

191798
A eșit de sub tipar *Calendarul bisericesc* pe 1908 în format de perete și broșură. Se vinde cu 15 bani foaia și un leu exemplarul. La cerere de mai multe exemplare se acordă rabat 30%. De vânzare la P. P. C. C. Protoierei din țară și la Tipografia Cărților Bisericești.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revista Periodică Ecclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

ANUL AL XXXI-lea, No. 9.

DECEMBRIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Nașterea Domnului	971
2 Învățătura creștinească pentru semnul creștinului	979
3 Ciprian	996
✓ 4 Arborii și copacii la vechii Ebrei.	1009
5 Religiozitatea și moralitatea la sate.	1022
6 Virtuțile cardinale.	1029
7 Hrisostom ca învățător al adevărilor Bisericii.	1042
8 Alcoolismul la sate	1050
9 Mișcarea făcută în personalul bisericesc din țară.	1053
10 Copie de pe adresa Inaltei Chiriarii a Moldovei și Sucevei	1057
11 Catagrafia Bisericilor Bucureștene.	1063
12 Evangelia sau viața și învățătura Domnului nostru Iisus Hristos.	1073
13 O cuvântare	1082
14 Donațiuni	1086

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI
1907.

A apărut Calendarul Bisericesc pe 1908 format de perete și broșură.

NAȘTEREA DOMNULUI.

Sunt nouăsprezece veacuri împlinite de când tot ce omnia are mai cult și mai luminat sărbătorește cu bucurie mare și nespūsă nașterea Domnului nostru Iisus Christos. Biserica creștină, întărită pe învățătura evanghelică adusă de El și încredințată oamenilor, a îngrijit foarte de timpuriu ca ziua cea strălucită a nașterii sale să fie zi mare de bucurie și veselie pentru toți cei ce cred în El și poartă în lume cu mândrie numele său. Ea a așezat ca această zi de mare bucurie duhovnicească să fie sărbătorită și prăznuită după cuviință de toți cei ce au crezut întru el și îl cred de Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu.

Bărbații cei sfinți și cuvioși și toți cei pătrunși de harul evanghelic și au simțit acest har în viața lor creștinească, toți aceștia sub impulsul nobil al sentimentului lor de pietate și religiozitate, încălzii și însufleții de căldura și tăria credinței ce o aveau în sufletul și în inima lor, pătrunși de sfințenia și mărirea zilei Celui ce s'a pogorât din ceruri spre a ne mântui, au îmbrăcat și au împodobit cu tot felul de cântări de laudă și prea mărirea această zi mare și prea slăvită. Ei toți s'au înălțat cu gândul și cugetul lor de la cele pământești la cele cerești și au cântat și apoteozat după cuviință ziua cea mare

și mântuitoare, ca astfel să se prăznuiască, cu prăznuire mare, misterul cel mare și nepătruns de mintea și toată înțelegerea și înțelepciunea omenească, dar care s'a arătat luminat tuturilor: *Intruparea Cuvântului lui Dumnezeu, Dumnezeu însuși luând trup și chip omenească.*

Dar cine poate spune, cine poate arăta în totul câte s'au zis și s'au scris în decursul veacurilor întru cinstea și slava acestei zile? Și cum nu eră să se spună și să se scrie multe, când orice s'ar fi zis și s'ar fi scris, și ori cât s'ar fi apoteozat prin cuvintele și cugetările noastre această zi, ea rămâne mai presus de tot graiul și lauda, mai presus de toată cugetarea și pătrunderea cea mai pioasă și sacră a celor ce s'au învrednicit de a primi lumina evanghelică. Apoi, cum eră cu puțință ca credincioșii să nu cânte și să nu prea mărească această zi; cum eră cu puțință ca ei să nu se înalțe cu gândul și cugetul lor curat și sfânt spre a o prea mări după cuviință, când ea eră taina cea mare ce se descoperea oamenilor, când ea eră împlinirea așteptărei celei vechi? Cum nu erau să se bucure și să cânte această zi, când ea îplinea făgăduința cea veche dată de însuși Dumnezeu lui Adam, când a căzut în păcat? Toți urmașii săi știaau că atunci când Dumnezeu l'a pedepsit pentru călcarea porunței sale, ia dat și speranța că pedeapsa va avea un sfârșit, că, în fine, se va împacă cu Dumnezeu și va reintra iarăși în harul și iubirea sa. Cum dar eră cu puțință ca sufletele cele pioase să nu se bucure și să nu se transporte și să se inspire întru a cânta și apoteoză ziua în care vedeau împlinindu-se făgăduința dumnezească și se arăta luminat tuturor taina cea mare, ascunsă de veacuri și nepătrunsă de mintea omenească!

Din toate aceste cântări de laudă întru cinstea și prea mărirea acestei zile, biserica a ales în deosebi pe acelea cari a explicat'o mai bine și mai lămurit, pe acelea cari servesc, în acelaș timp, să îndemne la credință și pietate

pe credincioși, înălțându-i cu mintea și cugetul până la cunoștința tainei cei mai presus de fire. Ea a ales tot ce putea servi a ne cultivă și înălță sentimentul religios și a ne întări în credință ca să vedem și să ne încredințăm despre neprețuitele foloase aduse oamenilor prin nașterea Domnului. Din toate acestea biserica a format ritualul liturgic al zilei, și întregul ritual plin de învățături dogmatice și morale, care se începe cu multe zile înaintea zilei nașterii și se termină cu cel privitor pe praznicul tăerii împrejur și al botezului ¹⁾).

Dar ce sunt și din ce constau aceste frumoase cântări de laudă întru cinstea și prea mărirea acestei zile? Ele sunt o lungă și frumoasă interpretare dogmatică și morală a tot ce s'a prezis în Vechiul testament despre Mesia-Christos și a cuvintelor cu care revelațiunea evangelică se rostește despre marele mister al întrupării Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu, care este nașterea lui Iisus Christos. Pe acestea le au drept bază și punct de plecare toate cântările de laudă, produs al pietății și al religiosității tuturor acelora cari s'au inspirat întru a cânta și prea mări marele mister. In ele toate se oglindește tot cuvântul profetic, începând dela prima făgăduință dată de Dumnezeu, și până la ultimul cuvânt al apostolilor, cari s'u învrednicit a vedeà cu ochii trupului, mărirea lui Dumnezeu, în Iisus Christos, mărirea ca a Fului, unul născut din Tatăl, plin de har și de adevăr ²⁾).

*
* *
*

Nașterea Domnului nostru Iisus Christos, este dar, după învățătura sfintei noastre credințe, împlinirea făgăduinței

¹⁾ Compară catavasiile nașterii Domnului cari se încep în ritual liturgic în ziua de 21 Noemvrie cu frumoasa cântare: Christos se naște slăviți'l; Christos din ceruri, întâmpinați'l; Christos pre pământ, înălțațiivă; cântați Domnului tot pământul, că cu mărirea s'a prea mărit.

²⁾ Comp. Ioan I, 14.

dată de la început de Dumnezeu lui Adam, când acesta a păcătuit și l'a pedepsit; ea este în acelaș timp misterul cel mare și nepătruns de mintea omenească în care ia sfârșit făgăduința, omenimea, se împacă cu Dumnezeu, intră iarăși în iubirea și harul său, îl cunoaște și se închină lui cu duhul și cu adevărul ¹⁾).

După acest înțeles pe care sfânta noastră credință creștină îl atribue nașterii Domnului, în acest mare mister al nașterii și întrupării cuvântului lui Dumnezeu, se coperind două părți. Făgăduința dumnezească, care devine și rămâne după cuvântul Apostolului, *taina cea ascunsă de veci și de neamuri, și arătarea sau împlinirea acestei taine a economiei dumnezești pentru mântuirea noastră*; Partea ei a doua este, după cuvintele aceluiaș Apostol Pavel, *taina ce s'a arătat acum sfinților lui, căroro a voit «Dumnezeu a le arăta, care este bogăția slavei tainei a-cesteea întru neamuri, carele este Christos întru voi, nădejdea slavei ²⁾...*

Partea întâia dar a misterului sunt timpurile înainte de nașterea Domnului. Ea constă din așteptarea neamurilor și a tuturilor dreptilor și sfinților vechiului Testament. Partea a doua, este împlinirea făgăduinței, este nașterea Domnului, descrisă și coprinsă în revelațiunea evangelică și cuvintele Apostolilor.

*
* *
*

După acest coprins al tainei, învățătura despre ea, în sfânta noastră credință se desfășură și se păsintă astfel:

Moise descriind în cartea Facerei origina și începutul lumii și al omului, arată că Adam, primul om, făcut de Dumnezeu după chipul și asemănarea sa, pus în paradisul Edenului, a călcat porunca dumnezească, ce i se dăduse. Pentru aceasta scriitorul Facerei ne arată apoi

¹⁾ Comp. Ioan IV, 24.

²⁾ Comp. Colas. I, 26 și 27.

că Dumnezeu a pedepsit pre Adam; dar gonindu'l dela fața sa, i-a dat făgăduința că unul din sămânța femeii va zdrobi capul șarpelui; păcatul adică se va ispăși și pedeapsa se va sfârși ¹⁾).

Această făgăduință devine așteptarea tuturilor dreptilor Vechiului Așezământ începând cu însuși Adam, carele crede că chiar fiul său întâiu născut îl va reabilita înaintea lui Dumnezeu ²⁾). Patriarchul Iacov bine cuvântând pe fii săi, înainte de sfârșitul vieții sale, proorocește despre făgăduința dumnezească și zice fiului său Iuda:» Iudo, pre tine te vor lăudă frații tăi; mâinele tale preste spațele vrăjmașilor tăi; închinase-vor ție fii tătinătău. Pui de leu Iuda; din vlăstare fiul meu te ai înălțat. Culcândute, ai adormit ca un leu, și ca un pui de leu. Cine îl va deștepta pre el? *Nu va lipsi Domn din Iuda, și Povățuitor din coapsele lui, până vor veni cele gătite lui; și Acela va fi așteptarea neamurilor.* Carele va legă la viță mânzul său, și la mlădiță mânzul asinei sale. Spălava în vin haina sa, și în sânge de strugur vestmântul său. Mai frumoși sunt ochii lui de cât vinul și dinții lui mai albi de cât laptele» ³⁾).

Apoi în tot timpul patriarchilor, începând cu cei mai apropiați de Adam, făgăduința dumnezească este speranța dulce, scumpă și mult așteptată de toți bărbații cei dreپți și sfinți.

În timpurile profeților ea este taina pe care aceștia, în-suflați de duhul profeției ce se învrednicise a'l primi dela Dumnezeu, s'au silit a o pătrunde și a o cunoaște.

Ei cu toții au explicat'o în cuvintele lor profetice, întreținând astfel credința vie în făgăduința dumnezească și pregătind pre Israil a o primi și a se bucură cu bucurie mare, atunci când ea se va împlini.

¹⁾ Comp. Genesa III, 15.

²⁾ Comp. Genesa IV, I.

³⁾ Comp. Genesa IXL, 8—12.

După prezicerile Profeților făgăduința dumnezească devine speranța și credința vie despre Messia, carele va veni în lume, și va ieși din Israil, spre a mântui pe oameni. Profeții, prin darul lor se ridică până la scaunul lui Dumnezeu, și inspirați de Duhul lui Dumnezeu îl vestesc prin tot felul de descrieri, închipuiri și metafore. Așa în cât tot ce ei au spus despre făgăduința dumnezească, este după cuvântul Apostolului, o lungă și multiformă profecie, în care, dela început până la sfârșit se prezice Messia Christos cel așteptat ¹⁾.

Iar atunci când a venit plinirea vremii ²⁾, hotărîtă în iconomia dumnezească pentru a se sfârși pedeapsa, a se nimici păcatul și moartea și a se aduce mântuirea oamenilor, atunci a trimis Dumnezeu pre Fiiul său, luând trup omenesc din sfânta fecioară Maria, născându-se în Betleemul Iudei ³⁾. Astfel se împlinește măriața profecie a lui Isaia, că Messia va fi un Emmanuël ⁴⁾, adică Dumnezeu și om; iar cât privește timpul venirii sale în lume, a venit atunci când s'a împlinit numărul săptămânilor de ani prezis de Daniil prorocul ⁵⁾.

*
* *

Aceasta este învățătura sfintei noastre credințe despre nașterea Domnului. Ea își are începutul în făgăduința dată de Dumnezeu lui Adam, după căderea sa în păcat și devine taina cea mare ce s'a arătat tuturor oamenilor în întruparea Fiiului lui Dumnezeu, din Duhul sfânt și sfânta fecioară Maria, adică în persoana lui Iisus Christos, Fiiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat și om adevărat, carele a suferit moartea, iar moartea pe cruce pentru a nimici păcatul și a ne readuce iarăși la Dumnezeu, dela care ne depărtasem prin păcatul lui Adam.

¹⁾ Comp. Evrei I, 1.

²⁾ Comp. Galat. IV, 4.

³⁾ Comp. Efes. I, 10; Colas. I, 25; Math. I, 18—II, 1 și următ.

⁴⁾ Comp. Isaia VII, 14.

⁵⁾ Daniil IX, 24 și următ.

Implinirea aceasta a făgăduinței dumnezeiești este dar nașterea Domnului. Ea este ziua cea mare de bucurie și veselie pe care o cântă biserica și îndeamnă pe toți credincioșii a se bucura cu bucurie duhovnicească, că s'a sfârșit osânda, că s'a dus blestemul, și s'a nimicit păcatul; căci Dumnezeu în marea sa iubire de oameni a trimis pre Fiul său, unul născut, în lume a mântui neamul omenesc.

Iată cum descrie sfântul Evangelist Mathei împlinirea făgăduinței Dumnezeiești, care este nașterea Domnului nostru Iisus Hristos:

«Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: că logodită «fiind muma lui Maria cu Iosif, mai 'nainte de a se a-«dunà ei, s'a aflat având în pânțece din Duhul sfânt. Iar «Iosif bărbatul ei drept fiind și nevrând să o vădească pre «ea, a vrut pre ascuns să o lase pre dânsa. Și acestea «gândind el, iată îngerul Domnului în vis s'a arătat lui «grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a luà pre Maria «muerea ta, că ce s'a zămislit într'ânsa, din Duhul sfânt «este. Și va naște fiu, și vei chemà numele lui Iisus, că «acesta va mântui pre poporul său de păcatele lor. Iar «acestea toate s'au făcut ca să se plinească ceea ce s'a «zis dela Domnul prin proorocul ce zice: Iată fecioara în «pânțece va aveà, și va naște fiu, și vor chemà numele «lui Emmanuil, ce se tâlcuește cu noi Dumnezeu. Și scu-«lându-să Iosif din somn, a făcut precum ia poruncit lui «îngerul Domnului și a luat pre muerea sa» ¹⁾).

Astfel ne arată evangelistul împlinirea făgăduinței și a cuvântului celui mare prevestit cu aproape 800 ani mai înainte de proorocul Isaia, că Messia, cel așteptat, va fi un Emmanuel, adică Dumnezeu și om. El ne arată în acelaș timp că făgăduința s'a împlinit în Betleemul Iudei, în zilele împăratului Irod, când s'a născut Iisus Christos.

¹⁾ Math. I, 18—23.

Aceasta este nașterea Domnului. Aceasta este învățătura sfintei noastre credințe despre ea. Ea este misterul cel mare ce s'a arătat lumii, ca cea mai mare binefacere cerească. Pentru aceasta glasul bisericii îndeamnă pre credincioși în fiecare an la sărbare și prăznuire duhovnicească. Pentru aceasta ea îndeamnă pre toți a prea mări pre Dumnezeu, căci numai prin voia sa s'a împlinit taina cea mare, despre care Apostolul strigă cu glas mare: «Cu adevărat mare este taina bunei credințe. «Dumnezeu s'a arătat în trup; s'a îndreptat în Duhul; s'a văzut de îngeri; s'a propovăduit întru neamuri; s'a crezut în lume; s'a înălțat întru mărire¹⁾. Pentru aceasta ne îndeamnă a-l prea mări în veci, *căci numai prin voia sa*²⁾, taina cea mare, care din anii vecilor eră tăcută, «după cuvântul Apostolului, acum s'a arătat, și prin scripturile proorocilor, după porunca vecinicului Dumnezeu, spre ascultarea credinței întru toate neamurile s'a cunoscut, unuia prea înțeleptului Dumnezeu, prin Iisus Christos, căruia slava în veci. Amin»³⁾.

Drag. Demetrescu.

¹⁾ I. Timot III, 16.

²⁾ Efes I. 9.

³⁾ Rom XIV, 25—27.

INVĂȚĂTURĂ CREȘTINEASCĂ PENTRU SEMNUL CREȘTINULUI.

(Manuscript în biblioteca mea).

Dascalul întreabă și Ucenicul răspunde.

Dasc. Ești tu creștin?

Ucen. Sunt adevărat, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos.

Dasc. Ce lucru este Creștinismul?

Ucen. Iaste ucenic a lui Hristos, adică de vreme ce s'au botezat, crede și arată cum că știe legea lui Hristos.

D. Ce socotești tu să fie Hristos? ¹⁾.

U. Iaste adevărat Dumnezeu și adevărat om.

D. Care iaste semnul Creștinului?

U. Iaste Semnul sfintei Cruci, carele se face puind mâna în frunte și în piept, și în umărul cel drept și în umărul stâng zicând: In numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Amin ²⁾.

¹⁾ Această întrebare arată că creștinii la început făceau o mărturisire a credinței, în acest scop erau înființate școalele de catecumeni în vechime.

²⁾ Creștinii vechi se recunoșteau între ei prin însemnarea Sfintei Cruci, pe care văzând-o tovarășul său, imediat cunoștea în el pe un coreligionar al său. Eră un Simbol, ca la Fracmasoni, prin care se arată cine e, fără vorbe multe, din cauza fricei persecuțiilor.

D. Pentru ce se face într'acest chip ?

U. Pentru căci arată două taine mari, una a Sf. Troițe (Treimi) și alta a întrupării Domnului Nostru Is. Hristos, carele au murit pentru noi pe cruce ³⁾).

Pentru sfârșitul și lucrurile ce trebuie Creștinului.

D. Pentru ce sfârșit s'au zidit omul ?

U. Pentru să iubească pre D-zeu și să-i slujască lui într'această viață; iar apoi în cealaltă dobândind bunătățile Lui, împreună cu El să se bucure ⁴⁾).

D. Câte lucruri trebuiesc Creștinului să vie la sfârșitul lui, și să se spășască ?

U. Patru: Credința, nădejdea, dragostea și fapte bune ⁵⁾).

D. Ce crezi tu cu credința ?

U. Toate acele ce crede și ține sfânta și soborniceasca Biserică și mai vârtos or ce iaste în veruiu (în credul).

D: Zi Veruiu.

U. 1. Cred într'un D-zeu, Tatăl atot puternicul, făcătorul cerului și al pământului. 2. Și întru Iisus Hristos Fiul lui, unul singur Domnul nostru. 3. Cel zimislit din Duhul Sfânt și născut din Maria fecioară. 4. Și au pățimit în zilele lui Pilat din Pont, răstignit; pățimit și îngropat. 5. Pogorât în iad și a treia zi sculat den morți. 6. Și s'au suit în ceruri și șezut den adreapta Părintelui atot puternicul. 7. De unde va să vie să judece vii și morții. 8. Crez în Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătoriu, cel

³⁾ Prin unirea celor trei degete dela mâna dreaptă cu care să face crucea, să arată credința în Sf. Treime, iar prin semnele Crucei pe trup, se dovedește mărturisirea lui.

⁴⁾ Pentru ce scop s'a creat omul, pentru a iubi pe Dumnezeu, iar iubirea aceia o arată prin practicarea ori punerea în faptă a învățătorei lui Hristos. Singură credința nu-i suficientă pentru adevărata perfecțiune a omului. Ea trebuie asociată de fapte bune, pe care le predică Creștinismul.

⁵⁾ In toate Catehisele se enumără numai trei virtuți principale ori virtuți teologice, *Credința, Nădejdea și Dragostea*. Dar manifestarea dragostei creștine nu să realizează decât prin fapte bune săvârșite cătră aproapele ori pentru umanitate.

dentru Părintele purcezător. 9. Intru una Sfântă, sobornicească și Apostolească Biserică. 10. Mărturisesc un Botez intru iartarea păcatelor. 11. Invierea Trupurilor. 12. Viața vecinică. Amin ⁶⁾.

D. Ce ai zis. U. Veruiu. D. Cine o a făcut'o?

U. Cei 12 Apostoli, când au vrut să meargă să învețe Evanghelia în toată lumea ⁷⁾. D. Pentru ce o au făcut? U. Pentru să ne arăte Credința. D. Ce se află în Veruiu? U. Cele 12. încheeturi adică 12 părți, carele sunt mai mari ale credinței noastre. Tâlcul a unor părți mai mari ale lui Veruiu. D. In ce crezi tu? U. In D-zeu. D. Cine iaste D-zeu? U. Iaste ziditorul și povățuitorul al ceriului și al pământului și iaste stăpân tuturor ⁸⁾. D. Pentru ce se chiamă D-zeu Intru tot puternic? U. Pentru că cu singură voia lui și a prea marei lui puteri toate se fac și se stric (strică) fie ce lucru ⁹⁾. D. Ce zici să fie Sfânta Troiță? U. Iaste singur D-zeu Părintele, Fiiul și Sfântul Duh. D. Părintele iaste D-zeu? U. Adevărat iaste. D. Fiul iaste D-zeu? U. Adevărat iaste. D. Sfântul Duh iaste D-zeu? U. Adevărat. D. Deci dară sânt trei D-zei? U. Ba, că măcar că sunt trei fețe, iară încăș iaste unul singur D-zeu. D. Ce asemănare îmi vei da a Sfintei Troiți? U. Pre cum noi neam născut după chipul și asemănarea lui D-zeu și

⁶⁾ In acest Crez să observă unele lacune mici și expresii plastice. Aceasta provine de acolo, că acest manual de Catihis, este vechi, din secolul al XVI sau cel mult al XVII, pe când eră puternică între Români influența Slavismului, din cauza fricei de a nu se depărtă Români de Ortodoxie, care eră legea lor strămoșască. Tot pentru acest cuvânt crezul se numeă pe slavonește Veruiu.

⁷⁾ Aceasta nu-i exact. Crezul este făcut în Sinoadele Niceo-Constantinopolitan, cum să știe, iar Simbolul din Catihis nu este cel Apostolic, acela-i mai scurt.

⁸⁾ Prin câteva cuvinte difinește Dumnezeirea, că-i Creatoarea totului, că-i pronietoare și omnipotentă.

⁹⁾ Aicea se arată prefacerea perpetuă a totului, comform legilor din Univers și care dovedește că lumea-i condusă de o Ființă Omnipotentă.

avem numai un suflet singur și trei puteri (facultăți), adică: pomenirea (memoria), minte și voe ¹⁰⁾. D. Crezi tu în Iisus Hristos? U. Crez. D. Ce socotești tu să fie Iisus Hristos? U. Fiul lui D-zeu a părintelui atât de puternic și înțelept și bun cât iaste și părintele, casă fim alui D-zeu s'au făcut om pentru noi în pântecelul blagoslovitei născătoare de D-zeu Mariei, cu lucrarea Sfântului Duh ¹¹⁾. D. Altă ce au mai făcut Hristos pentru noi? U. S'au născut dintru aceasta fecioară Maria, rămâind acea iarăș fecioară. Și după ce au născut, cași mai nainte până anu naște. D. Dar altă mai mult ce au făcut? U. S'au răstignit și au murit, s'au îngropat, s'au pogorât în iad, a treia zi s'au sculat den morți, s'au suit la ceruri și șade deadreapta părintelui acelui întru tot puternic, ca un Fiiu a lui și de acolo va să vie să judece vii și morții pentru ca să dea căruiaș după faptele lui ¹²⁾. D. Crezi tu în Duhul Sfânt? U. Crez că iaste adevărat D-zeu și a treia față a Sfintei Troiți, carele dă harul și darurile lui soborniceștei Biserici. D. Ce lucru iaste Sfânta Sobornicească Biserică? U. Iaste toată adunarea Creștinilor, carii au și mărturisesc credința lui Iisus Hristos, acăria iaste cap acestaș Hristos ¹³⁾. D. Ce bine avem din Biserică? U. Avem parte den toate leturghiile, den toate tainele și de bunele lucruri ce să fac întrânsa și avem ertarea păcatelor împreună cu alte daruri multe ale lui D-zeu ¹⁴⁾ D. Ce lucru iaste învierea

¹⁰⁾ In scurte cuvinte să arată credința Creștinului în Sf. Treime și să dă exemplul cele trei facultăți ale sufletului omenesc. Sfinții Părinți au uzat mult de această asemănare spre a face mai evidentă mintea noastră Trinitatea și Unitatea în Dumnezeu creștinilor.

¹¹⁾ Să arată Dumnezeu Fiiului și nașterea sa miraculoasă conform Sf. Scripturi.

¹²⁾ Să arată pe scurt misiunea lui Hristos în omenire și scopul final al omului după învățătura creștină.

¹³⁾ Creștinii constituiesc Biserica, căci Biserica zidită nu-i decât locul unde se întrunesc pentru a-și săvârși cultul, care poate fi și ori ce loc la nevoie.

¹⁴⁾ In Biserică se descopere învățătura lui Hristos. In ea se realizează sanctificarea noastră prin Sf. Misterii. In ea se predică adevărurile Sf. Religii etc.

trupului și viața vecinică? U. Iaste căci în ziua judecăței se va sculă fiește carele cu acestaș trup și cu acestaș suflet și bunii vor merge în viața vecinică ca să vază și să se bucure întru bunătățile lui D-zeu, iară cei răi vor merge în Iad, într'un loc cu diavoli. D. Dar de vreme ce o parte merge în Raiu și o parte în Iad, pre care-i pomenim în această lume? U. Pre acea ce mor în darul lui D-zeu, neajungând să'si plinească pocăința lor pentru păcatele lor și rugăm pre D-zeu să le dea ertare păcatelor lor și să-i aducă în Raiu. Pentru al doilea lucru ce trebuie Creștinului, adică pentru nădejde. D. Ce aștepți să aibi cu nădejdea ce ai la D-zeu? U. Viața vecinică, care mai vârtos să câștigă cu darul lui D-zeu și cu faptele cele bune, carele să fac cu ajutorul darului. D. Pentru ce să dobândim și să câștigăm acea care nădăjduim, ce ne trebuiește? U. Intre celelalte lucruri ne trebuie rugăciunea. D. Ce rugăciune ne învață Biserica? U. Otce naș si Bogor. deavo, si raduisa. Bogorod. si altele. D. zi otce naș: U. Părintele nostru cel ce ești în ceruri, sfințascăse numele Tău, vie împărăția ta, fie voia ta, precum în ceruri așa și pre pământ. Pânea noastră cea de toate zilele, dăne-o nouă astăzi și iartă nouă datorile noastre, precum și noi iertăm datornicilor noștri și nu ne duce pre noi la ispită, ci ne izbăvește pre noi de vicleanul. Amin. D. Ce ai zis? U. Otce naș. D. Cine o a făcut? U. Domnul nostru Hristos și o au zis cu sfânta sa gură și o au dat Apostolilor lui, pentru aceasta este mai ales rugăciune de cât toate celelalte. D. Ce cerem într'această rugăciune? U. Intâiu Slava lui D-zeu, apoi binele sufletului nostru și al trupului nostru si să ne izbăvească de toată răutatea. D. Cu cine grăim într'această rugăciune? U. Cu D-zeu stăpânul nostru ¹⁵⁾. D. Unde iaste D-zeu?

¹⁵⁾ Rugăciunea-i singurul mijloc psihic, prin care omul se pune în contact cu Dumnezeu prin mintea sa, este ca o convorbire cu Dumnezeu după Sf. Ioan Hrisostom.

U. In tot locul însă osebit, zice să fie în Ceriu, de vreme ce acolo se arată sfinților lui. D. Zi Bogorod. deavo: U. Născătoare de D-zeu fecioară bucurăte, plină de daruri, Marie Domnul iaste cu tine, blagoslovită ești între mueri și blagoslovit rodul pântecelui tău, că ai născut pre mântuitorul sufletelor noastre. D. Ce ai zis. U. Bogorod deavo: D. Cine au făcut această molitfă. U. Ingerul Gavriil, când au mers să se închine prea cinstitei, cu care rugăciune au mai împreunat Biserica niște cuvinte oare care ale sfintei Elisabetei și unele ale ei. D. Cu cine grăim la această rugăciune? U. Cu Precista. D. Ce crezi tu să fie Precista? U. Maica lui D-zeu, Fecioară plină de tot darul și bunătatea, împărăteasa Cerului și a pământului și împărăteasa noastră către Domnul Hristos. D. Unde iaste Precista? U. In Ceriu. Dară ceace iaste în Biserică. U. Iaste chipul acelia ce iaste în ceruri pentru ca să ne aducem aminte de ea, si pentru căci iaste icoana ei, ne închinăm întru cinstea ei. D. Dară precum sunt multe icoane ale precistei, așa sunt și Preciste multe? U. Ba, ci numai una, carea iaste în ceriu, acăria sunt icoanele aceste, care sunt pre pământ. D. Dară pentru ce zicem: Prea Sfânta, povățuitoarea, miluitoarea acea a îngerilor? U. Pentru multele și de tot felul daruri ce ne face. D. Ce-i zicem la această închinăciune? U. O lăudăm și ne rugăm să se roage pentru noi. D. Zi Raduise vladîto; U. Bucurăte stăpână, maica milei, viață dulce și nădejdea noastră, bucurăte, către tine strigăm cei isgoniți ai Evei feciori, cătră tine căutăm suspinând și plângând, într'această vale a plângerei, vino dară mângâetoearea noastră și 'ți întoarce milostivnicii tăi ochi asupra noastră, și pre lisus blagoslovitul rod al pântecelui tău, după izgonirea aceasta, ni-l arată nouă, o îndurată și milostivă, o dulce fecioară Maria, roagăte pentru noi sfântă de D-zeu născătoare, ca să ne învrednicim făgăduințelor lui Hristos.

Amin. D. Ce ai zis? U. Raduisa Vladicița. D. Cine ne o arătat? U. Sfânta Biserică. D. Cu cine vorovim? U. Cu singură fecioara Maria. D. Ce zicem la aceasta? U. Alte laude ale aceștiaș fecioară, cerșind darul ei, si ajutorul ei, precum și alte molifte si rugăciuni ale sfinților. D. Afară den Precista mai ai evlavie și la alți sfinți? U. Adevărat am la toți ca la prietini lui D-zeu si rugători pentru noi în Ceriu, iar mai vârtos la Ingerul meu carele mă păzește si la Sfântul carele are numele meu ¹⁶⁾. D. Dar la moaștele Sfinților? U. Cinstescu-le că acelea au luat Duhul Sfânt și au a se împreuna cu sfintele lor suflete. D. In ce chip te rogi la sfinți? U. Pre cum ne învață Biserica si încă în cinstea lor, și să se roage pentru noi, zic Otce naș, si Bogorodită deavo. D. Ce faci când mergi la pat să te culci? U. Două lucruri: Intâiu făcându-mi cruce mă cercetez pre mine pentru toate ce am făcut. A doua zic Otce naș, Bogorod. deavo si alte rugi cu evlavie. D. Cum cercetezi precunoștința (constiința) ta? U. Intâiu mulțumesc lui D-zeu pentru harurile ce mi-au făcut, apoi încă socotesc păcatele mele și mai vârtos ale zilei aceia cu părere de rău si cu cuget ca acela, cum ca să mă întorc spre bine si să mă ispoveduesc. A treia cer de la D-zeu ertăciune și făgăduesc adevărat să nu mai păcătuesc mai mai mult. D. Dară dimineața ce faci? U. Trei lucruri, întâiu mulțămesc lui D-zeu că m'au păzit în noaptea acea, și pentru alte haruri. A doua zi îi dau trupul și sufletul meu. A treia mă rog să mă facă să fac or ce iaste întru cinstea lui și apoi mai zic și alte rugăciuni cu mintea mea și cu limba mea. Pentru al treilea lucru trebuie să aibă

¹⁶⁾ In totdeauna Biserica creștină a invocat ajutorul Maicei Domnului la toate nevoile, iar Biserica i-a consacrat în serviciile sale un cult superior Sfinților. Din toată anticitatea s'a crezut că orice om are un înger păzitor al sufletului seu și pentru acest cuvânt i-a făcut și rugăciuni speciale, cu care noi îl chemăm în sprijinul nostru.

Creștinul care iaste dragostea ¹⁷⁾. D. Care iaste al treilea lucru ce trebuie Creștinului? U. Dragostea. D. Pe cine trebuie să iubim cu dragoste? U. Preste tot, mai vârtos pre D-zeu și pre vecinul nostru, cași pre noi pentru dragostea lui D-zeu. D. In ce chip zici peste toate? U. Pentru că mai curând să cade să murim de cât să-l vedem., D. In ce chip vom să'l iubim pre vecinul nostru ca în-suș pre noi? U. Făcând pentru dânsul și pofindu-i lui or ce am pofți pentru noi, după direptatea și după legea lui D-zeu ¹⁸⁾. Pentru a patra lucru ce trebuie Creștinului care iaste faptele bune. D. Care iaste al patrulea lucru ce trebuie creștinului? U. Faptele cele bune, căci că dacă ajunge la vrâsta aceia de cunoaste binele și răul, nu mântuește numai credința fără de bunele fapte. D. Care sânt aceste bunele fapte? ¹⁹⁾. U. Sânt acelea care sânt puse în cele zece porunci a lui D-zeu și într'alte hotare și porunci ale Biserici, ca faptele milosteniei si ale îndurării și a celora lalte fapte bune. D. Zi cele 10 porunci ale lui D-zeu? U. I. Eu sânt Domnul D-zeul tău, să naibi alt D-zeu înaintea mea. II. Nū luà numele lui D-zeu în deșert. III. Aduți aminte să sfințești sărbătorile. IV. Cinsteste pre tatăl tău și pre muma ta ca să trăești mult pre pământ. V. Să nu ucizi. VI. Să nu curvești. VII. Să nu furi. VIII. Să nu mărturisești minciuni. IX. Să nu râvnești muerea de aproapelui tău. X. Să nu râvnești lucru

¹⁷⁾ Invocarea Sfinților este hotărâtă de Biserică, care spre amin-tirea lor s'au compus serviciile zilnice în Biserică, ca noi auzindu-le se imităm exemplul lor cu fapta.

¹⁸⁾ Aceasta primă și cea mai principală datorie a noastră, a iubi pe aproapele, care-i tot omul din lume, fără a privi la neam ori Religia lui. Cel ce nu iubește pe aproapele ce'l vede, cum va putea zice că iubește pe Dumnezeu pe care nu'l vede?

¹⁹⁾ Numai credința singură nu-i deajuns pentru perfecționarea noastră, ci trebuie însoțită de fapte bune. Și dracii cred dar nu se mântuesc. Numai prin gând nu se realizează nimica, nu ești sătul până nu mănânci în realitate.

strein. Aceste zece porunci care le au adăverit și Domnul Hristos se țin de cele două ale dragostei ²⁰⁾. I. Să iubești pre Domnul D-zeul tău cu toata inima ta și cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta. II. Să iubești pe deaproapele tău ca însuși pre tine. D. Tâlcue cele 10 porunci. Unde au dat D-zeu aceste porunci? U. Întâiu în legea veche, apoi le au adăverit Hristos în legea cea nouă. D. Ce lucruri zic aceste porunci? U. Cele trei dintâi zic: Inchină-te unuia D-zeu, nu luă numele lui D-zeu în deșert sfințește sărbătorile, aceasta să apropie la cinstea lui D-zeu. Căci întâiu se cade D-zeu să se cinstească (adore) cu inima de cât cu glasul, apoi cu faptele. Iară celelalte șapte se apropie întru cinstea vecinului nostru. D. Aceste 10 porunci în câte se plinesc? U. În cele două porunci ale dragostei, carele sânt: să iubești pre D-zeu mai vârtos de cât toate și pe vecinul tău ca însuși pre tine. Atâta cât toată legea lui D-zeu să află într'această dulce poruncă a dragostei; Care lucru măcar să mi-l dăruiască Domnul Hristos pentru marea lui bunătate ²¹⁾. *Pentru cele cinci porunci ale Bisericeii*. D. Zi poruncile Bisericeii: U. 1. Să ascuți Liturgia în serbătorile cele alese. 2. Să postești în post și în celelalte zile ale săptămânei, carele îți poruncește Biserica. 3. Să te ispovedești numai puțin, măcar odată într'un an și să te cumineci cât de puțin măcar la Paști. 4. Să nu faci nuntă într'une zile ale anului întru care nu lasă Biserica. 5. Și să plătești zeciuală după porunca și după orânduiala Sfintei biserice ²²⁾.

²⁰⁾ Sunt cele 10 porunci din Vechiul Testament primite în creștinism.

²¹⁾ Până aicea Catehismul acesta rezumă Morala creștină propriu zisă.

²²⁾ Aicea se pun preceptele Bisericeii, care fac parte din Morala creștină.

Pentru păcatele cele mari, ce se cheamă păcate de moarte.

D. Am zis faptele cele bune ce ne trebuie să le facem, zi acuma și răutățile de carele trebuie să fugim, și întâi cele șapte păcate de moarte.

U. I. Măria—adică Trufia. II. Scumpătatea, adică iubirea de bani. III. Curvia. IV. Mânia. V. Lăcomia, adică neșaiu de bucate. VI. Zavistia, adică ne iubirea. VII. Lenevia la faptele cele bune. În protiva acestor șapte păcate sunt alte șapte bune fapte. I. Smerenia, care iaste înprotiva mândriei. II. Eftinătatea, înprotiva scumpetei. III. Infrânarea poftii, înprotiva curviei. IV. Ingăduința în protiva mâniei. V. Postul înprotiva lăcomiei. VI. Dragostea înprotiva zavistiei. VII. Nevoința înprotiva leneviei. Și măcar că aceste șapte păcate, care sunt cap celorlalte, se cheamă de moarte, iar însăș pot vre o dată să nu fie de moarte.

D. Ce lucru iaste păcatul? U. Iaste acea ce gândește niștine sau grăește sau face înprotiva lezei și a voei lui Dumnezeu. D. Ce rău face păcatul cel de moarte la păcătoși? U. Îi face de pierd pre Dumnezeu și darul lui și slava lui care le-au făgăduit și-i face vrednici muncilor Iadului. D. Pentru ce să cheamă de moarte? U. Căci omoară sufletul și'l face de perde darul lui Dumnezeu, carele iaste viața sufletului. D. Ce face păcatul acela carele rănește numai sufletul adevărat, iar nu-l omoară, și pentru aceasta nu să cheamă 'de moarte, ci ertătoriu? U. Nu face ca să'și piarză omul darul lui, nici îl face vrednic Iadului, ci'l face rece în dragostea și în lucrarea lui Dumnezeu și'l face vrednic să aibă răutăți până la o vreme, și încă 'l mai face să se plece și la păcatul cel de moarte ²³⁾. D. Ce ne trebuiește alta să mai știm? U. Cadese să știm sfintele

²³⁾ Se arată diferență între păcate, se arată care's mortale și care's ușoare și Jeosebirea mare între ele, cele de moarte rumporrăcesc și îndepărtează pe Dumnezeu dela noi, iar cele ușoare sunt coribile prin penitență.

taine, ca să le luăm în vremea aceea care poruncește sf. Biserică. D. Pentru ce? U. Pentru să ne deslegăm păcatele noastre și să luăm darul și ajutorul lui Dumnezeu, (cu) carele facem bunele fapte. D. Zi cele șapte taine ale sfintei Biserici: U. 1. Botezul. II. Unsoarea, adică sf. Mir. III. Cumenicătura. IV. Pocăiania. V. Maslul, adică unsoarea cea de apoi. VI. Hirotonia adică preoția. VII. Nunta. D. Cine le-au făcut aceste sfinte taine? U. Domnul Hristos. D. Pentru ce? U. Pentru să ni ierte păcatele noastre și să ne dea darul lui și darurile chipurilor lui și fiește care taină deosebit; dar, numai ce trebuie să o luăm cum să cade, cu vrednicie, adică fără păcat de moarte. D. Pentru ce s'au făcut Botezul? U. Pentru să se facă omul creștin și fiu lui D-zeu. D. Cum să face aceasta? U. Căci ne naștem cu păcatul strămoșilor pe carele și împreună cu alte păcate ni le spală Botezul și ne dă darul Lui și alte daruri și așa ne face fiii lui D-zeu și moșneni vieții de veci. D. La ce folosește ispovedania? U. Pentru să ne ierte D-zeu păcatele noastre, carele am făcut după Botez. D. În ce chip trebuie să se gătească cela ce va să se ispoveduească? U. Trebuie să facă trei lucruri cela ce va să se ispovăduiască. 1. Să și aducă aminte cu toată nevoința păcatele sale. II. Să se întristeze pentru eale, să-i pară rău, câtu-i va fi puterea să nu mai greșască. III. Să le mărturisească toate deplin și să facă căința ce iar da duhovnicul. D. Zi ispovedania: Mărturisescu-mă lui D-zeu, celui întru tot puternic și fericitei Mariei pururea fecioarei, fericitului Mihail Arhanghelul, fericitului Ioan Botezătorul, Sf. Apostoli lui Petru și lui Pavel și tuturor sfinților și ție Părinte, că am greșit multe, în gând, în cuvânt și în lucru. Deci pentru aceasta spui greșala mea, păcatul meu, greșala mea cea mare; pentru aceasta pe fericita Maria și pururea fecioară, pe preasfântul Mihail Arhanghelul, pe sfântul Ioan Botezătorul, pe sfinții Apostoli Petru și

Pavel și pre toți sfinți și pre tine Părinte, rugați-vă pentru mine Domnului D-zeului nostru. D. Pentru ce ni s'au dat Precistania? U. Pentru ca să hrănească sufletul nostru cu darul lui D-zeu și să se împreune cu el. A doua pentru ca să nu cază lesne în păcate și a treia pentru ca să câștige tot lucrul bun. D. Cine iaste în sfânta Precistanie? U. Iaste Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeuul și omul, cu trupul și cu sufletul și cu D-zeirea. Si dupre cum iaste în Raiu asa și în Cumenicătură si în sfântul potir și în discos, când îl sfințește popa la liturghie. D. Ce lucru iaste liturghia? U. Iaste o pomenire și o arătare adevărată a vieței și a patimei și a morței Domnului nostru lui Hristos, și împreună iaste o jertfă întru care aducem pre singur (însuș) Hristos, pentru folosul viilor și al morților; deci pentru aceasta să cade fiește care să stea cu tot felul de plecăciune. D. In ce chip vom să ne rugăm, să ne comunicăm cu vrednicie? U. Mergând cu plecăciune și fără păcate de moarte și ispoveduiți. D. La ce folosesc celelalte taine? U. Pentru să dobândim tot felul de daruri de la D-zeu după sfârșitul (scopul) ce s'au făcut ²⁴).

Pentru alte fapte bune ce să apropie pe dăscălia Creștinească.

D. Zi și cealalte lucruri ce se cuvine la dăscălia Creștinească: U. Ale blagosloviei fapte bune sunt trei. I. Credința. II. Nădejdea. III. Dragostea. Ale fie cărei bunătăți mai întâiu sunt patru. I. Înțelepciunea II dreptatea al III vitejia, al IV înfrânarea poftelor. D. Câte sunt darurile Duhului sfânt? U. Șapte. D. Spunele: U. I Înțelepciunea al II înțelegerea, al III cunoștința (conștiința), al IV voia, al V. Blagocestia, al VI Vitejia, al VII frica lui D-zeu.

²⁴) In această parte se expun în scurt cele șapte Misterii și valoarea lor morală pentru om, care-i indispensabilă pentru sublimarea sa în viața aceasta.

D. Câte sunt rodirile Duhului Sfânt? U. Douăsprezece. D. Zile: 1. Dragostea. II. Bucuria. III. Pacea. IV. Indelunga răbdare. V. Bunătatea. VI. Indurarea. VII. Curăția VIII. Blândeța. IX. Ținerea poftelor. X. Credința. XI. Îngăduința. XII. Smerenia. D. Câte sunt fericirile?

U. Opt. D. Zile: Fericți sunt aceia cari sunt săraci de bună voe, că a lor iaste Împărăția cerurilor. II. Fericți sunt ceea ce plâng, că aceia se vor mângâea. III. Fericți sunt cei blânzi și iubitori de oameni, că aceștia vor moșteni pământul. IV. Fericți sunt cei ce flămâzesc și însetează pentru dreptate, că aceia se vor sătura. V. Fericți cei milostivi că aceia să vor milui de la D-zeu. VI. Fericți cei ce sunt curați cu inima lor, că aceia vor vedea fața lui D-zeu. VII. Fericți cei păciuitori că aceștia se vor numi fiii lui D-zeu. VIII. Fericți cea ce's izgoniți și pătimesc rău pentru dreptate, că acelora iaste împărăția cerurilor. D. Câte sunt lucrurile milosteniei și carele să apropie de trup? U. Șapte. D. Carele's? 1. Să dai săracilor celor flămânzi să mănânce. II. Să dai însetaților să bea. III. Să îmbraci pe cei goli. IV. Să mergi să vezi pre cei bolnavi. V. Să mergi să vezi pre cei închiși. VI. Să primești în casă pre cei străini. VII. Să îngropi pe cei morți. D. Câte sunt lucrurile milosteniei, și care se apropie la suflet? U. 1. Să dai sfat bun. II. Să înveți pre cei neînvățați. III. Să îndreptezi și să cerți pre cei păcătoși. IV. Să mângâi pre cei întristați și obidiți. V. Să ierți pre cei ce ți-au făcut strâmbătate. VI. Să suferi cu îngăduință nevoile și întâmplările răle. VII. Să rogi pre D-zeu pentru cei vii și pentru cei morți. D. Câte sunt sfaturile Domnului Hristos? U. Trei. 1. Sărăcia de bună voe. II. Fecioria cea deapururea. III. Ascultarea cea desăvârșită și deplină. D. Câți sunt vrăjmașii omului. U. Trei: 1. Diavolul. II. Lumea. III. Trupul. D. Ce să cade să gândim, când petrecem metaniile? U. Cincisprezece taine, dintre

carele cinci se cheamă taine de Bucurie, și I iaste închinarea, când s'au întrupat Fiul lui D-zeu. II iaste când au mers Precista să vadă pre Elisabeta. III iaste nașterea Domnului nostru lui Hristos. IV când s'au aflat Hristos în mijlocul dascărilor în Biserică. Iară cinci se cheamă de Intristare. I. Ruga lui Hristos în grădină. II. Bătaia lui Hristos la stâlp. III. Incununarea cu cununa de mă răcini. IV. Când duce crucea la muntele Căpăținei. V. Răstignirea și moartea cea pe cruce; iară celelalte șase să cheamă slăvite. I iaste învierea. II. Suirea la Ceriu. III. Rusalile, când s'au pogorât Duhul Sfânt. IV. Adormirea Precistei. V. Incununarea ei pe deasupra tuturor Îngerilor și Sfinților și mai vârtos zicem adese această molitfă: Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui D-zeu, milueaște-mă pre mine ²⁵⁾.

Pentru Sfânta Scriptură.

D. Câte se privesc în Sfânta Scriptură? U. Trei. D. Zile: U. Canonul, adică orândueala cărților a D-zeeștei Scripturi, tălcuire și gândul cât al scrisorei, atâta și al Duhului, adică gândul cel ascuns. D. Care cărți ale Sfintei Scripturi se cheamă canonicești? U. Acele ce sunt cuprinse în orân-

²⁵⁾ Toată Morala Teologică și toate preceptele Sf. Biserici privityoare la moralizarea și îmblânzirea sălbătăciei omului natural sunt rezumate în aceste precepte. Astfel acest scurt catihis este o succintă expunere a credinței creștine pe care o învățau pe derost Românii, mai ales Transilvănenii. După părerea mea acest Catihis este compus spre a feri pe Români de erezurile luterane și calvine, ce se încuibase în acea localitate. Dar cu prețul sângelui și al muceniciei lor din partea stăpânitorilor lor, ei, Românii, au rezistat și ș'au păstrat credința strămoșască, ca și moșia lor. Iată cauza ce m'au îndemnat de am imprimat acest scurt, dar însemnat Catihis, spre al cunoaște clericii noștri, care au meritul lor în păstrarea Legei noastre strămoșești

Restul din Cătihs este o amplificare de puțină importanță. Se vede că pe atunci nu eră bine cunoscută înțepretarea Scripturei, care s'a desvoltat mai ales cât știm, după ivirea Reformătorilor din Apus. Încercări de aceste am întâlnit și în Dositeiu Metropolitul Moldovei și în alții.

duiala cărților Scripturei, care le citesc pravoslavnicii creștini. D. Pentru ce se chiamă aceste cărți canonicești? U. Una pentru că sunt cuprinse în canon, adică în orânduială, adoua pentrucă acestea ca niște canoane ne povățuesc pre noi întru blagocistiva și pravoslavnică credință și la bunele obicei. D. Ce tălcuire a Scripturei ținem noi pravoslavnicii creștini! U. Aceea ce s'a apucat di'nceput, care toți blagocistivii creștini o primesc și leapadă acelea ale ereticilor, precum sunt a lui Luther, ale lui Colimbadului și a lui Costelion și ale altora ca aceștia. D. In câte feluri iaste gândul Scripturei? U. In două feluri, un fel se chiamă gândul scripturei, iară altul gândul duhului, adică unul istoricesc, iar altul tainic. D. Carele iaste gândul (înțălesul) Scripturei și care al duhului? U. Gândul Scripturei iaste acela, carele singur și cu socoteală se însemnează de cuvintele acelea carele ver tălcul ar fi, ver fără de tălc chiar, iar al duhului, adică cel de taină iaste acela, carele nu se însemnează cu socoteală și singur de cuvintele acelea, ce se însemnează prin lucrul acela, carele să arată de cuvintele acelea, pentru aceasta să zice că Scriptura are două însemnări, una cuvintele lor, care se alcătueaște la gândul scripturei, iar alta a lucrurilor care se alcătueaște la gândul duhului, adică cel tănuit. De vreme ce cuvintele cu scriptura însemnează alt lucru cevaș, iară lucrul care se scrie cu cuvintele așîderea însemnează alt lucru, după gândul cel de taină. D. Arată-mi pildă pentru amândouă? U. Apostolul Pavel la cartea dintăi cătră Corinteni glav. 25 când zice: «Părinții noștri toți prin nor au fost și toți prin mare au trecut, și toți la Moisi s'au botezat în nor și în mare, și toți o hrană au mâncat și toți o băutură sufletească au băut». Deci de vreme ce într'aceste cuvinte îndoit gând (senz) se ascunde, unul al scripturei, carele cu socoteală și chiar se arată de singure cuvintele, adecă feciorii lui Istrail, când au ieșit din Eghipt se zice să fi trecut ma-

rea roșie și să fi umblat pe supt nori și să fi mâncat mană în pustiu și au băut apă din piatră; iară altul este gândul tăinuit, carele nu se însemnează de singure cuvintele acestea, ce se însemnează de lucrurile carele însemnează cuvintele acestea, de vreme ce prin ieșirea fiilor lui Istrail cea din Eghipet, care s'au făcut prin Moisi, se însemnează ieșirea noastră din robia păcatului, care s'au făcut prin Hristos și cu marea roșie se însemnează botezul, și mana trupul lui Hristos în sfânta precistanie, cu apa sângele lui Hristos și cu piatra însemnează pre Hristos. D. Mai despartă-se iarăș gândul cel tăinuit? U. Adevărat se mai desparte de bogoslovi gândul cel tăinuit în trei părți, în alegoricon, anagoghicon și Ithicon. Pentru că în ce chip sunt trei bunătăți bogoslovești (virtuți teologice), Credința, Nădejdea, Dragostea, așa sunt și trei gânduri tănuite, cel aligoricon, se aseamănă la Cređință, cel anagoghicon la Nădejde, iar cel Ithicon la Dragoste. De vreme ce alegoricon iaste acel gând, când cuvintele Scripturei afară den gândul acela al Scripturei ce au, însemnează alt ceva, care se cuvine la Cređință sau la Biserica cea luptată (militantă) cum iaste Avraam, carele după gândul scripturei are doi fii, pre unul den roabă și pre altul den cea slobodă, iar alegoricos însemnează pre Dumnezeu carele are două noroduri, unul al Jidovilor den Sinagogă, și altul al Creștinilor den Biserică. Acest den Biserică supt volnicia darului lui Hristos; iar cel jidovesc supt robia legeri lui Moisi, cătră Galat. glav. 3. 4. 22. Anagoghicos iaste când cuvintele scripturei însemnează altceva se aseamănă spre viața vecinică s'au spre Biserica cea vestită, carea nădăjduim, precum iaste cuvântul acela al psalomului 95. 12. căroră am jurat întru mânia mea, de vor întra întru odihna mea, după cum e scriptura se cugetă pentru pământul făgăduinței, carele e Palestina. Iar după analoghie se înțălege viața cea vecinică, carea iaste adevărata odihnă. Cătră E-

vrei. glav. 4. 3. Ithicos iaste când cuvintele scripturei afară din gândul cuvintelor însemnează alt ceva, care se cuvine către firea cea bună a năravurilor, adică spre lucrurile dragostei, precum iaste acea în a doua lege glav. 25. 4, să nu legi (gura) boul acela ce trieră după cum e scrisoarea, se înțelege pentru boii cei adevărați, iar ithicos se înțelege pentru dascălii, carii când învață nu se cade să se oprească de norod, ci măcar cât iar învața să aibă îngăduință, cătră Corint. 1^a 9. 4. Deci gândul scripturei iaste în patru chipuri, I al Scrisorei, II Alegoricon, III Anagoghicon, IV. Ithicon, care câte patru se arată la acest glas (cuvânt) Ierusalim. De vreme ce acest glas după scriptură însemnează cetatea Palestinei, iară după alegorie însemnează Biserica cea luptată de războae, iară după anagoghie pre Biserica cea vestită. Iară ithicos însemnează pre sufletul omului într'această lume. Și iarăș acestea toate se însemnează în poslania (epistola) cătră galateni gl. 4. 22. De vreme ce a scrisorei iaste cuvintele acelea: Avraam doi fii au avut, unul din slujnică și altul din cea slobodă. Alegoria într'acesteași cuvinte iaste. Acestea sunt cele două legi, anagoghicon la acestea iaste; Iară Ierusalimul cel de sus. Iară Ithicon la acestea iaste precum iaste acea, atuncea cel după trup născut gonea pre cel după duh, așa și acum și după aceste patru chibzuele și gânduri a'e scripturei o tâlcuesc prea sfinții părinți, unul după un gând și altul după altul.

C. *Erbiceanu*

Sfârșit.

CIPRIAN

(Vezi Biserica Ortodoxă Română. Anul XXXI No. 8)

În dragostea sa de a exemplifica cât mai mult spusele sale, asupra uneia dintre însemnatele învățături creștine, Ciprian, după cele ce arătase și despre care am scris în No. trecut, aduce ca exemplu răbdarea Mântuitorului, care nevinovat fiind, a suferit pentru lume. El, dreptatea și adevărul, rabdă atât de mult ca să învețe lumea că trebuie să sufere și că, după cum El depe urma răbdării sale, a adus atât de mare bine pentru omenire; așa și oamenii cu răbdare vor putea să facă bine și să dea în acelaș timp exemple vii de ascultare către Acela ce a suferit pentru ei. Și răbdarea Mântuitorului este atât de mare, încât lasă pe inimicii săi să se bucure de participarea lor la biserica ce a înființat, dacă se convertesc.

Dar răbdarea și foloasele ei, pe care autorul le recomandă cu atâta temeinicie, sunt recomandate, zice Ciprian, în chiar sfânta Scriptură, în care orice creștin găsește sfaturi în această privință. Timpul vechiu ca și cel de acum ne dau apoi iarăși exemple strălucite de răbdare. Chiar pedeapsa dată de Dumnezeu lui Adam după căderea sa în păcat, ne arată necesitatea și folosul acestei virtuți. În

lume, față cu neajunsurile ce întâmpinăm, răbdarea este de cel mai mare folos. Și după cum în Vechiul Testament Avel, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif, Moisi și David, iar în Noul Testament martirii au ajuns să dobândească coroana biruinței; tot așa orice creștin, în luptele ce are, poate birui cu răbdare și prin ea să ajungă la bine și aci și în lumea cealaltă.

În timpul patimei și chiar pe cruce, înainte de a ajunge la cruda moarte și la vărsarea sângelui, spune Ciprian, vorbind de Mântuitorul, ce ocări urâte auzi el cu răbdare, ce vorbe luătoare în răs suferi el atunci, că suferi a fi atins de scuipatul bandei batjocuritorilor, El care cu puțin mai înainte vindecase cu scuipatul său ochii orbului, că El, în al cărui nume diavolul fusese cu toți îngerii lui biciuit de servitorii săi, însuș suferi lovire; că suferi a fi încununat cu spini, el care încoronează pe martiri cu flori neperitoare; că fu lovit peste față cu palma; fu desbrăcat de hainele pământești, el care îmbracă pe toți cu vestmântul nemuririi, că fu hrănit cu fier, el care a dat hrana cerească, că i se dete să bea oțet, Lui dela care primim a bea paharul mântuirii. El, cel nevinovat, ba însăș inocența și adevărul, fu socotit între rău-făcători și prin mărturii false fu înlăturat adevărul, fu judecat acela, care va judecă la ziua cea de pe urmă, și cuvântul lui Dumnezeu fu târât în tăcere la scaunul de jertfă. Și nu grăi nici un cuvânt, rămase nemișcat și nu arătă de loc în timpul suferinței majestatea Sa, deși în timpul crucificării sale stelele căzuseră în complicațiune și elementele în răzvrătire, pământul se cutremura, noaptea acoperise ziua, soarele spre a nu fi silit să vadă cruzimea Iudeilor și înlăturase razele sale.

Și cu toate acestea primește el pe omorătorii săi în grația sa, dacă ei se convertesc și vin la el. Și astfel cu o răbdare plină de binecuvântare pentru mântuirea lor, nu închide nimănui biserica sa. Și acelor inimi, acelor păcătoși, acelor vrăjmași ai săi le oferă, dacă fac penitență pentru faptele lor criminale, dacă recunosc fapta lor cea rea, nu numai iertare de crima lor, ci și răsplata împărăției cerești. Față cu acestea, cu dreptul se întreabă Ciprian: Ce se poate aduce mai cu răbdare, mai bun? Căci prin sângele lui Iisus Hristos, se înviază din nou și acela care a vărsat sângele lui Hristos. Atât de mare și de prisositoare este răbdarea lui Hristos. Bi-

serica n'ar fi avut un apostoI Pavel, dacă răbdarea n'ar fi fost așa mare și așa prisositoare.

După acestea, adresându-se din nou iubitorilor săi frați, Ciprian le spune că trebuie să urmeze pe Hristos pe calea mântuirii, să meargă după exemplul lui Hristos. Aceasta s'o facem, căci noi suntem în Hristos, ne-am îmbrăcat în el, el este calea mântuirii noastre. La acestea aduce exemplul apostolului Ioan, care în I epistolă 2, 6 zice: „*Cine zice că petrece întru dănsul, dator este precum acela a umblat, și el așa să umble*“. Și Petru zice în epistola I-a cap. 2, 21—23: „*Hristos a suferit pentru noi, nouă lăsându-ne pildă ca să urmăm armelor lui. El care păcat n'a făcut, nici s'a aflat vicleșug în gura lui; care ocărându-se, împotriva n'a ocărât; pătimind, n'a îngrozit, ci da celui ce judecă cu dreptul*“.

Găsim apoi că și patriarhii și prooroci și toți dreptii, cari într'o icoană premergătoare, reprezentau figurat pe Hristos, în virtuțile lor pline de admirație n'au observat nimic mai mult ca răbdarea cu o liniște tare și statornică. Aci Ciprian aduce exemplul lui Avel, care n'a ripostat nici s'a pornit împotriva fratelui său care în cele din urmă l'a ucis, ci s'a lăsat a fi lovit cu blândeță și răbdare, el care cel dintâi a consacrat și sfințit începutul martirului și suferința celui drept. Mai departe aduce cazul lui Avraam, care încrezându-se în Dumnezeu și arătând rădăcina și temeiul credinței, când a fost încercat cu propriul său fiu, n'a stat la îndoială nici s'a îndoit, ci a urmat cu toată răbdarea voea lui Dumnezeu. Apoi arată cum Isaac, în care s'a reprezentat o icoană a sacrificiului Domnului, s'a aflat cu răbdare când fu adus ca sacrificiu de catră părintele său. Tot așa Iacov isgonit de fratele său, cu răbdare fugi din țara sa. Apoi Iosif care fu vândut de frații săi și dus în streini, iertă fapta aceasta cu răbdare, ba le dete bucate când ei veniră la el, și le dete cu îmbelșugare și din ce avea mai bun, fără să le ia bani pe ele. Trecând mai departe, vorbește de Moisi, care deși de multe ori fu tratat rău de poporul nerecunoscător și necredincios, că era aproape să'l ucidă cu pietre, totuș se rugă lui Dumnezeu pentru el din inimă și cu răbdare. Cât de mare răbdare, minunată și creștinească arată David, din care se trage după corp Mântuitorul, când, având adeseori în mâna sa pe regele Saul, ce'l urmăria și voia să'l omoare și căruia totuș, deși 'i eră dat spre pierzare, mai bine 'l lăsa cu viață și nu răsplăti la fel vrăjmașului, ci răsbună chiaruciderea lui.

Cât de mare cu un cuvânt, zice autorul, este numărul prooro-

cilor ce au fost uciși, numărul martirilor cari s'au încununat printr'o moarte plină de admirație, cari au ajuns să dobândească coroana cerească prin practicarea răbdării! Coroana durerilor și a suferințelor nu poate fi luată în stăpânire dacă n'a precedat răbdarea durerii și suferinții.

Spre a lămuri și mai bine și mai complect cât este de folositoare și de necesară răbdarea, Ciprian amintește pedeapsa pe care Dumnezeu a pronunțat-o la începutul lumii și a neamului omenesc asupra lui Adam, când a desprețuit porunca și a călcat legea dată. Prin aceasta Ciprian voește a arăta cât de cu răbdare trebuie să fim, când am fost așa născuți, ca să avem a lupta aci cu strâmtorări și cu atâtea contrarietăți. La 1 Moisi 3, 17—19 se zice: *„Pentru că ai ascultat glasul femeii tale, și ai mâncat din pomul, din care ți-am poruncit ție, singur să nu mănânci, și ai mâncat, blestemat să fie pământul întru lucrurile tale, întru neșazuri vei mânca din el în toate zilele vieții tale. Spini și pălămidă va răsări ție, și vei mânca iarba pământului. Întru sudoarea feții tale vei mânca pâinea ta până ce te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce“*. Suntem legați și ferecați cu legăturile acestei pedepse, până ce ne vom despărți de această lume cu plata vinei morții noastre. În dureri și suspin trebuie a fi în toate zilele vieții, în sudoare și muncă trebuie a mânca pâinea.

În urma unor așa de frumoase exemple, toate pline de convingere pentru aceia cărora sfântul Părinte se adresează, în susținerea adevărurilor ce învață, încredințează pe cititori, că cea mai bună mângăere pentru toți, cu deosebire pentru creștini, este răbdarea în lupta ce o duc cu lumea. Iar pentru rămânerea în bine tot răbdarea este necesară, căci ea, pe lângă că ne ferește de viții, ne dă tăria de a nu ne abate dela calea binelui, când am început a umbla pe ea. Iubirea, care este atât de prețuită după învățătura creștină, trebuie să se baseze tot pe temelul răbdării, căci iubirea singură este răbdarea și nu se lipește de ea iritarea și mânia. Cine rabdă știe să se ferească de ură și de separațiune cu frații. Ea dă putere ori cui de a se lupta cu vrednicie contra atacurilor lumii,

ea pune frâu iubirii de sine și ține în stăpânire acțiunile îndreptate contra învățăturilor ce recomandă de a face binele chiar aceluia cari ne-ar face rău. Omul, slăbit în urma păcatului original, dobândește noi puteri dacă merge pe calea cătră nemurire, la care nu poate ajunge decât prin practicarea răbdării. Nimic bun nu se poate face dacă omul n'are răbdare, nici pentru starea sa materială, nici pentru cea duhovnicească. Fără răbdare nici credința nici iubirea nu pot avea loc. Iar unde nu este nici credință nici dragoste creștină, acolo intră toate înclinările cele răle. Corpul care este templul Domnului, nu poate să se bucure de această prerogativă, dacă nu face cele poruncite de Dumnezeu. Și nu poate fi pe calea cea bună, acela care nu știe să facă uz de virtutea răbdării. Creștinul să urmeze Mântuitorului, dacă voește a fi cu adevărat creștin.

În urmă Ciprian aduce exemple de răbdare pe Iov și Tovie, înainte de a expune cum răul stă în legătură cu lipsa de răbdare.

Omul, zice Ciprian, chiar în momentul nașterii știe a plânge, fiecare din noi, când se naște și este primit în conacul acestei lumi, deși de toate este străin și necunoscut, face începutul cu lacrimi. Omul—la naștere—se plânge în virtutea unui simțământ natural, iar sufletul încă neexperient dovedește pe dată temerile și ostenele vieții peritoare prin plângere și oftat, căci trebuie să asude omul atât timp cât viețuește aci pe pământ și să se ostenească. Și la această asudare și osteneală nu poate fi o mângâere alta într'o măsură mai mare ca cea a răbdării. Și dacă ea este necesară la toate în lumea aceasta și spre folos, cu atât mai mult pentru noi, cari mai tare suntem constrânși de tentațiunile diavolului, care zilnic suntem puși în luptă prin îmboldirile inimicului celui dela început și osteniți de ele, noi cari în afară de cele suferite depe urma luptelor ce au adus persecuțiunile și am pierdut și avere și bunuri, am fost puși la închisoare, încărcăți cu lanțuri, supuși morții, săbiei, animalelor sălbatice, focului, crucii, în scurt tuturor felurilor de munci și torturi pe care nu le-am fi putut suportă decât prin puterea răbdării, cum Domnul însuș învață și zice la Ioan XVI, 33: *„Acestea am grăit vouă, ca întru mine pace să aveți. În lume*

necaz veți aveă; ci îndrăzniți, Eu am biruit lumea“. Și cu cât mai mult noi trebuie a păzi răbdarea, pentruca prin ajutorul ei și în tovărășia ei să suferim orice nenorocire, noi cari ne-am lepădat de diavol și de lume?

Spre a arată până unde trebuie a merge răbdarea, Ciprian aduce cuvintele Mântuitorului dela Matei: *Cine va răbdă până la sfârșit, acela se va mântui*; ca și acele dela Ioan VIII, 31: *„De veți petrece voi întru cuvântul meu, cu adevărat ucenici ai mei sunteți și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va slobozi pe voi*“. Spre a fi lăsați în speranța adevărului și a libertății, spre a putea ajunge la adevăr și libertate, trebuie a răbdă și a ținea cu tărie. Trebuie răbdare spre a putea ajunge ca speranța și credința să deă roade. Căci noi aspirăm nu numai la mărirea prezentă, ci și la cea viitoare, potrivit sfatului apostolului Pavel, care zice la Romani VIII, 24—25: *„Că prin nădejde ne-am mântuit, însă nădejdea care se vede nu este nădejde; că ceea ce vede cineva, pentru ce o și nădăjduște? Iar dacă ceea ce nu vedem nădăjduim, prin răbdare așteptăm*“. Așteptarea și răbdarea de aceea sunt necesare, ca ceea ce am început a vedeă să complectăm și ceea ce credem și sperăm să primim prin mijlocirea lui Dumnezeu. Acelaș apostol tot așa învață în alt loc la Galateni VI, 9, 10: *„Și făcând binele să nu slăbim, că la vremea sa vom seceră moștenind. Deci dar până când avem timp, să facem bine cătră toți și mai vârtos cătră cei ai noștri de o credință*“. Să nu fie nimeni ostenit de nerăbdare în facerea de bine, ne învață apostolul, să nu fie nimeni învins sau absentat prin tentațiuni, ci să se țină pe calea laudei și a numelui, pentruca nu cumva să piardă ceea ce a dobândit mai înainte, căci ceea ce a început încetează a fi desăvârșit, după cum este scris la Ezechiil XXXIII, 12: *„Dreptatea dreptului nu-l va mântui, în ziua în care va greși*“. Și în Apocalips III, 11: *Ține cu tărie ceea ce ai, ca să nu-ți ia altul coroana*“. Acestea ne îndeamnă a ține cu stăruință de a fi răbdători, ca să fie încununat printr'o răbdare încontinuuă tot acela, care având prețul deja aproape, tinde spre a dobândi coroana.

Minunat și într'o formă temeinică autorul arată cum răbdarea menține binele. Dar răbdarea, spune el mai departe, ne păzește de viții, ne ferește de răle. Servind Spiritului sfânt și unind cele cerești și cele dumnezeiești, răbdarea luptă contra lucrărilor cărnii și ale corpului, de care se turbură și se învinge sufletul, cu lucrarea deplină a virtuților ei. Adulterul, înșălăciunea, moartea sunt crime

omorătoare. Dacă lăsăm răbdarea tare și statornică a locui în inimă, atunci nu se păgubește corpul cel sfințit și templul lui Dumnezeu nici de adulter, nici nevinovăția închinată dreptății se molipsește de pata înșălăciunii, nici mâna, după ce a purtat sfânta Impărtașire, nu se necurățește prin cuțit și sânge.

Mai departe, vorbind de iubirea creștină și de sublimitatea ei, arată că ea fără răbdare nu prețuește. Iubirea, zice el, este legătura frăției, temeiul păcii, ținerea și întărirea unității, ea este mai mare ca speranța și credința, ea premerge nu numai faptei îndurării, ci chiar martirului, ea va rămânea cu noi în eternitate la Dumnezeu în împărăția cerească. Dar așa cum este, dacă i se ia răbdarea, n'are durată. Dacă i se ia temelia răbdării și a suferinții, ea nu mai are rădăcini și putere de a continua. Apostolul Pavel a unit, când vorbi de iubire, răbdarea și paciența cu ea. El zice la I Corinteni XIII, 4—7: „*Dragostea îndelung rabdă, se milostivește; dragostea nu pizmuește; dragostea nu se semețește, nu se trufește. Nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărită, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; toate le suferă, toate le crede, toate le nădăduște, toate le rabdă.*” Iar la Efeseni IV, 2—3: „*Cu toată smerenia și blândețele, cu îndelungă răbdare, îngăduind unul altuia cu dragoste; nevoindu-vă a păzi unirea Duhului, în legătura păcii*”. Apostolul arată că nu se poate păzi nici unitatea nici pacea, dacă nu se ajută frații unii pe alții cu răbdare reciprocă și păzesc legătura unirii prin mijlocirea ei.

Spre întărirea și mai departe a spuselor sale, autorul arată că ura și pizma nu au loc acolo unde este răbdare. Dacă tu nu juri, zice Ciprian, dacă nu hulești, dacă tu ceea ce dai nu ceri îndărăt, dacă primești dela cineva o palmă, întorci și obrazul celalalt celui ce te lovește, dacă fratelui tău, care ți greșește, i ierți nu de șapte ori, ci de șaptezeci de ori câte șapte, ba chiar toate greșalele, dacă tu iubești pe inimicii tăi, dacă te rogi pentru ispitorii și prigonitorii tăi, vei fi în stare a face aceasta altfel decât prin paciență și răbdare neturburată? Un exemplu vedem la Ștefan, care pe când eră ucis cu pietre de Iudei, nu se rugă pentru răsbunarea sa, ci de iertare pentru omorătorii săi, când zicea: *Doamne! nu le socoti lor păcatul acesta*: (Fapt. Apost. VII, 60). Așa trebui a se arăta primul martir al lui Hristos, care precedând martirilor de după el într'o moarte plină de admirație, nu eră să fie numai un vestitor al patimilor Domnului, ci și un imitator al blândeții sale

atât de plină de răbdare. Ce trebuie să spun despre mărire, despre discordie, despre invidie, ce nu trebuie să se afle la un creștin? Să locuiască răbdarea în inimă și atunci aceste viții nu pot avea loc, sau dacă ele se arată și caută a constrânge, atunci trebuie a le înlătură, a le slăbi prin locuirea răbdării în inimă. Așa ne sfătuiește și ne învață Apostolul Pavel, când zice la Efeseni IV, 30—31 : „*Și să nu întristați pe Duhul cel sfânt al lui Dumnezeu, întru care v'ați pecetluit spre ziua răscumpărării. Toată amărăciunea și mânia, și înălțimea și strigarea, și hula, să se lepede dela voi, împreună cu toată răutatea*“. Creștinul care a început a se afla în limanul lui Hristos cu liniște și paciență, nu trebuie să lasă loc mănii și invidiei în inima sa, căci lui nu'i este permis nici a răsplăti răul cu rău nici a purta ură.

Răbdarea este necesară, spune mai departe Ciprian, și la felurile răle ale cărnii și la torturile dese și tari ale corpului, cu care neamul omenesc este lovit zilnic. La cea dintâi cădere a poruncii pierdu omul puterea corpului odată cu nemurirea, și a intrat cu moartea slăbiciunea, iar puterea nu se poate iarăș dobândi, decât dacă se obține iarăș nemurirea, așa că trebuie neîncetat a lupta cu această slăbiciune a corpului. Numai prin puterile răbdării însă putem suferi lupta aceasta. Iar spre probarea noastră s'au pus asupra noastră diferite suferințe și ispițiri, ca pierderea averii, friguri tari, răni și pierderea scumpilor noștri. La acestea nu se face vr'o altă deosebire între nedrepti și drepti, decât că cel nedrept în luptele sale din nerăbdare acuză și păcătuiește, cel drept însă face dovada prin răbdare, cum este scris la Sirah II, 4—5 „*Tot ce se va întâmpla ție, primește, și întru schimbările smereniei tale depărtează dela tine mânia. Că în foc se lămurește aurul: iar oamenii cei primiți în captorul smereniei*“. Ca urmare a acestei învățături, autorul arată cum Iov așa a fost probat și prin răbdare a ajuns cea mai înaltă laudă. Ce arme perfide ale satanei au fost îndreptate contra lui, ce munci grozave i s'au făcut! Și ca să dovedească suferința lui Iov, spune cum a pierdut averea și bunurile și chiar copiii. Un stăpân plin de avere și un tată bogat în copii, este de odată lovit că n'are nici avere nici copii. Pe lângă acestea fu atins de răni grozave și viermii mișunau în jurul său. Și în momentul când nu mai avea nimic de aflat în cele ce Iov fusese încercat, diavolul înarmează pe soția sa contra lui, folosindu-se de acel meșteșug vechiu, ca și când el toate le-ar putea

schimba și înșelă prin mijlocirea femeii, după cum a făcut la începutul lumii. Iov însă nu s'a lăsat învins prin acele grele lupte, ci dă laudă lui Dumnezeu cu o răbdare biruitoare în acele nevoi și strâmtorări. Un alt exemplu, iarăș plin de admirație, este Tovie, pe care'l aduce aci autorul și despre care spune, că deși 'și pierde lumina ochiului, totuș nu zice nimic rău. El, care după fapte remarcabile de îndurare și bine-facere fu încercat prin pierderea vederii, dobândi dela Dumnezeu prin lauda răbdării sale mare merit căci cu răbdare și fără pornire rea primì și suferì orbirea ce veni asupra'i.

De aci înainte și până la sfârșitul scrierii sale, autorul arată pe de o parte că răul este unit cu lipsa de răbdare, că acțiunile răbdării sunt mântuitoare, că chiar în timpuri de persecuție trebuie a așteptă cu răbdare ziua răsplătirii divine, că la judecată va primì fiecare după faptele sale, că această răsplătire va fi dată de Fiul lui Dumnezeu la acea zi și că acea zi trebuie s'o așteptăm cu răbdare.

După cum răbdarea este un bun al lui Hristos, tot așa nerăbdarea este un rău dela diavolul. Deci creștinul nu trebuie a se lăsa victimă a aceluia, care a făcut atâta rău lumii și care neîncetat caută a face rău. Că răbdarea are greutățile ei, Ciprian nu tăgădueste. Față însă cu exemplele date, în care fiecde creștin trebuie să caute a imită, de oărece numai așa va fi creștin cu adevărat; autorul se așteaptă, cu dreptul, de a risipi îndoiala și contrarietatea. Inimicii vor căută să lovească, dar răbdarea creștinilor trebuie să'i învingă. Viața creștinului n'are sfârșit pe acest pământ, ea se continuă dincolo de mormânt, în cer. Și tot acela care nu știe a răbdă, nu va putea ajunge să se bucure de fericirea veșnică, care nu se dobândește de cât prin fapte ale răbdării. Dreptul Judecător pe care creștinii trebuie să'l aștepte cu încredere și răbdare, va da la ziua cea mare a judecății răsplată tuturor acelor, cari vor fi știut să'și conducă viața după învățătura dată de El și va fi practicat virtutea răbdării.

În urma acestora se vede cum autorul a dovedit cu prisosință atât însemnătatea răbdării cât și foloasele ei. Lucrarea aceasta, al cărei motiv l'am arătat la timp, ca tot ce ne este rămas dela Ciprian, dovedește cât de cunoscător erà acest sfânt Părinte și cât de mult erà îngrijat el de binele fiilor săi duhovnicești. Și în aceste timpuri, în care trăim și în care nerăbdarea a coprins pe mulți, scrierea lui Ciprian poate aduce lumină în mințile creștinilor și o îndrumare temeinică în viață.

Spre a lumină și mai mult bunul răbdării, zice Ciprian, voiu arătã răul ce'l aduce cu sine lipsa de răbdare. După cum răbdarea este un bun al lui Hristos, tot așa nerăbdarea—din contra—este un rău al diavolului. Și după cum acel în care locuește și rămâne Hristos, este răbdător, tot așa în totdeauna se arată nerăbdător acela a cărui inimă a fost luată de diavolul. Să vedem începutul chiar. Diavolul înșală cu nerăbdare, că omul a fost creat chiar după chipul lui Dumnezeu. De aceea căzù el însuși Adam, care nu ascultă de poruncă, ci cu nerăbdare luă din mănecarea nepermisă și fu supus morții în loc să păstrează grația dată de Dumnezeu cu ajutorul răbdării. Cain ucisă pe fratele său, căci erà nerăbdător de sacrificiul și darurile acestuia. Și Isav căzù dela înălțime, vinovat că pierdù dreptul de prim născut din nerăbdare pentru o fiertură de linte. Nu erà o crimă a nerăbdării când poporul Iudeu cel necredincios și nerecunoscător în privința binefacerilor lui Dumnezeu căzù pentru întâia dată dela Dumnezeu? Iar când nu putu suferi înțățetea lui Moisi, care vorbi cu Dumnezeu, ceru să aibă zei. Tot din nerăbdare și-a ucis proorocii și pe oamenii drepți, și merse așa de departe până să răstignească pe Domnul și să'i verse sângele. Nerăbdarea adusă și în biserică pe eretici și 'i face să întroducă ura și inimiciția după modul Iudeilor. Și spre a nu numără amănuntele, prin nerăbdare se nimicește tot, ce se zidește de răbdare cu lucrările ei.

Să păstrăm deci cu toată tăria conștiinței răbdarea prin care rămânem în Hristos, spre a putea ajunge la Dumnezeu cu Hristos. Coprinzătoare și variată, așa cum este, nu va fi închisă de bariere strâmte, nici într'un spațiu mărginit. Puterea virtuții se întinde mai departe. Deplinătatea și bogăția ei rezultă din izvorul unui nume, se varsă însă în vine prisositoare pe multe căi ale mării. Nimeni

în lucrarea noastră nu poate ajunge până la desăvârșirea laudei, dacă nu primește de sus statornicia puternică în desăvârșire. Răbdarea este aceea ce ne recomandă Dumnezeu, ea înlătură mânia, conduce rațiunea, păzește pacea. Supune puterea clocotirii, stinge focul dușmăniei, ține în îngrădire puterea celor bogafi, ușurează necesitatea celor săraci, servește fecioarelor spre paza cucerniciei, celor însurați pentru paza iubirii reciproce. Răbdarea face cucernic pe om în nevoe, tare în nenoroc, ea învață a iertă repede celor cari ne greșesc, a ne rugă lung și mult dacă singuri greșim. Răbdarea învinge tentațiunile, suferă persecuțiile, desăvârșește suferința și martirul. Răbdarea este care întărește bazele credinței noastre, ea este care aduce dezvoltarea speranței noastre, conduce lucrarea noastră, că putem păstra calea lui Hristos, ne face a rămânea fii ai lui Dumnezeu, dacă imităm răbdarea Tatălui. Nu pot tăcea fără a spune că trebuie în aceste turburări ale lumii și în persecuțiile Iudeilor și ale păgânilor și ereticilor să așteptăm cu răbdare ziua răsplătirii și nu răzbunarea pentru suferința ce ni s'a făcut. Autorul se vede îndreptățit a nu termina scrierea fără a vorbi despre aceasta, de oarece, cum singur spune, sunt foarte mulți cari așteaptă cu nerăbdare a se face dreptate. În susținerea celor ce spune, aduce locul din Sofonia III, 8—9: *„Pentru aceea, așteaptă-mă pe mine, zice Domnul: în ziua învierii mele spre mărturie. Că judecata mea este spre adunarea neamurilor, ca să primesc pe împărați, ca să vărs peste ei toată iuțimea mâniei mele, că de tocul râvnei mele se va topi tot pământul”*. Iar în Apocalipsă XXII. 10—12: *„Să nu pecetluiți cuvintele proorociei cărții aceștia, că vremea aproape este. Cel ce face nedreptate: mai tacă nedreptate și cel ce spurcă, mai spurce, și cel drept, mai facă dreptate; și cel sfânt mai sfințească-se. Iată, vin de grab; și plata mea cu mine, ca să dau fiecăruia precum va fi fapta lui*. De aceea, zice Ciprian, li s'a poruncit și martirilor, cari cer răzbunare, să aștepte încă și să aibă răbdare până la împlinirea numărului martirilor. Aci aduce locul din Apocalipsă VI, 9—11: *„Și când mielul a deschis a cincea pecetie am văzut sub jerttelnic sufletele celor junghiați pentru cuvântul lui Dumnezeu și pentru mărturisirea care avea. Și au strigat cu glas mare și au zis: până când Stăpâne cel sfânt și adevărat nu judeci, și nu izbândești sângele nostru de la cei ce locuiesc pe pământ? Și fie căruia li s'a dat vestminte albe, și li s'a zis lor, ca să se odihnească încă puțină vreme, până se vor plini și cei dimpreună robi cu ei, și frații lor, cari vor să se omoare ca și ei”*.

Că va veni răzbunarea pentru sângele celui drept, ne spune Duhul sfânt prin proorocul Maleahi IV, 1: „*Iată vine ziua arzând ca un cuptor; și i va arde pe ei, și toți cei de alt neam, și toți cei ce fac fără de lege vor fi trestie, și i va aprinde pe ei ziua, care vine, zice Domnul*“. Tot așa această se vestește în Psalmi, unde se vestește venirea lui Dumnezeu pentru judecată, Ps. 49, 3—6: „*Dumnezeu arătat va veni, Dumnezeul nostru, și nu va tăcea. Foc înaintea lui va arde, și împrejurul lui vifor foarte. Chema va cerul de sus și pământul ca să aleagă pe poporul său. Adunații lui pe cavioșii lui, și pe cei ce așază așezământul de lege al lui pentru jertfe. Și vor vesti cerurile dreptatea lui, că Dumnezeu judecător este*: Aceeaș vestește și Isaia când la 66, 15—16 zice: „*Că iată Domnul ca focul va veni, și ca viforul cărăle lui să dea răsplătire întru mânie, și întru despărțirea sa cu vâpae de foc. Că ca focul Domnului se va judecă tot pământul, și cu sâbia lui tot trupul, mulți răniți vor fi dela Domnul. Și la 42, 13—14: Domnul Dumnezeul puterilor va eși, și va sfărâma războiul, deștepta va râvnă, și va striga asupra vrăjmașilor săi cu tărie. Tăcut-am din voci, au doar și pururea voiu tăcea*“?

Cine este însă acela ce zice că el a tăcut de mai înainte și care nu va tăcea mereu? De sigur acela care s'a adus ca un miel spre tăiere și care a rămas tăcut și, gura s'a n'a deschis. Adevărat acela care, cum Ciprian a mai spus, a suferit toate câte i s'au făcut cu cea mai mare răbdare. Acela care acuzat de preoții și bătrânii poporului, n'a ripostat și spre mirarea lui Pilat a observat o atât de mare tăcere. Acesta este care, după ce a tăcut în patima sa, la răzbunare nu va mai tăcea. Acesta este Dumnezeul nostru, adică nu Dumnezeul tuturor, ci numai al celor credincioși care nu va mai tăcea când va veni la a doua sa venire. Atunci s'a coborât în cele de jos, acum va veni în putere.

Să așteptăm, spune Ciprian terminând această scriere, și să așteptăm cu răbdare pe acela ce va veni ca judecător și răzbunător al nostru, care va răzbuna pe poporul său și ceata tuturor dreptilor dela începutul lumii în acelaș timp cu sine însuș. Spre a învederă cele spuse, aduce cuvintele apostolului Pavel dela Filipeni II, 9—10: *Pentru aceasta și Dumnezeu pe el l'a prea înălțat, și i-a dăruit lui nume, care este peste tot numeie. Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de desupt*“. Apoi aduce cuvintele din Apocalipsă XXII, 9: „*Vezi să nu faci; că dimpreună cu tine*

rob sunt și cu frații tăi proorocii și cu cei ce păzesc cuvintele cărții aceștia : lui Dumnezeu te închină“.

Cât de plin de răbdare este Domnul Iisus și cât de mare este răbdarea sa, vedem din aceea că el în cer este închinat, iar pe pământ încă nerăzbutat. Patima și suferințele sale arată iarăși destul de lămurit răbdarea sa.

Autorul termină această scriere cu sfatul de a năzui și a se os-teni fiecare din noi, priveghind și gata fiind cu toată inima, a suferi toate cu răbdare neîncetată, a observa poruncile Domnului, ca atunci când vine ziua mâniei și a răzbunării, să nu ne pedepsească cu cei fără Dumnezeu și păcătoși, ci să fim măriți cu cei drepti și temători de Dumnezeu.

Boroianu

ARBORII ȘI COPĂCEII LA VECHII EBREI.

(Vezi Biserica Ortodoxă Română an. XXXI No. 8.

În limba ebraică mărul se numește *tapuah*, adică miros, din cauza mirosului dulce și plăcut, ce răspândește fructul său. Ori cine se poate încredința, după cum se amintește în Cântarea Cântărilor, cât eră de prețuit acest arbore la Ebrei.

Tamar sau palmierul este un arbore, care dă ramuri numai în vârful trunchiului său, ale cărui frunze lungi și ascuțite în formă de sabie și de sexe deosebite sunt câte odată ținute de două plante. Mai multe ținuturi ale Pământului Sfânt, ca și câteva triburi învecinate ale Idumeei în vechime îmbelșugau în palmieri, după cum ne spun scriitorii din acel timp. De asemenea Iudea, pe unde se înțelegea toată țara stăpânită de Iudei, este arătată în mai multe medalii ale lui Vespasian sub figura unei femei întristate, stând sub un palmier. Se vede asemenea pe o medalie greacă a fiului său, bătută în asemenea împrejurare, o pavază atârnată de un palmier și o biruință scrisă d'asupra. Acelaș arbore este încă emblema cetății Neapolis, vechiul Sihem și astăzi Napluză în o medalie a lui Domițian. Tot astfel și orașul lui Sepforis, astăzi Safur, capitala Galileei, în o medalie a lui Traian. Din toate acestea se poate conchide, că palmierul eră altă dată prea cultivat în Pământul Sfânt. În sfârșit, se găsește încă și

astăzi un mare număr în împrejurimile Ierihonului, unde cultivatorii au înlesnirea apei spre a-i udă, lucru neapărat trebuincios pentru păstrarea acestor arbori. Mai mult, clima aci fiind caldă și pământul nisipos, într'un cuvânt tot ce trebuie neapărat acestui arbore. La Sihem și în alte părți spre nord, nu se văd decât doi sau trei în acelaș loc, cari, după cum fructul lor nu ajunge decât prea puțin sau niciodată la coacerea sa desăvârșită, slujește mai mult ca podoabă, decât la orice altă întrebuințare. Se află încă mai puțini pe această parte a coastei, de unde se înțelege, că micul număr ce se văd, cresc pe unele ruini sau se găsesc în apropiere de retragerea acelor, cari au renumele de sfințenie. Așa dar, a consideră starea de față și calitatea acestor arbori, se crede, că ei aci n'au putut fi nici odată productivi, nici în mare număr, pentru că experiența dovedește, că clima și aerul de mare li sunt contrării în dezvoltarea lor. Astfel, nu se vede pe ce poate fi întemeiată părerea unor scriitori, cari pretind, că numele de Fenicia însemnează o țară plină de palmieri, căci este prea natural a crede, că dacă un arbore atât de trebuincios și atât de folositor ar fi fost aci totdeauna cultivat cu folos, nu s'ar fi lăsat în părăsire ideea d'a îmulți speța cât este cu puțință, în acelaș chip, după cum se face în Egipt și în Barbaria. Acest arbore are multă grație și mărime, astfel se văd multe ramuri reprezentate în împodobirea arhitecturii. Mai mult, el păstrează foile sale totdeauna verzi, ceea ce fără îndoială a făcut să se aleagă ramura de palmier ca simbol al biruinței, însemnând curagiul biruitorului și durata gloriei sale. Se pare chiar, că Ebreii priveau palmierul ca pe cel dintâi dintre arbori, pentru că profetul Isaia IX, 13; XIX, 15, 'l compară cu trestia, dă expresiunea întregă *ramura de palmier și trestia*, ca explicare a acesteia *capul și coada*, ceea ce însemnează cel din urmă și cel dintâi, cel mai înălțat și cel mai de jos.

Rimòn al Ebreilor este rodul sau speța de măr, după cum în latinește se numește *malus* și care se deosibește de mărul obicinuit, adăogând epitetul *punica*, pentru că în Africa se produce în mare cantitate. Sunt două feluri de rodii: unul liber al cărui fruct se numește rodie și altul sălbatic, care poartă numele *balostier*, de unde vine ba-

Jostă, care este fructul sau floarea uscată a acestui arbore. Partea de jos a hainei marelui preot eră împodobită jur împrejur cu rodii făcute în cusături, amestecate cu clopoței de aur. De asemenea ele figurau la Ebrei ca podoabă a arhitecturii.

Teenà sau zmochinul a fost totdeauna prea comun în Palestina. Acest arbore crește cu înlesnire în țările călduroase și pământurile uscate. Frunzele sale late produc o umbră plăcută. El produce două feluri de fructe: *paguim* sau zmochine verzi, în latinește *grossi* și *bikurot*, cari se coace și vin de timpuriu înaintea celorlalte fructe. Arabii de asemenea au mai multe specii de zmochine, adică *bocora* sau primăvăratice, cari sunt negre și albe și *kermes* sau zmochine de păstrat, din cari se fac turte și nu se coace decât prea rar înaintea lunei lui August. În sfârșit un fel de zmochine lungi și negricioase, cari se coace în arbore, chiar după ce frunzele au căzut și rămân aci toată iarna. Aceste observări slujesc a înțelege mai bine numeroasele locuri din cărțile sfinte, unde se amintește despre zmochine și zmochini.

Nu trebuie a confundă cu zmochinul obicinuit *teena*, despre care se face amintire în Geneza III; 7; precum se vede acesta este zmochinul lui Adam sau bananul de India, cu frunzele late, de cari părinții noștri cei dintâi sau slujit, spre a'și face un fel de șorțuri, întrebuințate de popoarele sălbatice, cari umblă goli.

Cuvântul *șikma*, care în Biblie se găsește numai la plural *șikmim* și femininul *șikmot*, însemnează sicomorul, arbore despre care se zice a fi originar din Egipt și altă dată eră prea comun în Palestina. Acesta este arțarul alb de munte. El este mare și gros, ca un copaciu de mure alb. Trunchiul său, puțin înalt dar des, se împarte de ordinar în două sau trei tulpini, de unde ies multe crengi mari și groase, ale căror ramuri stufoase formează o umbră prea deasă. Frunzele sale seamănă cu acelea ale copaciului de mure, numai că ele nu sunt nici așa de dese, nici atât de rotunde, nici dințate sau ascuțite, dar sunt mai netede și totdeauna verzi. Sicomorul produce o recoltă îmbelșugată, până de șapte ori pe an. Fructul său seamănă cu al zmochinului, însă neplăcut la gust și slujaște pentru

hrană oamenilor săraci. El are această deosebită însușire, că fructul nu crește pe ramuri, ci pe trunchiu și se coace numai când se înțeapă cu unghii de fier sau alt instrument.

Cuvântul ebru *becaim*, pluralul singularului *baca*, este după cum ne spune Celsius arborele, care are acelaș nume în limba arabă și crește în împrejurimile cetății Meca. Deci, acest din urmă este o speță de balsam, de unde curge o materie albă, caldă și acră. Părerea lui Celsius este mai prețuită decât a rabinilor și altor interpreți, cari prin *baca* înțeleg fragărul sau părul.

Nimeni nu s'a îndoit vre odată, că *zait* n'a fost măslinul, care este de două specii, adică liber și sălbatic. Cel dintâi produce măslinile, cari sunt la început verzi și devin negre când se coace. Fructul măslinului sălbatic este mai fin și mai gustos. Măslinile ajunse la coacere și culese din măslinul liber, sunt proprii a face dintr'ânsele untul-de-lemn. În Geneza XXVIII; 18 se amintește despre untul-de-lemn, de unde se presupune, că cultura măslinilor eră mult mai veche. Deci, sunt două feluri de unt-de-lemn, unul care se scoate din măslinile numai sfărâmate și altul, care este untul-de-lemn obicinuit, extras din măslinile măcinate la moară. Măslinul a fost totdeauna simbolul păcii și al fericirii, ca și untul-de-lemn al blândeței și bunătăței.

Cuvintele *șached* și *luz*, de asemenea se pare a însemna migdalul, deși mulți interpreți prin *luz* înțeleg alunul. Cât despre *șached* este un nume derivat din verbul *șacad*, care însemnează a se grăbi, a se scula de dimineață. Deci această denumire se potrivește atât mai bine la migdal, care înflorește înaintea celorlalți pomi, căci îndată ce timpul de iarnă este ceva mai plăcut el înflorește în luna lui Februarie.

Termenul *egoz*, se amintește numai odată în Sfânta Scriptură, Cântarea Cântărilor VI; 11, și însemnează cu siguranță nucul, căci acest arbore are același nume în limbile siriacă, arabă și persană și tot astfel 'l au înțeles traducătorii vechi și moderni.

Hadas sau mirtul este un copăcel totdeauna verde, ale cărui flori răspândesc mirosul cel mai plăcut. Din acesta se face un ulei mirositor, despre care se zice, că Estera 'l întrebuință înainte de a se prezentă lui Asuerus. La

sărbătoarea templului, Iudeii împodobeau uşile caselor lor cu ramuri de mirt şi profetul Isaia, voind a exprima o schimbare fericită pentru Israeliţi zice, că în loc de urzică va creşte mirtul.

După Vulgata şi rabini *rotem* însemnează enuper, pom mirositor şi totdeauna verde, dar mulţi dintre autorii mai noi precum: Schultens, Celsius, Oedmann, Forskal, încredinţează, că cuvântul ebru însemnează grozamă sau un fel de plantă, care creşte în deşertele Arabiei şi pe care Forskal a descris-o mai pe larg. Insemnarea de grozamă se potriveşte prea bine cuvântului *rotem*, căci derivă nemijlocit din verbul *ratam*, a prinde, a lega. În limba latină se găseşte aceiaşi asemănare între *juncus* şi *jungo*.

Cuvintele *el*, *elà*, *elon*, *ala* şi *alon*, au o orîgină comună şi însemnează în sensul lor primitiv arbori tari şi robuşti. Cu toate acestea Sfânta Scriptură nu reduce aceste cuvinte decât la terebinţi şi stejari, cu atât mai puţin, că ea nu înţelege asemenea palmierul sub numirile *el* şi *elà*, ceea ce nu este departe d'a îngădui aceasta. Se pare, că cele dintăi trei cuvinte însemnează în particular terebintul, iar cele două din urmă stejarul. Cu toate acestea versiunile vechi redau cuvântul *elon* prin stejar. Ori cum ar fi, terebintul este un arbore prea frumos, care creşte în Siria şi Palestina. Frunzele sale seamănă cu ale dafinului şi floarea se apropie cu a măslinului, iar bobocii, cari la început sunt verzi, devin roşii, şi când se coace negri. Din terebint curge terebentina sau răşina, care are un miros plăcut şi este destul de preţuită. Cât despre stejar este un arbore în genere destul de cunoscut.

Libnè, despre care se aminteşte numai în Geneza XXX; 37 şi la profetul Ozia, a fost reprodus în Vulgata prin *plop*, pe când Septuaginta 'l au tradus odată prin *styrax* şi altă dată prin *λέυκη* sau plopul alb. Cuvântul arab *lobnè*, ce se explică obicinuit prin *styrax*, a hotărât pe mai mulţi autori d'a se pronunţa în favoarea acestei însemnări în raport cu-vântului ebru *libnè*. Deci, *styrax* este un arbore din Asia, care produce o răşină mirositoare şi se întrebuintează în medicină şi în arte sub acelaş nume sau sub acela de *storax*. Plopul, care se ridică prea sus, are trunchiul său drept şi unit; coaja sa este netedă şi albicioasă, iar frun-

zele sale pe dedesubt sunt albe. Se numește plop alb, spre a'l deosebi de cel negru sau tremurat, ale cărui frunze seamănă cu ale ederei, sunt atârinate de o coadă foarte suptire și tremură totdeauna.

Cât despre *orèn* și *sidhar*, cel dintâi este fără îndoială una din speciile pinului. Septuaginta 'l au reprodus prin pitus (πίτος) și Vulgata prin pinus. Însemnarea celui d'al doilea, care crește pe muntele Liban, este cu totul nehotărâtă. Unii 'l înțeleg împreună cu Septuaginta prin pin (πέβκη); alții cu Vulgata prin ulm tânăr; în sfârșit alții prin stejar verde (ilex).

Sub numele de *beros*, pe care mulți interpreți 'l au reprodus prin *sapin*, se crede, că trebuie a înțelege *chiparosul*, pentru că la acest arbore se potrivește în particular ceea ce Sfânta Scriptură ne spune în numeroase locuri, unde este vorba despre el. Cu toate acestea se poate, că 'Ebreii câte odată au întrebuițat chiar acest cuvânt la alți arbori, cari aparțin de familia pinilor. Chiparosul este unul din arborii cei mai mari, cresc în țările calde și pe munți. El este totdeauna verde și stufos de sus până jos. Frunzele sale seamănă cu ale pinului, dar sunt mai netede și mai puțin ascuțite; lemnul său este tare, mirositor gălbui și aproape nesupus stricăciunei. *Berot* este într'adevăr acelaș arbore ca și *beros*; între cele două cuvinte ebraice există numai o mică deosebire de ortografie. Cât despre *gofer*, nu se știe care arbore în particular acest termen însemnează. Se crede, că el exprimă în general arbori rășinoși, precum: pinul, sapinul, chiparosul, cedrul și alții de genul acesta, cari au fost întrebuițați în toate timpurile la facerea corăbiilor și se poate pretinde în favoarea acestei păreri, că cuvântul *gojrit*, după cum ne spune Gezeniu, însemnă la început rășină și a fost în urmă raportat la alte materii și în particular la pucioasă. Loviți de asemănarea ce au crezut să găsească între *gofer* și cuvântul grec *καπίσσος*, Nicol, Fuller, Bochart, Celsius și mulți alții, au pretins, că termenul ebru însemnă *chiparos* și că într'adevăr din acest lemn a fost făcută corabia lui Noe. Fără a îndepărta chiparosul se crede, că din expresiunea textului Geneza VI; 14, *lemne de gofer*, se înțelege că Noe a întrebuițat lemne de mai multe feluri de arbori, la facerea mării sale corăbii.

Ahalim și la feminin *ahalot*, cuvinte cărora etimologii actuali le dau cu încredințare o origină indiană, exprimă *aloe*, sau arbore de Indii, înalt de opt sau zece picioare, al cărui cap este încoronat de un stușiș gros cu frunze prea dese. Lemnul său numit *ἀγάλλοχρον*, răspândește un miros plăcut, mai cu seamă când se arde.

În orient se deosibesc două feluri de cedri: unul numit în limba arabă *arz* sau *ars*, iar altul *șerbin*. Niebuhr face asupra acestor arbori observația următoare: «Am aflat în Copenhaga, că arborele *ars* produce fructe mari și *șerbin*, de asemenea ca și un alt arbore numit *zenobar*, fructe mici, că cel dintâi are ramuri subțiri, cari formează cu trunchiul un unghiu drept; iar cel de al doilea are ramuri groase, care se ridică în curmeziș. El numește cedri cei mari *ars* și *ars libnan*, crezând că vârsta arborelui și numai timpul pricinuia grosimea ramurilor a acestor din urmă, tulpina sau trunchiul atingând cea mai mare înălțime a sa, când este de mulți ani. El a văzut mulți *șerbini* la Hanovra. Acesta trebuie să fie *larix* sau molitful. La clădiri se slujește de *ars*, ca și de *șerbin*, în toate localitățile din prejurul muntelui Liban, dar *arsul* este mai trainic. Se pare fără îndoială, că *erez* al Ebreilor, nu eră altul, decât *ars* al Arabilor, dar de asemenea nu este sigur, că *șerbin* corespunde arborelui numit de Ebrei *așur* și *teașur*. Aceste din urmă două cuvinte sunt în general traduse prin *buis* (buxus), arbore totdeauna verde, cu frunze mici al cărui lemn gălbuiu tare și prea des, este frumos la vedere.

În istoria Susanei, (Daniil XIII; 54, 58), se amintește despre doi arbori, cărora Vulgata le-a păstrat numele în limba greacă: unul numit *prinus*, este o speță de ștejar, iar altul numit *șinus*, arbore mijlociu, de unde curge mastică sau sacâz mirositor. Profetul Daniil trase chiar din numele acestor arbori imputările, cari încurcără pe cei doi bătrâni acuzatori ai Susanei.

Șiță, care are acelaș nume în limba Arabă, însemnează *acacia*, arbore cu un lemn prea tare și cu flori în ciorchină albe sau roșii, prea comun în Arabia și Egipt.

După aceia se poate înțelege cuvântul *setim* din Vulgata, în expresiunea *lemn de setim*, care se amintește adesea ori în cele din urmă capitole XXIV, XXVI ale Exodului.

Tirzà, exprimă precum se vede stejarul verde, *ilex*, reprodus de Vulgata după cum susține și Celsius.

Cuvântul *harabim* însemnează sălcii. Acest arbore crește în scurt timp, iubește un pământ umed și se plantează obicinuit în lungul apei.

Chinamonul, în grecește *κίναμον*, *κιννάμωμον*, este un copăcel mirositor, care are multă asemănare cu scorțișorul.

Unii înțeleg *chicayon* un arbore, sub care profetul Iona se odihnea, iedera; alții îl explică prin curcubetă de vară, care crește prea repede și face umbră; Fericitul Ieronim și Bochart cred, că *chicayon* al Ebreilor este acelaș *kiki* al Egiptenilor sau copăcel pe care latinii, după Dioscoride, îl numesc *ricinus* după numele unui mic animal, cu care seamănă mult sămânța sa.

Iată ce zice Niebuhr despre acest arbore: Am văzut pentru întâia oară la Barra planta *el-kheroa*, care are figura unui arbore; tulpina mi s'a părut că avea mai multă asemănare cu frunzele, de cât cu lemnul. Cu toate acestea ea este mai tare, decât aceia numită smochinul lui Adam. Fie care ramură de *kerroa*, are o frunză mare cu șeșe, șapte și opt creștături. Această plantă era aproape de un pârâu, care o udă îndestul. La sfârșitul lui Octombrie 1763, era ridicată în cinci luni aproape de opt picioare și avea tot de o dată flori, fructe verzi și coapte. Un alt arbore de această speță, care nu avea destulă apă, nu crescuse mai mult într'un an. Frunzele și florile ce adunasem, se veștejiră în câteva minute, după cum se veștejesc toate plantele, cari cresc repede. Precum se vede acest arbore este cunoscut de botaniști de mult timp, căci se numește la Haleb *palma Christi*, și se face din trântul un ulei numit *oleum de Kerva*, *oleum cicinium*, *oleum ficus infernalis*. Creștinii și Iudeii din Mosul și Haleb susțin, că *Kerroa* nu este planta a cărei umbră acoperea pe profetul Iona, ci zic, că era un fel de dovleac *el kerra*, care are frunze late, un fruct prea mare și care de altfel nu trăește, de cât aproape patru luni de zile.

Maluah, pe care Septuaginta îl traduce prin *alimos* (ἄλιμος), nu este altul de cât *alimus*, copăcel a cărui floare seamănă cu mărgăritărelul și frunzele, cari sunt de un verde frumos, slujaște de mâncare săracilor.

În ebrește se află un număr oare care de cuvinte cari, exprimă netăgăduit nume, fie de arbori, copăcei sau arbuști spinoși, dar nesiguranța în care ne lasă etimologia lor, de și este bine cunoscută și puținul acord, ce domnește între versiunile vechi, nu îngăduesc a le hotări într'un chip exact și riguros. O altă greutate încă este a se ști, dacă sfințiți scriitori au voit prin unul sau alt termen ce au întrebuițat, să înțeleagă planta întreagă sau numai înțepătorul, adică partea ascuțită alipită la plantă sau chiar un tufiș și un desiș, care totul formează un stof de copăcei sălbatici. Este adevărat, că contextul poate înlesni mult a înțelege cugetarea sfințitului autor în acest caz din urmă. Astfel, fără a intra în amănuntele acestor feluri de plante, ne mărginim numai a observa, că ele sunt luate adesea ori în Sfânta Scriptură, ca o imagine și un simbol de necredință, pustiire și de o ruinare repede.

Nu este de prisos a zice câteva cuvinte și despre grădinărie, miere și pescuit.

În această cățătime și felurime de arbori și plante, pe cari natura le pune în vederea ochilor noștri, zice Goguet; sunt multe cari, fără nici o grije și nici o prevedere înlesnește omului o hrană potrivită și chiar plăcută; aceste feluri de arbori și plante au atras de timpuriu băgarea sa de seamă. Ideea de a răsădi aceste specii și d'a le cuprinde în părți deosebite, spre a fi mai apropiate și a veghea întreținerea lor, este prea naturală. Probabil astfel a fost origina grădinilor, a căror întrebuițare se urcă la timpuri prea îndepărtate. Geneza ne spune, că la Ebrei în particular grădinile sau *gan*, numite în urmă *pardes*, *παράδεισος*, se înalță chiar până la începutul lumii, că după potop Noe cultivă via și când ea ne amintește, că printre alte daruri Iacov trimise lui Iosif migdale, ne face să înțelegem lămurit, că migdalul a fost cultivat din primile timpuri. Mai târziu acest popor trebuind a se îndeletnici cu mai multă îngrijire la arta grădinăriei, pentru că avea subt ochi exemplul Sirienilor, care după cum ne spune Pliniu, îl înțelegea cu desăvârșire.

Cât despre plan și întocmire nu se știe pe deplin, până la ce punct de perfecțiune erau introduse în grădinile E-

breilor. Tăcerea desăvârșită a Sfintei Scripturi și ceea ce se vede astăzi în orient, ne face să credem, că aceste grădini nu erau propriu zis, de cât locuri îngrădite și livezi. «După numărul și frumusețea florilor Persiei, observă Chardin, își poate cineva închipui cu înlesnire, că sunt cele mai frumoase grădini din lume, dar nu este nici de cum astfel. Din contra, printr'o regulă, ce găsim că este prea generală, acolo unde natura este productivă și plăcută, arta este mai grosolană și mai necunoscută, ca în acest fapt de grădini. Ceea ce se întâmplă din cauză, că acolo unde natura știe să lucreze o grădină cât se poate de bine, nu are nimic de făcut. Grădinile Perșilor obicinuit se compune dintr'un aleiu mare, care împarte grădina, trasă la linie, pe mărgini sunt platani, având un basen de apă în mijloc, de mărime în proporție cu grădina și două altele mai mici pe alături. Spațiul între ele este semănat cu flori fără orânduială și plantat cu pomi roditori, trandafiri și această este toată împodobirea. Nu se știe ce sunt partea din grădini și bolțile de verdeață, labirinți, terațele, și alte împodobiri ale grădinilor noastre» Grădinile Ebreilor au ceva de comun cu ale Perșilor, căci se păstrează înrânsele apă totdeauna. Shaw face mai aceeași observațiune, vorbind de regatele Algeriei și Tunis: «Trebue să observ în privința grădinilor acestor țări: totul se pare aci fără metod, fără frumusețe și fără plan; într'un cuvânt este o amestecătură de pomi roditori, varză, napi, bob, câte odată grâu și orz amestecat împreună. Nu se cunoaște aci părțile de grădini, paturile de flori, nici aleele frumoase. Tot ce se punea aci, se socotea pământul ca pierdut. Nu s'au silit a desăvârși agricultura, sau a încercă d'a face noi descoperiri, aceasta ar fi d'a se depărtă de practica străbunilor, imitată de aceste popoare în totul cu mult respect și chiar cu o speță de religioasă». Se poate face aceeași observație și asupra grădinilor lui Alcinous, cari de și bine împărțite, după Omer cel mai vechiu dintre poeți, care a vorbit anume despre grădini și a știut să le descrie mai bine, nu coprindeau de cât plante folositoare și nu aveau nici alee acoperite, nici boschete, nici terase, nici flori, nici părți de grădini, căci nu este nici de cum amintit în descrierea, ce ne a lăsat poetul grec.

Practica de a curăți, a reteză și de a afumă arborii este prea veche, dar aceia de a-i altoi pare a fi introdusă mai în urmă. Moisi a intrat în amănuntele cele mai mici și mai folositoare în instrucțiunile, ce a dat Ebreilor, cu privire la cultura pomilor roditori. Se presupune, că dacă el ar fi cunoscut un mijloc atât de bun, ca altoitul arborilor cu fructe dulci, sănătoase și plăcute, le ar fi dat o învățătură. De asemenea Omer nu zice nimic despre altoiu, de și a avut mai multe ocaziuni a vorbi despre aceasta. Așa dar, dacă Iudeii, au cunoscut arta d'a altoi plantele, aceasta s'a făcut în timpurile cele mai noi.

Grădinile luau obicuinut numele arborilor al cărei speță domnea înrânsele. Astfel aceste denumiri: grădină de nuci, paradis de rodii, grădină de măslini, se amintesc câte odată în cărțile sfinte. Pădurea numită Lemnul de Palmieri, nu eră poate în ea însăși, de cât o grădină mare cultivată în valea Ierihonului. Locurile, cari se deosebeau și marea lor producțiune și pozițiune plăcută, sunt numite în Sfânta Scriptură *grădina lui Dumnezeu* și plantele însăși adesea ori sunt asemădate cu oameni.

*
*
*

Prin cuvântul *debaș* Ebreii înțelegeau mierea propriu zisă, care este aceia de albine și siropul ce se făcea din struguri și se numește în limba arabă *dibs* sau *dubs*. După unii autori, se află o a treia speță de miere, care nu eră de cât zeama sau suc, care în oare cari timpuri ale anului curge din zmochin și palmier și despre care se amintește la Evang. Mateiu III; 4, prin miere sălbatică, ca și în cartea I-ea a Impăraților XIV; 24, unde se amintește despre o pădure acoperită de miere, dar această a treia miere poate fi aceia, pe care albinele o depun câte odată pe frunzele arborilor în așa mare cantitate, în cât cade și se răspândește pe pământ. În sfârșit, alții pretind, că pădurile Palestinei erau pline cu muște de miere, cari se retrăgeau în crăpăturile arborilor, de unde mierea ce ele depuneau aci, curgeau pe pământ cu înbelșugare. Ori cum ar fi, trebuie a deosebi această miere de aceia, pe care Sfânta Scriptură o amintește sub numele *miere de stâncă*, pentru că albinele o depunea chiar în crăpăturile stâncilor.

Cei vechi se slujeau cu miere, în loc de zahăr și făceau mare întrebuințare de dânsa. Mierea fiind foarte dulce la gust, a devenit la Ebrei, ca și la alte popoare, un simbol de blândețe și bunătate. Dar mierea luată în mare cantitate devine neplăcută, fără gust pentru stomah și produce greață. Sfânta Scriptură o amintește câte o dată ca figură de desgust și neplăcere, ce inspiră lucrurile, de cari se face o întrebuințare necumpătată. Când Biblia ne spune despre o țară, care destilează laptele și mierea, aceasta este o expresiune figurată și poetică, arătând o țară îmbelșugată în dobitoace, bogată în pământ gras și în câmpii roditoare, cu un cuvânt, un loc fericit și bogat. De asemenea poeții profani au întrebuințat adesea ori aceste imagini, spre a da o idee de frumusețe și rodnicia țărilor ce descriu.

Albinele, după cum vedem, nu fac mierea lor numai în stupi, unde se țin închise, ci o depun încă și în crăpăturile stâncilor, pe ramuri și în scobiturile arborilor. Acest gen de insecte este prea comun în orient. Când cineva voește a le goni din partea, unde sunt grămădite, se unesc spre a năvăli cu repeziciune asupra aceloră, ce voesc a le mută și i urmăresc cu o furie de necrezut. Dar ceace trebuie mai cu seamă a observă este, că ele atacă câte odată un popor întreg, pe care ele nu încetează da'l supără. Istoria veche ne dă mai multe exemple. Lavcieni, popor din Creta, fură altă dată siliți a le lăsa locul. Când Luculus înconjură Temiscira, locuitorii se împotriviră acestor mici roi de insecte și după aceiași artă a fost reînoit de mai multe ori în asemenea caz, după cum ne spune Bochart. Dar aceste fapte încetează d'a uimii, când cineva ia în băgare de seamă, că albina deși mică, este plină de foc și de curaj. De aceea, când Sfânta Scriptură ne arată vrăjmași numeroși și îngrijitori, împrumută câte odată imaginile sale de la roiuri de albine, ca venind să năvălească asupra unei țări, spre a o pustii și deposedă pe locuitorii săi.

Ebreii, ca și Egiptenii și în general toate popoarele din orient, au fost în toate timpurile iubitori de pește. De asemenea se știe până la ce punct grecii și Romanii

aveau îngrijire și lux în modul, prin care se slujea peștele la mesele lor. Legea Mozaică, care oprea întrebuintarea peștelui, fiind răstrânsă animalelor acuatice, cari n'au înotătoare și solzi, Lev. XI; 9, 10, nu putea nici de cum a împiedică pe Israeliti, spre a se da în gustul lor la mâncarea de pește și de pescuit. De altă parte, țara locuită de ei și cei ce-i înconjurau, le au înlesnit totdeauna mijlocul. «Ebrei, ca și toții orientali, zice Jahn, 'și făceau plăcerile lor din pești și nu greșeau aruncând mreșile lor în Iordan, în lacul Ghenisaret și chiar în marea Mediterană, Moisi neoprintd a mânca de cât pești fără înotătoare și solzi». In Memoriile Misionarilor se amintește, că în Egipt se află trei lacuri, între Alexandria și Tinah, vechea Peluză; cari erau așa de înbelșugate în pești, în cât unul singur din aceste lacuri, numit Manzalab, producea imperatorului turc o mare sumă de bani anual. Se pare că la Ierusalim era un târg, unde se vindea peștele și din această cauză una din porțile acestui oraș avea numele *Poarta Peștilor*.

Instrumentele, cu cari Ebreii se slujeau, spre a prinde peștele sunt *hakà* sau cârlig de undiță, *Șilfal*, care corespunde cu acela numit cange, adică o suliță de asvârlit cu cârlig, ce se aruncă asupra chiților și focii și în sfârșit mreaja, numită în ebrește *micmoret*.

C.

RELIGIOSITATEA ȘI MORALITATEA LA SATE.

I.

În mesagiul cu care M. S. Regele a deschis sesiunea Corpurilor legiuitoare anul acesta, citim și următoarele: «*E mare nevoie... a întări în popor simțimântul datoriilor morale și religioase*». Camera deputaților în răspunsul, pe care l'a făcut M. S. Regelui la Mesagiul citit, găsim și următoarele: «... Nu ne îndoim, că toate păturile sociale vor unii puterile lor pentru a îndrumă forțele vii ale națiunii pe noi căi de propășire materială și morală întru fericirea Patriei și a neamului românesc».

*

Se pare din acestea că e o serioasă îngrijire, cum că simțimântul datoriilor religioase și morale, dacă n'a scăzut în poporul nostru, cel puțin nu e îndeajuns cultivat și îngrijit. Lipsa de moralitate e tot una cu lipsa de religiositate, căci morala și religiositatea stau în cea mai strânsă legătură: una presupune pe cealaltă. Și dacă un individ e lipsit de religiositate și moralitate, atunci și peirea lui e aproape; Și aceasta și pentru un popor întreg!

Cred că nu mai e nevoie să dovedesc cu date istorice acest mare adevăr. Toți știm că nu se poate popor fără religione și că morala unui popor a variat după ideile lui religioase. Mai știm încă, că atunci, când a pătruns necredința în sufletul unui popor; când nu mai aveă norme de purtare, date în numele Divinității, acel popor a dispărut, cum și vieța lui de stat, ori cât de puternic ar fi fost organizată.

Să vedem acum, cum am stat și cum stăm noi Românii din punct de vedere religios și moral? Sunt motive te-meinice să ne îngrijim de scăderea simțimentelor religioase și morale? Și dacă vom constată scăderi în timpul de față, ce e de făcut?

II.

Românii au fost în trecut un popor religios. Biserica eră singura instituțiune, către care se îndreptă gândul și inima lui. Din cele bisericesti se inspiră el pentru felul de vieță. Cultura lui intelectuală și morală eră întemeiată pe principii religioase. Biserica eră școala poporului. Preoții și cântăreții bisericii numiți și dascăli erau și învățătorii poporului. Ce știeau acești servitori ai bisericii nu eră lucru mare, însă știința lor nu eră scoasă decât din sfintele cărți și încălzită de o adâncă credință.

În privința religiosității nu eră nici o deosebire între clasa de sus și cea de jos; între boeri și mojici; între boeri, orașeni și țărani. Singura deviză după care se călăuză întregul popor român eră: *nimic fără Dumnezeu; nimic în afară de biserică.*

Religiozitatea poporului român în trecut sé arată și prin fapte.

Din acele vremuri avem noi cele mai frumoase monumente religioase, presărate d'alungul și latul țării. Eră o întrecere între domni și boeri, cari să ridice lui Dum-

nezeu mai frumoase și mai mărețe altare. Și de altfel cu ce ne-am lăuda noi din trecut, dacă n'am avea nici monumentele religioase? Aproape fiecare Român cu puțină avere țineă de sfânta datorie să dea o parte și pentru sufletul lui, întrebuițând-o în binefaceri creștinești și în ridicare de monumente religioase. Rămâi uimit de dărnicia Românului când citești actele de fundație și de proprietate ale diferitelor mănăstiri și biserici. Unii 'și cheltuiau întreaga avere. Cine nu știe, că Doamna lui Neagoe Vodă Basarab 'și-a vândut până și cerceii din ureche, ca să poată termina frumoasa mănăstire din Curtea de Argeș? Am citit de curând actele de fundație ale bisericii Madona Dudu din Craiova, cea mai bogată instituție religioasă din Oltenia și am văzut cum unul din ctitori anume Hagi Gheorghe Ioan, după ce 'și jertfește aproape întreaga avere pentru facerea biserici și pentru cumpărare de moșii, ca să-i asigure bunul mers material, spune în act, să se dea și fetelor lui din venit *câți-va saci de făină* și alte mici lucruri, căci sunt sărace și au și copii. Va să zică mai întâi biserica, mai întâi pomenirea sufletului și apoi copiii. Pe lângă aceasta, aproape toți acei, cari vindeau moșii pentru biserici și mănăstiri lăsau și o parte în dar pentru suflet, pentru pomenire. Iar atunci când un domn sau un boer făcea o ctitorie și 'i lăsă o moșie sau mai multe, veniau și vecinii moșiilor sau și alții și hărăziau și ei acelei ctitorii.

Mai mult: Bisericile patriarhale cele din sf. Munte și din alte locuri sfinte o dată cu căderea imperiului bizantin, căzuseră și ele aproape cu totul din punct de vedere material. Dacă n'ar fi avut sprijinul material al Românilor, nu știu cum ar fi putut să ducă vieață creștinii ortodocși din acele părți! Țările române erau izvoarele de traiu și de întreținere pentru biserica creștină ortodoxă din Orient. Veniau, în aceste țări după milă *creștină*, preoți, călugări, arhieriei, episcopi, mitropoliți și patriarhi greci! Se întâm-

plă câte odată, să se afe în țările române câte doi și chiar trei patriarhi. Acești servitori bisericești spuneau Românilor despre groaznicile persecuțiuni ce suferiau creștinii din partea Turcilor; le spuneau încă despre profanarea locurilor și lucrurilor sfinte și făceau apel la sprijinul lor material în numele Domnului Iisus Hristos și al tuturilor sfinților. Și au dat Români veacuri întregi nu numai bani și produse, ci și moșii întregi! Nu e biserică patriarhală, nu e biserică în sf. Munte și în alte locuri sfinte, care să nu fi fost ajutată și îmbogățită de Români. Se născuse în sufletul Românului o tendință de solidaritate creștină cum nu putem găsi de cât în primele veacuri ale bisericii creștine. Prin urmare, ca o primă consecință a religiozității. Românul era foarte caritabil!

*

De la întemeierea domniilor românești până pe la mijlocul veacului al XIX-lea Românul a trăit într'o atmosferă curat religioasă. Toate produsele intelectuale sunt aproape de natură religioasă. Cronicarii nu sunt călăuziți în judecarea faptelor decât de principiile religioase. De aci și dragostea și devotamentul Românului pentru biserica creștină ortodoxă; De aci și jertfele lui pentru această biserică! Nu și-ar fi părăsit poporul român credința creștină ortodoxă pentru nimic în lume! Prin diferitele tratate încheiate între voievozii români și sultani s'a stabilit chiar că acei creștini care ar primi religia lui Mahomet și pe urmă trecând din locurile supuse împărăției turcești în Valahia ar îmbrățișa iarăși creștinismul să fie pretutindeni nesupărați și nereclamați (Tratatul din 1391 dintre Mircea și Sultanul Baiazed). Acelaș lucru îl găsim și în tratatul încheiat în 1460 între Vlad V și Sultanul Mahomet II-lea. În tratatul încheiat în 1511 între Bogdan III-lea, Domnul

Moldovei și Sultanul Baized II-lea găsim următoarele articole:

Art. II: Legea creștinească, care se ține în Moldova, nu va fi călcată sau turburată, ci încă poporul va avea libere bisericile ca și mai înainte. Art. VIII: Turcii nu vor putea cumpăra nici stăpâni pământuri în Moldova, nici a se așeza în țară, nici a avea *sau a face* geamii nici într'un chip.

Așa s'au purtat Românii față de musulmani! Dar cine nu cunoaște încă frumoasa ținută a lui *C. Brâncoveanu*, față de Sultanul când i s'a propus să părăsiască legea creștinească și să treacă în legea păgânească? Tot așa s'au purtat Românii și față chiar cu acei care făceau propagandă confesională, cum au fost Catolicii și Calvinii. Sinodul ținut la Iași va rămâne ca una din cele mai frumoase manifestări în viața noastră religioasă din trecut.

Cu un cuvânt: Religiunea creștină ortodoxă formă sufletul poporului și al țărilor române în trecut.

Religiunii îi datorăm toate bunurile sfinte de care ne bucurăm astăzi și anume: țara, naționalitatea, limba!

În jurul bisericii erau grupați toți Românii, de la Domn până la cel din urmă sătean.

Aproape nimic nu se făcea fără știrea și voia bisericii. De la preot se luă sfat și învățătură! Preotul eră și părinte sau tată pentru un credincios, iar soția preotului, mama preoteasă. Atunci, se poate înțelege foarte ușor, de ce autoritate se bucură un preot în mijlocul poporului. Preotul avea primul loc în viața socială și chiar și în treburile publice. În schimb și preotul nostru era tot una cu poporul. Împărtășia cu el și bune și rele. Eră prin urmare, omul datoriei, în adevărat spirit evanghelic! Biserica eră iubită și respectată, fiindcă în ea află Românul odihna și mângâierea sufletească, în ea 'și găsiă rostul vieței sale!

Preotul nu avea brumă multă de învățătură, însă avea credința care face pe om să fie numai suflet. Poporul 'l vedeă cu ochii că 'i e superior prin această aleasă însușire, ce înalță pe om. De aceea credea în ce i se spuneă de preot și 'și îndulceă vieața după principii adevărat creștinești.

*

În serviciul bisericii intrau bărbați cu cea mai însemnată pozițiune socială. Am avut mitropoliți și episcopi din familii domnitoare și din cele mai distinse familii boeresti. Întâiul mitropolit al Moldovei eră frate cu Domnitorul. Mitropolitul Varlaam, o podoabă a bisericii noastre se trăgea dintr'o însemnată familie boierească. Veniamin Costache, cel mai mare mitropolit al Moldovei în veacul al XIX-lea se trăgea din Cantacuziniștii Moldoveni și Munteni. Nu mai vorbim de monahism. Găsim monahi și monahii dintre membrii familiilor domnitoare. Într'o asemenea atmosferă religioasă, toată lumea românească mergeă la biserică și se însufleția de sfintele învățături. Mulți boeri cântau la strană, iar alții spuneau Crezul și Tatăl nostru. Cei mai tineri dintre boeri citiau Apostolul. Fiii lui Brâncoveanu au întocmit chiar și cuvântări bisericesti!

Atunci ne putem foarte ușor explică de ce a fost Românul așa de caritabil în trecut. De ce eră el așa de răsboinic, când eră vorba de legea și țara lui. De ce eră el așa de bun și de răbdător, cu toate necazurile ce se înmulțiau și apăsau greu asupra capului lui.

Biserica era stimulent și balsam pentru toate împrejurările vieții lor. De aceea toată gândirea și simțirea lui nu eră îndreptată de cât spre biserică. Prin biserică voia el, să se preamăriască numele său și al neamului său deapururea, în veci. Frumos observă lucrul acesta marele nostru poet *V. Alexandri*, când spune:

Românul în timp de răsufare
Cu al său paloș vitejesc
Clădiă mult trainice altare
Sub scutul Domnului ceresc,
Ca să priviască lumi și soare,
Cum neamul său ș'a lui clădiri
În veci rămân neperitoare
Printr'ale lumii sguduiri.

*

Astfel stăteau lucrurile în trecut în cea ce privește religiozitatea poporului român. Să vedem acum, dacă în prezent stau lucrurile tot așa, sau nu.

(Va urmâ).

G...

VIRTUȚILE CARDINALE.

(Vezi Biserica Ortodoxă Română anul al XXXI-lea No 8)

12. *Cum avem să împlinim dreptatea față cu Dumnezeu..*

În Cartea *Înțelepciunea lui Solomon* (5, 16) citim că «*Drepții în veci vor fi vii*» sau vor trăi vecinic. Drepti însă se numesc aceia, cari împlinesc dreptatea creștinească față cu Dumnezeu, față cu sine înșiși și față cu aproapele. Să vedem mai întâi, cum avem să împlinim dreptatea față cu Dumnezeu.

Dreptatea aceasta o împlinim, dacă li dăm lui Dumnezeu toate, câte sunt ale Lui, așa dar toate, câte datori suntem să I le dăm, fiindcă Hristos zice: *Dați lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu!* Și cu ce-I suntem noi datori lui Dumnezeu? Ii suntem datori cu tot ce avem, cu sufletul și cu trupul nostru și cu toată averea noastră, pentru că numai El ni-a dat tot ce suntem și tot ce avem, toate ale noastre numai de la Dânsul le-am primit. De aceea nedrept este fie-care om, care nu dă lui Dumnezeu tot ce are, și cine dă altuia ceace se cade a da lui Dumnezeu este și mai nedrept, iar cine folosește un lucru, ce'l are pentru necinstirea lui Dumnezeu, acela este omul cel mai nedrept. Dumnezeu este nemărginit de adevărat și singur adevărul, deci noi datori suntem să ascultăm de cuvântul Lui; Dumnezeu este nemărginit de

puternic, deci noi datori suntem să ne supunem voiei Lui; Dumnezeu este nemărginit de sfânt și de deplin, deci noi datori suntem să’L onorăm cu toată râvna; Dumnezeu este nemărginit de drept, deci noi datori suntem să ne ferim de păcate și să ne curățim de cele făcute mai înainte, ca să nu ne ajungă varga dreptății Lui; Dumnezeu este nemărginit de bun, deci noi datori suntem să’L iubim mai mult de cât orice din lumea aceasta. Noi împlinim dară dreptatea față cu Dumnezeu, dacă, cu umilință, ne plecăm mintea înaintea adevărilor arătate de dânsul și credem în toate tainele, ce Hristos le-a descoperit și le-a lăsat bisericii Sale, mai pe scurt, dacă ne silim din răspuțeri să ascultăm de învățăturile sfintei noastre biserici, după cum le vestesc episcopii și preoții noștri. Cine nu-și învață copiii de mici rugăciunile și legea Domnului, cine nu-i trimite la școală, ca ei să deprindă acelea învățături; cine nu grijește să îmble tineretul Duminica și sărbătoarea la catehizații, cine nu îmblă la sfânta biserică, ca să asculte cu toată evlavie rugăciunile sfintei liturgii și învățăturile din predicele preoților, ori nu citește măcar cărți despre învățăturile Dumnezeeești, acela e om nedrept, căci nu dă lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu. Dreptatea față cu Dumnezeu o mai împlinim, dacă ne supunem cu totul voiei Lui celei sfinte, ascultând de fiecare poruncă Dumnezească și de toate poruncile Dumnezeeești numai așa, cum ne povățuiesc ele, nu însă cum ne îndeamnă firea noastră stricată și voința și inima noastră pătimasă. Și dacă în adevăr vrem să fim drepecți, trebuie să ne silim din răspuțeri a împlini voia lui Dumnezeu nu numai când ne merge bine, ci și în toate durerile și nenorocirile noastre. Prigioniască-te dară mii de dușmani, răpiască-ți hoții toată averea, mistuiască-ți focul tot adăpostul și toată tihna vieții, răpiască-ți moartea soție și copii, chinuiască-ți trupul toate boalele, vie asupra ta supărările și urgiile și chinurile lumii întregi, tu nici odată, nici cu gândul nici cu cuvântul, să nu cărtești în contra lui Dumnezeu, ci totdeauna să zici ca prorocul David:

Stânca inimei mele și partea mea este Dumnezeu în veci «(Psl. 72, 26), ori ca dreptul Iov:» Gol am ieșit din pântecel meicei mele, gol mă voi și întoarce acolo; Dom-

nul a dat, Domnul a luat, cum a plăcut Domnului așa s'a și făcut fie numele Domnului binecuvântat» (1, 21). Dreptatea față cu Dumnezeu o împlinim mai departe, dacă ne silim să-I dăm lui Dumnezeu onoarea cuvenită, adică dacă ne închinăm și ne rugăm Lui, dacă Îl laudăm și-I mulțumim. Dreptul numai decât trebuie să se roage lui Dumnezeu seara și dimineața, înainte și după mâncare, înainte și după orice lucru și în timpul tuturor nenorocirilor și primejdiilor. Cine nu se roagă așa lui Dumnezeu în toată ziua, și mai ales Dumineca și sărbătoarea nu ascultă cu umilință și cu evlavie rugăciunile sfintei liturgii, acela nu-și împlinește cea dintâi datorie a dreptății față cu Dumnezeu. Pe astfel de creștini lumea poate să-ți de oameni cumiți și cu vază, de oameni onești, onorați și cu dreptate, dar înaintea lui Dumnezeu ei rămân nedrepti. Tot așa de nedrepti sunt și creștinii ce de altmîntreă totdeauna se roagă lui Dumnezeu și în zilele cele sfinte ascultă prin biserici sfânta liturgie și se comunică cu sfintele taine, dar rugăciunile le zic numai ca de mântuială și la lucrările cele sfinte se duc numai ca de năpaste. Astfel de creștini sunt nedrepti și păcătoși de aceea, fiindcă pe timpul rugăciunii omul trebuie să-și înalțe sufletul, cu cea mai adâncă umilință, numai la Dumnezeu și să uite de toate cele din lumea aceasta. Pe timpul rugăciunii ochii cei sufletești ai omului n'au să vadă nimic alta decât numai pe Dumnezeu, urechile lui n'au să audă nimic alta decât numai cuvintele rugăciunilor, simțirile lui toate au să fie îndreptate numai la Dumnezeu, mai pe scurt, întreg sufletul lui are să fie dus cu totul numai la Dumnezeu. Numai astfel de rugăciune este cu dreptate și bine primită de Dumnezeu. Dacă vrem, mai departe, să fim drepti înaintea lui Dumnezeu, trebuie să-I mulțămim pentru toate binefacerile trupești și sufletești, ce le avem numai dela Dânsul, trebuie să-I mulțămim pentru toate darurile și milele Sale și pentru întreaga noastră viață, fie că o petrecem în bunătăți, în bucurii și în plăceri, ori în bulzități și strâmtorați de toate necazurile și urgiile. Dacă vrem să fim drepti înaintea lui Dumnezeu, trebuie să-L iubim așa, în cât să-I închinăm și să-I jertfim toată inima noastră și tot sufletul nostru și nici

o iubire lumească să nu fie asemenea acesteia. În sfârșit dacă vrem să fim drepecți înaintea lui Dumnezeu, trebuie numai de cât să ne silim a fi totdeauna curați de păcate. Temeiul pentru iertarea păcatelor ni sunt agonisintele lui Iisus Hristos. Dară, pe lângă acest temeii, creștinul cel drept, după pilda sfântului apostol Paul, se ține singur pe sine în toată asprimea, ca nu cum-va trupul său să'l ducă în primejdia păcatelor. Cum legiutorul din sfânta evanghelie L'a întreat pe Iisus Hristos: «*Invățătore, ce să fac eu să moștenesc viața de veci?* » (Luca 10, 25), așa cu grijă mare să ne întrebăm și noi în toată clipa vieții și necurmat să ne silim a da lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu, căci numai așa vom putea moșteni viața cea fericită de veci a dreptilor.

13. *Cum avem să împlinim dreptatea față cu noi înșine.*

Dreptatea creștină cere să dăm trupului nostru cele de trebuință, să dăm minții noastre cele de folos și să dăm sufletului nostru toate cele de mântuire. Noi datori suntem să dăm trupului nostru cele ce-i sunt de trebuință, anume hrană, îmbrăcăminte, somn și liniște când e obosit, leacuri și grijă când e bolnav. Virtutea dreptății creștine ține măsura convenită în toate acestea lucruri trebuitoare trupului, ea nu-i dă nici prea mult nici prea puțin. Trupului nu se cade să-i dai nimic peste măsură. Cine e drept față cu sine, caută să deie trupului său numai atâta mâncare și băutură, cât e de lipsă ca el să fie sănătos, caută să-i deie numai așa îmbrăcăminte, cum cere buna cuviință și starea și nevoia omului. Dreptatea față cu noi înșine nu suferă așa dară necumpătare în mâncare și băutură, ea nu caută să îngrașe trupul, dar nici să'l hitionească și să'l slăbiască. Dreptatea față cu noi înșine nu iartă să ne fălim cu trupul nostru, ea nu'l dezmiardă cu prea multă grijă de haine, de odihnă și de plăceri, dar nici nu'l lasă pieirii, negrijind de dânsul. Dreptatea creștină față cu noi înșine ne îndeamnă să grijim de curătenia trupului și îndeobște de binele lui numai atâta, cât îi trebuie să fie vrednic de muncă, căci munca este menirea lui. Dar cine e drept față cu sine, acela nu uită

nici aceea, că trupul îi poate aduce și pagube cumplite cu păcatele. Creștinul drept își va sili dară trupul să-i slujiască de a dobândi din nou cerul, dacă el mai înainte a slujit păcatelor. Creștinul drept nu-și lasă trupul nepepsit, când vede că el îi aduce primejdii, ci — după pilda sfântului apostol Paul — îl pune în slujba dreptății și a sfințeniei.

Gândiți acum singuri, ori de e cu dreptate să-ți încarci trupul cu mâncări și cu băuturi așa, încât el nu numai nu se întărește, ci, din contra, se slăbește și se distramă. Nesățiosul și bețivul este nedrept față cu trupul său, de oarece nu numai nu-și împlinește datoria ce o are față cu sine, ci face chiar întors, el adecă își nimicește puterea trupului, el se face ucigașul trupului său. Gândiți singuri, ori de e cu dreptate a grijii de hainele și podoabele de pe trup pân' într'atâta, încât el să fie ca o păpușă, de care să se desfăteze ochii străini, ducându-i în ispită. Gândiți singuri, ori de e cu dreptate a căută petreceri și plăceri trupești de acelea, cari în adevăr sunt numai oboșeli grele ce slăbesc trupul așa, încât a doua zi nu mai e vrednic de muncă.

Creștinul cu dreptate caută să deie și minții sale ceceace e de folos. El se silește să-și oțăliască mintea cu toate învățăturile trebuitoare pentru câștigarea pâinei de toate zilele și pentru împlinirea tuturor datoriilor ce'l așteaptă în viață. Noi știm din sfânta evanghelie că talanții de aceea ni s'au dat, ca să-i folosim bine și să-i înmulțim, și știm că servul, care și-a îngropat talantul, a fost aruncat în întunericul cel mai din afară, unde e plâns și scârșnirea dinților. O, dar câți sunt de aceia, cărora de fel nu li-au păsat de mintea lor, căci n'au învățat nici a citi nici a scrie, n'au învățat nici un lucru de economie, nici un meșteșug de folos, și așa își duc viața în o ticăloșie vrednică de plâns. Gândiți acum singuri, ce grea răspundere vă așteaptă, dacă nu cercetați măcar sfânta biserică în Dumineci și sărbători, ca să ascultați învățăturile dumnezeiești din sfintele evanghelii și din cuvântările preoților; gândiți singuri, câtă răspundere vă așteaptă, dacă nu vă dați copiii la școală, ca să-și lumineze mintea cu tot felul de învățături și mai ales cu lumina învățăturilor lui Hristos,

care numai singură poate mântui sufletul. Dacă n'ați face așa, atunci cu tot dreptul vă spun că nedrepti ați fi față cu mintea voastră și a copiilor voștri, fiindcă ați lipsi-o de singura hrană, fără de care nu e mântuire. Nedrepti față cu mintea lor sunt și aceia, cari, în loc să o lumineze cu învățăturile creștinătății, citind cărți bune, și-o întunecă și o înveninează cu citirea cărților ce își bat joc de legea dumnezească și de toate lucrurile cele sfinte.

În sfârșit dreptatea creștinească față cu noi înșine cere să dăm sufletului nostru toate cele de mântuire. A fi drept față cu sufletul nostru va să zică a griji în toate chipurile ca el să aibă parte de mântuirea ce ni-a câștigat-o Isus Hristos. A fi drept față cu sufletul nostru înseamnă a ne ține sufletul în mila lui Dumnezeu, a-i dobândi mila aceasta din nou, dacă am pierdut-o cu vre un păcat de moarte, și a păstra mila aceasta până în clipa, în care sufletul se despărțește de trup. Ar fi mare nedreptate, dacă toate grijile noastre ar țânti numai la binele trupesc, iară de fericirea sufletului nostru n'am avea nici o grijă, ori numai foarte puțină. Ar fi cea mai mare nedreptate, dacă am pune cele vremelnice înaintea celor veșnice, cele pământești înaintea celor cerești. Noi datori suntem să hrănim sufletul nostru cu pâinea vieții de veci, să-l curățim, dacă e întinat cu păcate, să-l împodobim cu virtuțile creștinești, să-i dobândim pacea lui Dumnezeu, iubirea lui Dumnezeu, mila lui Dumnezeu. O, câți nu se poartă cu sufletul lor în modul cel mai groaznic și diavolesc, neavând nici o milă de dânsul, ci lăsându-l aruncat în drum, plin de ranele păcatelor, precum tâlharii din sfânta evanghelie l'au lăsat în drum pe nenorocitul rănit ce mergea din Ierusalim spre Ierihon. Oamenilor de felul acesta nu le pasă de loc, dacă sufletul lor zace ani întregi în mlaștina cea mai grețoasă a păcatelor. Ei își duc din când în când chiar porcii, ce-i au, de-i curăță și-i spală de tină, iară pe bietul lor suflet îl lasă cufundat în noroiul fărădelegilor, îl jăfuiesc de toate bunătățile cele veșnice, îl bat cu vergile usturătoare ale păcatelor până la sânge, îl calcă în picioare și așa singuri se fac călăii lor, împingându-și sufletul cu de-a sila în flacărele iadului — nedreptatea aceasta strigătoare la cer. Ajută-ne deci Domnul a împlini virtutea dreptății creștine

mai ales față cu sufletul nostru, căci: «*Ce folos este omului de ar dobândi lumea toată, iară sufletul său își va pierde? sau ce schimb va da omul pentru sufletul său?*» (Mat. 16, 26).

14. Cum avem să împlinim dreptatea față cu aproapele nostru.

Virtutea dreptății creștine față cu aproapele ne povățuiește să dăm fiecăruia toate cele ce el cu dreptul le cere dela noi. Și ce poate un om să ceară cu dreptul dela noi? Fie-care are drept la averea sa, deci fie-care își poate cere averea sa ori și când. Fie-care are drept la legile date de cârmuire așa, cum are drept să se încălziască la razele soarelui ori să tragă în plămânile sale aer curat, și de aceea dreptatea legilor cârmuirii trebuie să i se lase fie-cărui om. Fie-care are dreptul de a fi iubit creștinește de alți oameni, și de aceea datori suntem să-i dăm fie-cărui ajutor în nevoi. Așa dară nici unui om nu-i putem lua dreptul averii sale, dreptul legilor cârmuirii și dreptul iubirii creștinești. Pedepsit de legile omenești este celce îi ia altuia dreptul averii, pedepsit este și celce calcă legile cârmuirii, și dacă scapă de pedeapsa omenească ceice nu ajută nenorociților în nevoi, cu bună seamă nu va scăpa de pedeapsa Legiuitorului și Judecătorului ceresc. Dreptatea creștinească față cu aproapele ne spune în deobște: *Lăsați fie-cărui ce este al său și dați fie-cărui cele ce sunt ale sale!* Dară omul numește ale sale nu numai bunurile cele trecătoare pământești, ci și bunurile cele sufletești și veșnice, bunăoară onoarea și numele cel bun, vaza și vrednicia, virtutea și nevinovăția. Drepti trebuie să fim noi și față cu acestea bunuri ale aproapelui nostru.

Cercând să vă zugrăvesc un creștin cu dreptate față cu aproapele său, eu zic așa: Un creștin de felul acesta se ține de vorba înțeleaptă: «*Nimănui să nu faci nimic, ce tu cu dreptul vrei să nu-ți faciție alții, și fă altora toate câte cu dreptul dorești, ca și alții să ți le facăție*», sau «*ce ție nu-ți place, altuia nu face, și ce ție îți place, fă și altora!*» După vorba aceasta creștinul cu dreptate nu'l scurtează pe nime în averea sa și nici cu sila, nici cu șiretenia, nici cu înșelăciunea nu cearcă să facă vre-o faptă, cu care ar fi împutinată sau primejduită averea altora.

Creștinul cu dreptate nu'l vatămă pe nime nici cu fapta, nici cu cuvântul, nimăru-i atinge onoarea, pe nime nu'l hulește, nimăru-i descoasă purtarea, de nime nu gândește de rău, pe nime nu'l împedecă să-și ajungă fericirea, ci din răspuțeri îi ajută fie-cărui om să-și înmulțiască bunurile cele trupești și sufletești. Creștinul cu dreptate nu caută să tragă folos din neștiința, nechibzuința ori din prostia aproapelui său, ci se silește să-i feriască de ori-ce pagubă *chiar* pe oamenii cei slabi de minte. Creștinul cu dreptate îl onorează și îl întâmpină cu bunătate pe fiecare om, el gândește de fie-care numai bine și caută să dezvinuiască chiar greșalele și faptele cele rele ale aproapelui, el îi dorește aproapelui numai bine și îi înlesnește bună starea și fericirea după cât poate. Creștinul cu dreptate se mârnește de nenorocirile altora, el suferă împreună cu cei ce sufăr și li sare întru ajutor, el îi ia în scut și în apărare pe toți cei îmbulziți de necazuri, supărări și nenorociri. Creștinul cu dreptate își dă toată siliința să înlesniască și mântuirea sufletească a aproapelui său. Întrebați-vă acum singuri, gândiți fie-care la purtarea ce o aveți cu alți oameni și judecați apoi, ori de împliniți virtutea dreptății creștine față cu aproapele așa, cum s'ar cuveni s'o împliniți.

Drept este judecătorul acela care, fără să se uite la persoană, face dreptate celui ce are dreptate și pedepsește nedreptatea fie-cărui, fie el tare și mare ori slab și mic, fie el bogat ori sărac. Ca supuși ai Domnitorului nostru noi suntem creștini cu dreptate, dacă cu voie bună ascultăm de legi, ne plătim birurile și nu tănuim nimic din cele ce — după vorba lui Isus Hristos — datorii suntem să le dăm împăratului. Cu dreptate sunt stăpânii ce se poartă cu cruțare și iubire față cu servitorii lor, nu-i apasă peste măsură cu munca și nu le opresc plata sau simbria. Cu dreptate sunt servitorii ce ascultă pe stăpâni, li dau onoarea cuvenită, își împlinesc munca cu sirguintă și priință, se feresc să nu facă nici o pagubă și se silesc a aduce stăpânilor numai folos. Cu dreptate este meșteșugarul care face lucru bun și nefalzficat și nu cere pentru el prețuri îndoite ori înzecite. Cu dreptate este împrumutătorul de bani cu camătă legiuită, dară nimic

nu e mai ne drept decât cămătarul fără suflet, care îl apasă pe datornicul său fără nici o milă. Cu dreptate este cel ce ia bani în împrumut cu camătă legiuită, dacă el poartă grijă să se folosească bine de banii împrumutați și să-i deie la vădea înapoi, dar nimic nu e mai nedrept decât a face datorii fără pricină, adică a împrumuta bani numai de zburdăciune și ast-fel a-și băga în belea familia— anume pe soția sa, pe copiii săi și pe sine însuși — ori a se băga în datorii cu gândul de a nu mai întoarce banii îndărăt și așa a face pagubă și supărare chizeșilor săi. Cu dreptate sunt copiii cari își onorează părinții și li sunt ascultători și mulțămitori. Cu dreptate sunt părinții cari grijesc nu numai de hrana și îmbrăcămintea copiilor lor, ci mai ales se silesc să-i crească în frica Domnului și în rușine de oameni.

Și încă trebuie să mai spun că dreptatea creștinească față cu aproapele nu se sfârșește cu viața ast pământească ci noi avem de împlinit datorii ale dreptății și față cu cei morți; avem să împlinim anume testamentele celorce au răposat și voia lor cea de pe urmă ce ei ni-au lăsat-o cu limbă de moarte. O, de câte ori și în ce chipuri blestemate nu se vatămă dreptatea aceasta! Ba încă mai mult, dreptatea creștină față cu aproapele cere dela noi să-i ținem în cinste pe cei răposați, să le iertăm greșalele ce ei poate ni le-au făcut, să ni aducem aminte cu mulțămă de binefacerile lor, să nu uităm de învățăturile și vorbele lor cele de pe urmă, să nu uităm a ne ruga lui Dumnezeu pentru dâșii atât singuri în rugăciunile, ce le zicem în toată ziua, cât și în rugăciunile ce sfânta biserică le face mai ales în postul cel mare pentru sufletele celor răposați.

O, iubitorilor mei, multă tărie de suflet ni trebuie, ca să împlinim virtutea dreptății creștine față cu Dumnezeu, față cu noi înșine și față cu aproapele nostru. O, cât de îndărăt suntem noi rămași pe calea dreptății creștine și ce drum lung trebuie încă să facem, ca să ajungem la deplinătatea acestei virtuți. Dar să nu perdem curajul. Eu vă întreb numai: *Aveți voi voință tare să fiți cu dreptate? Vreți să fiți cu dreptate?* Dacă sufletul vostru vă spune că vreți să fiți drepti în viața aceasta nemernică, atunci cu

bună samă veți avea și voie statornică să nu faceți nici o nedreptate. Pocăiți-vă dară de toată nedreptatea, căci nedreptățile sunt ranele de moarte ale bietului suflet. Pocăiți-vă de nedreptățile ce le-ați făcut până acuma și păziți-vă de orice nedreptate în toate clipele vieții până la sfârșitul vostru. Cu cuvintele Sfintei Scripturi vă zic: «*Întoarceți-vă și faceți dreptate înaintea lui Dumnezeu!*» (Tovit 13, 8), căci dreptatea creștinească este dreptate Dumnezească și Domnul nostru Isus Hristos numai celor drepti li-a făgăduit răsplata fericirii de veci, precum singur zice că «*dreptii vor străluci ca soarele întru împărăția Tatălui*» (Mat. 13, 43).

15. *Dreptatea creștină ne datorește să ne ținem de legea dumnezească.*

Oare trebuie omul să se ție de legea dumnezească? Trebuie el să'L cunoască pe Dumnezeu, să se închine Lui, să'L onoreze, să'L iubească, să creadă și să nădăjduiască în El și să'L asculte? Uitându-ne la marea și larga lume și privind la toate lucrurile, ce le vedem în strălucirea și minunata lor rânduială, nevrednică ar fi mintea noastră, dacă ea n'ar judecă că este o putere mai înaltă care a făcut toate cele din lume și pe care o numim Dumnezeu. Dreptatea creștină ni spune dară că datori suntem numai decât a'L cunoaște pe Dumnezeu ca pe Stăpânul cel mai mare al ceriului și al pământului, fiindcă chiar El singur a dat minții noastre puterea aceasta de cunoaștere, după făpturile Sale. Sau poate n'ar fi cea mai mare nedreptate să zugrumăm în noi această putere de cunoaștere, să închidem ochii înaintea zidirilor celor mărețe și strălucite ale Dumnezeirii și să mergem, astfel orbiți, pe cumplit de rătăcita cale a acelora, de cari proorocul David ni spune: «*Zis'a nebunul întru inima sa: nu este Dumnezeu?*» Psl. 13, 1). Sfântul apostol Paul zice că și păgânii fac nedreptate, dacă nu vreu să'L cunoască pe Dumnezeu, *pentru că ce este cunoscut al lui Dumnezeu, arătat este întru dânșii, că Dumnezeu li-a arătat lor*» (Rom. 1, 19). Și păgânii ar trebui să'L cunoască pe Dumnezeu, fiindcă — după cum zice proorocul David — «*ceriurile*

spun mărirea lui Dumnezeu și lucrul mânilor Lui îl vestește tăria» (Psl. 19, 1). Și păgânii n'au dezvinuire, dacă nu'L cunosc pe Dumnezeu, fiind-că tot apostolul Paul zice că «*cele nevăzute ale lui (Dumnezeu) se văd dela zidirea lumii, fiind cunoscute din săpturi, și veșnică puterea Lui și Dumnezeirea, ca să nu poată ei avea ce să răspundă*» (Rom. 1, 20). Adecă apostolul Paul vrea să zică așa: Nu numai noi creștinii, ci nici păgânii nu se pot dezvinui că nu'L pot cunoaște pe Dumnezeu, căci ce dezvinuire pot ei să aibă? Pot ei să zică: *N'am știut de Tine, Doamne!* Dară atunci, în ziua cea înfricoșată a județului celui de pe urmă li s'a răspunde: *Oare privind voi ceriul, n'ați auzit cum își trimite el glasul și n'ați auzit glasul armoniei bine direse a tuturor lucrurilor, care sună mai frumos decât trâmbița? N'ați văzut voi, cum legile zilei și ale nopții rămân totdeauna nestrămutate, cum rânduiala iernei, a primăverii și a celorlalte anotimpuri este statornică și fără abatere? (N'ați văzut) folosul mării cu toată turburarea și valurile ei? (N'ați văzut) cum toate rămân în rânduială și cum Il vestesc cu frumuseța și mărirea lor pe Făcătorul?* (Ioan Hrisost. Omil. c. Rom. c. 1 v. 20). Vezi, omule, că tu poți să'L cunoști pe Dumnezeu, numai dacă vrei! Aceasta ni-o spune și un păgân, zicând: «*Ceeace îl înalță pe om așa de mult este, că numai lui singur îi e dat să'L cunoască pe Dumnezeu*». De aceea zice și păgânul Cicero, că «*din atâtea feluri de ființe, vii nu-i nici una decât numai omul, care are cunoștință de Dumnezeu*» (Lact. 1). N'ar fi dar cea mai mare nedreptate, dacă tu n'ai voi să'L cunoști pe Dumnezeu ca pe Domnul cel mai mare și Ziditorul ceriului și al pământului? Dacă cine-va ți-ar arăta un lucru foarte frumos, de care te-ai minuna, și dacă ți-ar arăta și pe omul care a făcut acel lucru, oare n'ai simți tu că trebuie să'l onorezi pe acel om? Și lui Dumnezeu, care a făcut toată lumea aceasta strălucită și minunată, tu să nu-I dai onoare? Un mare înțelept creștin zice: «*Dintre toate făpturile omul singur își are trupul zidit drept în sus, ca el să priceapă că este menit a'L privi pe ziditorul său; omul singur a primit cuvântul și graiul, cu cari să-și spue gândurile și să vestiască maiestatea Domnului și Dumnezeului*

său ; în sfârșit omului i s'au dat toate în stăpânire, ca și el să se supue stăpânirii ziditorului său Dumnezeu. Vrând dară Dumnezeu ca omul să'L onoreze și dându-i omului alătu' onoare, în cât el să fie stăpân peste toate lucrurile, apoi cu bună samă că e cea mai mare datorie a dreptății, ca și omul să'L onoreze pe Dumnezeu, care i-a dat daruri atât de mari» (Lact. c. 13).

Dar nu numai mintea ni spune că suntem datori să'L onorăm pe Dumnezeu și să ne închinăm Lui, ci la aceasta ne îndeamnă și Dumnezeu singur și Isus Hristos și apostolii Săi. Singur Dumnezeu ni spune: «*De Domnul Dumnezeul tău teme-te și Lui singur slujește-I și de El lipește-te*» (Moisi 5, 6 și 13). Asta-i legea cea dintâi, pe care degetul lui Dumnezeu a scris-o în inimile oamenilor și de care fiecare trebuie să se ție pân la sfârșitul vieții sale. Asta trebuie să fie lauda cea mai mare a fie căruia, precum citim și la prorocul Ieremie (9, 22 și 23): «*Să nu se laude cel înțelept întru înțelepciunea lui și să nu se laude cel tare întru tăria lui și să nu se laude cel bogat întru bogăția lui, ci întru aceasta să se laude celce se laudă, că înțelege și cunoaște că Eu sunt Domnul celce face milă și judecată pe pământ, că întru aceasta este voia Mea*» Ce să zicem acum de oamenii aceia, cari nu se laudă cu înțelegerea și cunoașterea lui Dumnezeu, ci numai cu închipuirea despre minunat de luminata lor minte, care de tot rar mai dă câte un semn că și ei cred în un Stăpân al lumii? Oare nu știu astfel de oameni că și Isus Hristos a zis: *Domnului Dumnezeului tău să te închini și Lui singur să-I slujești!?*» (Mat. 4. 10). Oare nu știu ei că Isus, acum ca copil mic, năzuiă la biserica din Ierusalim și pe la alte locuri sfinte, rugându-se singur și împreună cu alții la un loc? Nu știu ei, cât de adese chemă Isus numele lui Dumnezeu, Părintelui Său, și nu știu că Isus a voit astfel să ni'L arete pe Dumnezeul cel adevărat ca să'l cunoaștem, să'L iubim, să-I slujim, să ne închinăm Lui și din toate puterile să'l prea mărim? Nu ni-a spus Isus că mâncarea și băutura Lui este să facă voia Părintelui Său și că El într'atâta ne iubește, în cât Îi suntem soră și frate și chiar mamă, dacă și noi ni dăm silință să împlinim voia aceluiași Părinte ceresc?

Nu-i, nu-i cu puțință, iubiților mei, ca cineva să se mântuiască fără ținerea în samă a legii Domnului, sau fără a'L cunoaște pe Dumnezeu și a'L onora cum se cuvine. De aceea citim și în cartea *Înțelepciunea lui Solomon* (15, 3: «*A Te cunoaște pe Tine (Dumnezeule) dreptate desăvârșită este, și a știe puterea Ta este rădăcina nemuririi*». Vai dară de ceice nu vreu să'L cunoască pe Dumnezeu și nu se țin de sfânta Lui lege! Apostolul Paul zice că «*mânia lui Dumnezeu se descopere din cer peste toată păgândătatea și nedreptatea oamenilor cari țin adevărul în nedreptate*» (Rom. 1, 18), și mai zice că *Isus Hristos la arătarea Sa din cer (a doua oară, adică la a doua Sa. venire) în văpaie de foc va da izbândă celorce nu cunosc pe Dumnezeu și celorce nu cunosc evangelia Domnului nostru Isus Hristos*» (II Tes. 1, 8).

Cum vedem, virtutea dreptății creștine cere, ca noi numai decât să ne ținem de legea creștinească și să'L cunoaștem pe Dumnezeu, căci de altfel nu este mântuire. Zice doară singur Isus: «*Aceasta este viața veșnică (sau mântuirea) ca (oamenii) să Te cunoască pe Tine (Părinte) singur adevărat Dumnezeu și pe care L'ai trimis, pe Iisus Hristos!*» (Ioan, 17, 3).

(Va urmă).

Pr. Constantin Morariu.

HRISOSTOM CA ÎNVĂȚĂTOR AL ADEVĂRURILOR BISERICII¹⁾.

Am arătat aceste felurite clase de păgâni pentru o mai bună pricepere a greutății cu care aveam să se lupte în primele veacuri creștinismul, și pentru că Hrisostom a întrebuintat altă tactică pentru fiecare clasă. Pe ascultătorii săi îi învăța mereu să nu discute cu păgânii, căci orice încercare de convingere prin discuțiuni e zadarnică, dacă viața creștinilor nu concordă cu învățăturile apărute de ei: «Tu bate păgânii cu viața ta, nu cu vorbe; acesta e adevăratul fel de a te lupta, adevărata dovadă, *dovada prin faptă*. Căci de am filosofa ori cât de mult cu vorbe, iar în purtare noi nu ne arătăm mai bine decât păgânii, noi nu vom câștiga nimic. Păgânii nu stau să asculte vorbele noastre, ei ne judecă faptele și ne zic: Fă tu întâiu așa cum vorbești, și apoi apucă-te să îndemni pe alții. Dar când tu vorbești de o mie de bunuri viitoare în cer, și totuși pari așa de alipit de bunurile pământești, atunci faptele tale sunt cu mult mai de crezut decât vorbele. Deși ei poate nu-ți zic așa, dar gândesc despre tine așa, și aceasta e ceea ce-i împiedică de nu se fac creștini». «Când eu zic: Nu trebuie să răsplătim răul cu rău și totuși fac rău pă-

¹⁾. Vezi Biserica Ortodoxă Română Anul XXXI-lea No. 8).

gânului într'o mie de feluri, cum pot eu să-l câștig prin vorbe, când îl resping prin fapte? Deci să convertim pe păgâni prin purtare bună..... Noi putem șădea acasă, și totuși în felul acesta să întindem mrejele noastre. Cine are pe un păgân rudă, ori prieten, ori om în casă, să vorbească și să lucreze corect și el va fi asemenea lui. Petru și Pavel, ba ce zic eu, asemeni lor, va fi o gură prin cari vorbește Hristos». «Să le arătăm deci o viață nouă, și învierea unui mort nu poate să fie de atâta efect pentru convertirea unui păgân, cât poate fi un om plin de înțelepciune creștină în viață. Invierea mortului «o să-i provoace uimirea, înțelepciunea însă îi va aduce folos». Și iarăși: «contemplarea cerului nu poate avea atâta efect spre a umple sufletul de venerațiune către Dumnezeu, cât îl are contemplarea unei vieți curate. Deci când disputăm cu păgânii, să nu le mai aducem ca argument frumusețea cerului, ci oamenii pe cari el dintr'o stare dobitocească i-a chemat spre o viață asemeni cu a îngerilor. Și deci să-i aducem la tăcere, provocându-ne la această schimbare de lucruri».

Ce bine ar fi fost dacă creștinii ar fi urmat aceste înțelepte învățături! Dar ei disputau mereu, nu atât cu păgânii, cât între ei, și ajungeau la acele păcătoase intrigi și gâlcevuri nesfârșite, cari caracterizează epoca de atunci, și mai ales acea frământare ce e legată de conciliul dela Calcedon. Hrisostom îndemnă neconținut pe ascultători să se poarte blând și cu iubire cu păgânii și nu cu mândria ce o aveau din credința că dacă sunt creștini—ori cât de răi ar fi—sunt mai buni decât păgânii, ori cât ar fi de buni. «Noi trebuie să captivăm bunăvoința păgânilor. Aceasta se întâmplă, când nu numai că nu le facem nici o nedreptate, ci suntem gata să suferim nedreptatea din partea lor. Cine iubește, nu poate urî, ori ce i-s'ar întâmplă, căci iubirea este bunul său suprem. Dar cum așa, zici tu, dacă mi-e dușman, dacă e păgân? Noi învățătura lor,

felul lor rău de a gândi trebuie să-l urîm, dar nu pe oameni, căci omul e o făptură a lui Dumnezeu, deci tu nu trebuie să confunzi făpturile lui Dumnezeu cu făpturile Satanei». «Nu trebuie să-i urîm nici pe păcătoși, căci atunci ne-am despărți de cei mai mulți, de frații noștri, sau poate și de toți, pentru că nici unul nu e fără de păcat. Căci dacă trebuie să urîm pe dușmanii lui Dumnezeu, atunci vom urî nu numai pe necredincioși ci și pe păcătoși, iar atunci vom cădea tot în aceeași trufie ca și fariseul acela. Dar Pavel n'a poruncit așa, ci cum? (Tetal. II, 3, 14). Iar de nu ascultă cineva de cuvântul nostru, pe acela prin epistolă să-l însemnăm, și să nu vă însoțiți cu el ca să se rușineze. Așa o spune, vorbind în deosebi de necreștini,... dar atunci tu trebuie să primești și ce zice în stihul următor: «Dar nu-l socotiți ca pe un vrășmaș, ci să-l învățați ca pe un frate. Vezi tu acum, că Paul a poruncit să urîm fapta rea, dar nu pe om?» «Căci chiar de ai face minuni, de ai învia morții, și de ai face orice ai face, păgânii nu te vor admiră așa de mult, cât te vor admiră văzându-te blând și dulce, căci *nimic nu poate atrage așa de mult cu iubirea*. Pentru minuni te vor pismui, pentru iubire te vor admiră și te vor iubi».

Mai departe el învață pe creștini să nu se muncească degeaba să discute adevăruri, cari trec peste mintea omului și să nu caute a-le dovedi prin argumente a-le minții mai ales în fața batjocoritorilor, cari încă nu sunt întăriți în credință. Dar, de altă parte, îi învață să fie sinceri și hotărâți întru apărarea credinței: «Când vom șădea în adunare și în societate cu păgâni bogați și de frunte, spuneți sincer și pe față legea noastră, iar dacă își ridică cu laude legea lor și caută să o îngenucheze pe a noastră, să nu tăcem, răbdând în pace, ci să dăm de gol păgânismul, rușinându-l», aceasta însă o cere să o facă numai cei ce știu să

cumpănească vorbele și au destulă înțelepciune, și numai provocați și să nu provoace ei disputa.

În biserică veneau mulți păgâni să asculte pe Hrisostom pentru frumusețea vorbei lui. Pe mulți el i-a convertit, primindu-i însă cu mare greutate în comunitate, numai după ce se convingea pe deplin de credința lor fermă, și după multă cercetare ¹⁾. Erau între păgâni și de aceia, cari vedeau absurditatea idolatriei, dar nu-și dedeau osteneală să cerceteze religia creștină, desvinovățindu-se că între creștini sunt atâtea secte în cât nu știu la care e adevărata învățătură. Acestora le spunea, ca să studieze serios scriptura, ca singur izvor sigur de cunoștință al religiei. «Cum pot eu, zice păgânul, să judec care sectă e mai bună? Eu vreau să fiu școlar, și mă faci judecător? Eu te întreb, dacă tu vrei să înveți medicină, primești într'o doară totul ce ți se spune? Căci și între medici sunt multe păreri felurite. Dacă fără cercetare le primești pe toate, nu lucrezi ca un bărbat. Dacă ai judecată și minte, vei putea găsi adevărul». Și continuând, că dacă sunt atâtea secte, mai bine nu aleg nici pe una, cum ar zice păgânul: «După felul acesta de a vorbi tu nu vei primi nici o religie. Căci punem cazul că este un om, care n'a primit încă nici o religie. Și dacă acesta ar zice, cum zici tu de feluritele partide ale creștinilor: Iată, sunt atâtea oameni și au felurite religii, unul e păgân, altul judeu, altul creștin, el n'ar primi nici o religie, fiindcă toate sunt în ceartă».

Și cu *creștinii* săi a avut să poarte o luptă, mai ales pentru botez, pentru post și sărbători. Cei mai împotriviți erau, negreșit, păgânii de curând creștinați, dar erau destui și dintre vechii creștini, cari aveau idei nu pe de-

¹⁾ Acesta eră un principiu al lui Hrisostom. El atacă cu putere într'o predică pe episcopii, cari își fac o fală de a converti cât mai mulți păgâni, și o numește fală goală și chiar blestem, căci fără a cercetă bagă în staul lupi în piele de oae.

plin luminate asupra acestor trei instituțiuni creștine. Posturile severe li se păreau de prisos, sau cel puțin prea grele, și e lesne de înțeles că convertiții dela păgânism, cari în legea lor păgână n'aveau nici o restricțiune în ce privește măncarea, se simțeau deodată strânși în lanțurile de fier ale posturilor și li se opuneau. Cu deosebire cei bogăți. Mulți, cari nu erau convinși de necesitatea postului, dar voiau să pară creștini, au căzut în păcatul fariseismului; alții nu posteau de loc, fiindcă postul le erà incomod plăcerilor lor, iar alții posteau numai de ochii lumii, ca să nu dea cauză de sminteală mulțimii. Și erau mulți cari, buni creștini de altfel, combăteau postul cu argumente mai mult ori mai puțin valabile, și nu puteau fi dumeriți ce are a face măncarea de post cu credință. Apoi erau și de aceia cari simțeau principiul moral pe care e bazat postul, însă îl combăteau tocmai prin prea marele zel de a posti al altora, cari nu înțelegeau postul ca un mijloc, ci ca un scop al vieții curate. Și în viața practică și în predici Hrisostom a avut mult de lucru, ca să convingă pe aceștia de valoarea etică a postului.

Tot așa erà cu sărbătorile. Pe atunci creștinii aveau mai puține sărbători și unele coincideau cu sărbătorile păgâne. Patru erau mai principale: Paștile, Înălțarea, Rusaliile și sărbătoarea apostolilor Petru și Pavel. Pentru Paște am arătat cearta ce o aveau Niceeanii cu Quartodecimanii. Sărbătoarea apostolilor erà în deobște primită. Hrisostom a voit să introducă în biserica Antiochiei și serbarea nașterii Domnului, care în biserica Romei și în tot Apusul erà de mult introdusă și fixată pe ziua de 25 Decembre. La 376 s'a făcut prima încercare în Antiochia de a se serba Crăciunul, însă a întâmpinat, ca orice așezământ nou în biserică, o foarte violentă opoziție. Hrisostom, chiar în anul prim al presbiteriatului, a încercat să susție Crăciunul în două predici și să combată argumentele protivnicilor,

dar a avut puțin succes. El n'a încetat însă de a căuta toate mijloacele pentru atingerea scopului. Argumentul principal al dușmanilor introducerii eră că tocmai pe acest timp al iernii se serbau de păgâni Saturnaliile cu nesfârșite orgii și bahanalii, și că aceste serbări păgâne pot da prilejuri de sminteală creștinilor atât pentru petrecerile păgâne, cari pot fi pentru creștini molipsitoare, dar și pentru confuzia ce s'ar putea naște, căci lesne ar crede creștinii că nu Hristos se naște într'aceste zile, ci Mithna (chiar la 25 Decembre se sărbătorea *Dies Soli invicti* Ziua nașterei nebiruitului soare) sau Osiris, sau Adonis, zei cari mureau și învieau. Că se putea naște o confuzie în mintea creștinilor, e adevărat, și Hrisostom caută să înlătore aceste obstacole prin predicile sale.

Pentru botez lupta a fost dusă mai cu multă putere de argumentare. Intr'acele prime veacuri eră o șovăire necentenită între creștinism și păgânism. Unii păgâni erau creștini cu sentimentele; însă întârzieau mereu să primească botezul. Cauza principală eră concepția greșită a tainei botezului. Pe atunci biserica trebuia să se strecoare prin sute și mii de nevoi, pe care azi noi nu ni le putem nici măcar închipui. Credința eră că botezul șterge nu numai păcatul strămoșesc, ci ori și ce păcate ale vieții mature; deci e natural, că oamenii știind că viața e cu păcate, amânau botezul tot mai mult și mai mult, și, ca o consecință naturală, ei se lăsau cu intențiune nebotezați până la moarte și primeau botezul în ultima lor suflare, în credința că astfel toate păcatele vieții le sunt șterse dintr'o dată. Se mai adaogă la această spaima ce eră între creștini, ca consecință a învățaturii că păcatele nebotezatului nu sunt așa grele ca ale botezatului, adică dacă un botezat păcătuește, el se întoarce în starea primitivă a păcatului primordial și deci pentru aceasta nu mai este mântuire, fiindcă al doilea botez nu se poate da. Urmarea e

evidentă: creștinii de spaimă că vor păcătui și după botez, și rămân ast-fel fără mântuire, amânau botezul mereu și 'l lăsau chiar pentru ultimul ceas al vieții ¹⁾. Această amânare a botezului eră păgubitoare desvoltării vieții familiare creștine și educațiunii religioase, și de acea Hrisostom a stăruit mult pentru introducerea botezului la copii. Să dăm câteva exemple. După ce vorbește o dată despre întoarcerea la păcat, după botez, zice: «Poate că acum eu am speriat pe mulți să nu se boteze. Dar nu pentru acea am spus'o, ci tocmai ca oamenii să primească botezul și după acea să păstreze. curăția de moravuri și corectitudinea. Inșă tu zici: Apoi tocmai de aceasta mă tem. Dacă te-ai teme, atunci'ai primì botezul, și te-ai purtă să-ți păstrezi neprihănit botezul. Tu zici: Dumnezeu e plin de iubirea de oameni. Bine, atunci cu atât mai vârtos nu te speria de botez. Tocmai pentru iubirea lui de oameni te va și ajută. Unde trebuie s'arăți seriozitate, nu-ți dă prin gând să te provoci la iubirea de oameni. Dar unde e să trăgănezi, de-odată și-e gândul la ea». Vorbind despre amânarea până la moarte, zice așa de frumos: «Tu faci tocmai așa, ca și când un soldat s'ar înrolă în oaste în momentul când e să isprăvească războiul. Căci tu nu primești armele de acea ca să pleci numai de cât de pe câmpul de luptă, ci ca să le întrebuițezi și ca să iei biruință asupra vrășmașului. Dacă tu nu crezi în dumnezeirea lui Hristos, atunci mai bine rămâi cu totul străin de biserică». «În mijlocul turburărilor (în ceasul morții) din casă intră preotul să boteze pe cel bolnav și el apare rudelor

¹⁾ Antecesorul lui Hrisostom în scaunul patriarchiei din Constantinopol, Nectarie, însuși el a fost ales episcop înainte de a fi botezat. Cazuri sunt multe. Mai frumos e al vestitului episcop de Cirena, Sinesius, care, filosofpăgân fiind, dase dovezi de atâta creștinism, că fu ales episcop fără a fi botezat, fără a se fi comunicat, și chiar fără a crede în învierea lui Hristos. Vezi despre el în istoria lui Evagrie Cartea I. Cap. 14.

mai cumplit și decât moartea, căci intrarea preotului pare o mult mai hotărâtă sentință de moarte, de cât vocea doctorului care îi ia bolnavului nădejdea de viață, și astfel cea ce ar trebui să fie sigiliul vieții, apare ca un semn al morții». «Când cineva păcătuiește în nădejdea că se va boteza în ceasul suflării din urmă, de multe ori nu-l poate primi. De multe ori sufletul iese din trup, pe când se fac pregătirile de botez, și chiar de nu e ieșit încă, totuși botezul nu e de nici un folos, căci ce poate el să folosească unuia care zace cu totul în nesimțire. Și iarăși știm pe mulți, cari au păcătuit mult în nădejdea botezului, dar în urmă au trebuit să moară nebotezați ¹⁾».

M. P.

¹⁾ Când eră vre un cutremur de pământ, vre o furtună mare, ori altă primejdie, veneau mulțime de oameni să se boteze, și Hristostom fu nevoit de multe ori să-i mustre cu multă ironie pe aceștia, cum de frică se botezau și după ce trece primejdia se întorc din nou la păcatele lor.

ALCOOLIZMUL LA SATE.

O PASTORALĂ.

Se vede, că și la Românii din Transilvania și Ungaria a început să se întindă alcoolismul cu nenorocitele lui urmări. De aceea P. sf. Ioan I. Paap, Episcopul român gr. ort. al Eparhiei Aradului a trimis o pastorală tuturor preoților și învățătorilor din Eparhia sa, prin care le pune în lumină nenorocirile ce rezultă din băutura multă de alcool. Rezumez aici conținutul acestei pastorale, pentru că chestiunea alcoolului e la ordinea zilei și la noi.

P. S. Episcop spune, că o îngrozitoare plagă s'a încuibat la popoarele din lume, o nefericire, care amenință cu ruină societatea, în sânul căreia a străbătut, și această nefericire e alcoolismul. Citează apoi cuvintele marelui învățat suedez dr. Bergman, care spune: «Istoria mărturisește, că niciodată cultura n'a înaintat ca astăzi, dar cu cât se face mai uriaș edificiul culturai, cu atât aruncă mai mare umbră. Lumea de astăzi în decursul măreței sale activități culturale se tâmpește, o amorțeală curioasă o cuprinde și o slăbește: *alcoolismul*. Dacă nu vom ști să ne luptăm în contra acestui factor distrugător, atunci popoarele de astăzi vor deveni prada degenerării». În fiecare băătură spirtoasă se cuprinde alcool și alcoolul e venin sau otravă. Alcoolul slăbește puterea de muncă a creierilor și produce chiar și paralizia creierilor. El slăbește puterea musculară a trupului omenesc, produce boalele de inimă, micșorează căldura trupească, strică stomacul. Alcoolul este propagatorul celei mai înfricoșate boale, a *tuberculozei* (oftica).

Alcoolul este însă iscoditorul celor mai multe crime, este tata fărădelegilor. S'a constatat, că în general 37⁰/₀ din crime sunt produse din beție, iar un învățat a dovedit că dintre aceia care au fost osândiți la moarte pentru fărădelegile lor 60⁰/₀ au fost bețivi. Alcoolul întunecă mintea și un mare procent al nebunilor 'l dau bețivii. Dar alcoolul nu nenorocește numai pe acela care a căzut rob beției, ci se răzbună amarnic și în copiii, nepoții și strănepoții bețivilor. S'a constatat că dintre copiii bețivilor 42⁰/₀ mor sub vârsta de un an, iar cei rămași în viață sunt trupește și sufletește cu mult mai slabi, decât copiii părinților nebețivi. Și prin satele românești unde s'a încuibat această boală nenorocită, se văd copii diformi, surzi, idioți! Doctorul Andren Clank din Londra strigă cu durere: «Când mă uit de alungul sălilor spitalului meu și văd că la 10 bolnavi șapte zac de boale pricinuite de alcool, atunci mare jale mă cuprinde că instrucțiunea publică în chestiunea alcoolului nu e destul de efectivă. Văzând toate acestea, adeseori 'mi vine să-mi părăsesc misiunea și să încep o sfântă cruciadă, propoveduind și spunând tuturor: păziți-vă de acest dușman al neamului nostru».

Alcoolizmul e și cauza sărăciei. Bețivul cheltuește cea mai mare parte din venit pe băutură, iar familiei deabia îi rămâne pentru mâncare și încălzit.

Toate popoarele au început să caute mijloace prin care ar putea să combată alcoolizmul, acest mare dușman al societății omenești. S'au ținut diferite congrese și pretutindeni s'au luat tot felul de dispozițiuni pentru combaterea acestui flagel. De oare ce și în poporul român a început să pătrundă această boală, Sinodul eparhiei Aradului a cerut conzistoriilor din Arad și Oradea Mare, să impună preoților și învățătorilor ca în cursul acestei ierni să țină poporului din comunele respective câte o cuvântare publică despre nenorocitele urmări ale beției. După

aceea se arată cum să procedeze preoții și învățătorii pentru ca succesul să fie asigurat. Se recomandă și anume lucrări antialcoolice, atât în limba română cât și în cea germană și maghiară și care pot fi utilizate pentru întocmirea cuvântărilor. Se cere încă, ca preoții și învățătorii spre a putea opri pe poporeni să nu mai viziteze cârciumele, să le țină cuvântări Dumineca și Sărbătoarea după amiazi, după un plan bine chibzuit și să-i îndemne să-și procure și reviste și cărți folositoare. Preoții și învățătorii să caute chiar să înființeze în toate comunele *societăți creștinești culturale*. Scopul acestor societăți va fi combaterea alcoolizmului, întărirea credincioșilor în moravurile cele bune și luminarea lor în cele economice, mai presus de toate însă preoții și învățătorii prin pilda cea bună a vieții lor să caute a înduplecă poporul să se ferească de vițiul beției. Exemplul viu este învățătura cea mai bună și cea mai cu efect.

Și precum d. e. haina cea albă nu poate avea loc și nu-i stă bine în noroiu, tot astfel nu-i stă bine și nu se potrivește cu cinstea omului fruntaș să șază la băutură pe băncile cârciumilor.

În urmă, după ce se indică diferitele dispozițiuni ale legilor și regulamentelor privitoare la această chestiune, P. Sf. Episcop, și exprimă dorința ca preoții și învățătorii să fie adevărați apostoli pentru combaterea alcoolizmului.

Acesta e conținutul în rezumat al importantei pastorale trimisă preoților și învățătorilor români din Eparhia Aradului și din vicariatul Oradei Mari de către P. sf. Episcop Paap.

G...

Mișcarea făcută în personalul bisericesc din țară pe luna Noembrie a. c.

NUMIRI

1) Nou hirotonitul în preot N. Papadima se numește paroh al parohiei Sariurt din județul Tulcea, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

2) Nou hirotonitul în preot Grigoraș Gh. se numește paroh al parohiei Pazarlia din județul Constanța, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

3) Pr. Alex. Dobre fost paroh al parohiei Crăești, jud. Covurlui, se numește paroh al parohiei Bursucani, acelaș județ, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

4) Nou hirotonitul în diacon Stanciu S. Radu se numește diacon la Sf. Monastire Cotești, jud. R.-Sărat, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

5) Nou hirotonitul în preot Anghelescu Al. se numește paroh al parohiei Mlăjetu, jud. Buzău, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

6. Nou hirotonitul în preot Mateescu Ioan se numește paroh al bisericeii parohiale cu hramul Sf. Apostoli din urbea Craiova, pe 1 Noembrie a. c.

7) Nou hirotonitul în preot Popescu Ilie se numește paroh al bisericeii parohiale cu hramul Adormirea Maicei Domnului (Oata) din urbea Craiova, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

8) Nou hirotonitul în preot Pădureanu Petre se numește paroh al parohiei Seaca (com. Ghidiciu), jud. Doljiu, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

9) Pr. Teodor Popescu supranumerar în parohia Cornetului-din-vale, jud. Ilfov, se numește paroh al acelei pa-

roșii în locul actualului paroh C. Măgureanu care trece ca preot supranumerar în locul C. sale pe ziua de 15 Noembrie a. c.

10) Pr. Dinu Florea supranumerar în parohia Sf. Ilie din urbea Găești se numește paroh al acelei parohii în locul vacant pe ziua de 1 Noembrie a. c.

11) Pr. Georgescu Ioan supranumerar în parohia Stănilăvești, comuna Stănilăvești-Oarja, jud. Argeș, se numește paroh al noiei parohii Oarja, comuna Stănilăvești-Oarja din acelaș județ, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

12) Pr. Popescu T. Alexandru supranumerar la biserica parohială Oboru-Nou din Capitală se numește paroh al acelei parohii în locul C. Preot Constantinescu Vasile retrogradat supranumerar tot în acea parohie pe ziua de 15 Noembrie a. c.

13) Pr. supranumerar Cornescu Gr. dela parohia Găvănești, com. Cornești, jud. Gorj, se numește paroh pe ziua de 15 Noembrie a. c, la vacanta parohie Bălești, acelaș județ.

14) Pr. supranumerar Durac Gh. Vasile dela parohia Adormirea Maicei Domnului din urbea T.-Severin, se numește paroh al acelei parohii pe ziua de 1 Decembrie a. c.

15) Nou hirotonitul în preot Ionescu Constantin se numește paroh al parohiei Jiblea din județul Argeș, pe ziua de 15 Noembrie a. c.

16) Pr. supranumerar Chirionescu Ioan dela parohia Hiriești-Novaci, jud. Gorj, se numește paroh al parohiei Polovragi, acelaș județ, pe ziua de 1 Decembrie a. c.

TRANSFERĂRI

1) Pr. Ioan Ștefănescu supranumerar în parohia Tuzla, jud. Constanța, se transferă la parohia Hairamchioi, acelaș județ, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

2) Pr. Mihail Vasiliu paroh în parohia Morughiol, jud. Tulcea, se transferă pe ziua de 1 Noembrie a. c. la parohia Aiorman, jud. Tulcea.

3) Pr. Gh. Păunescu parohul parohiei Popești-Conduratu din județul Ilfov, se transferă la noua parohie Popești, com. Popești-Vasilați, acelaș județ, pe ziua de 1 Noembrie a. c.

4) Pr. Vasile Patron dela biserica parohială Ziua Crucii din urbea Iași se transferă pe ziua de 1 Decembre a. c. la biserica parohială Sf. Nicolae Ciurchi din aceeaș urbe.

5) Pr. Teodorescu Gh. parohul parohiei Micșunești, jud. Neamțu, se transferă la vacanta parohie Dochia din acelaș jud. pe ziua de 1 Decembre a. c.

6) Pr. Constantinescu Miron parohul parohiei Polovragi, jud. Gorjiu, se transferă la vacanta parohie Crasna-din-Vale acelaș județ, pe ziua de 1 Decembre a. c.

DEMISIONAȚI

1) Pr. Bogatu V. dela parohia Corod 2-a din județul Tecuci a demisionat pe ziua de 1 Decembre a. c.

2) Pr. Ioan Runceanu parohul parohiei Pleșoiu, jud. Argeș, a demisionat din funcțiunea de paroh.

PUȘI IN DISPONIBILITATE

1) Pr. Constantin Zamfirescu parohul parohiei Fandolica jud. Dorohoi, se pune în disponibilitate pe ziua de 1 Noembre a. c.

2) Pr. Florescu Marcu parohul parohiei Balta Verde, jud. Doljiu, se pune în retragere din oficiu pe ziua de 1 Aprilie 1908.

3) Pr. Stefulescu Petre supranumerar la biserica filială Sf. Ioan Botezătorul (Sevastian) parohia Petre Boji din urbea Craiova se pune în retragere din oficiu pe ziua de 1 Decembre a. c.

DECESE

1) Pr. Guță Ioan parohul parohiei Ciurchi cu hramul Sf. Nicolae din urbea Iași a încetat din viață pe ziua de 26 Octombre a. c.

2) Pr. Șerban Runceanu supranumerar în parohia Prodănești-Vegești, jud. Argeș, a încetat din viață în ziua de 8 Octombre a. c.

3) Pr. Dimitrie Stănescu parohul parohiei Ostrovul Corbovei, jud. Mehedinți, a încetat din viață în ziua de 16 Octombre a. c.

4) Pr. Dimitrie Nicolau supranumerar în parohia Bălta-

nele, jud. Mehedinți, a încetat din viață în ziua de 19 Octombrie a. c.

5) Pr. Gh. Cuprian parohul parohiei Jiblea, jud. Argeș, a încetat din viață în ziua de 31 Octombrie a. c.

6) Pr. Radu Fierbințeanu parohul parohiei Glavacioc, jud. Argeș, a încetat din viață în ziua de 10 Octombrie a. c.

7) Pr. Nicolae Ștefănescu supranumerar în parohia Slăvești, jud. Teleorman, a încetat din viață în ziua de 26 Octombrie a. c.

8) Pr. Ion Stănescu supranumerar în parohia Țândărei, jud. Ialomița, a încetat din viață în ziua de 26 Octombrie a. c.

9) Pr. Dimitrie Petrescu parohul parohiei Iacobeni, jud. Iași, a încetat din viață în ziua de 4 Noembrie a. c.

10) Pr. Nicolae Lupu parohul parohiei Dochia, jud. Neamț, a încetat din viață în ziua de 10 Noembrie a. c.

11) Pr. Popescu Al. Ilie parohul parohiei Finta, jud. Dâmbovița, a încetat din viață în ziua de 29 Octombrie a. c.

12) Pr. Const. Lianu parohul parohiei Crasna-din-vale, jud. Gorj, a încetat din viață în ziua de 1 Noembrie a. c.

13) Pr. Gr. Săditu parohul parohiei Săulești, jud. Gorj, a încetat din viață în ziua de 2 Noembrie a. c.

14) Pr. Penescu Ștefan supranumerar la biserica parohială Sf. Pantelimon din Capitală a încetat din viață în ziua de 9 Noembrie a. c.

15) Diaconul Anastasiu Pavel dela biserica parohială Sf. Ioan din urbea Bârlad, a încetat din viață în ziua de 5 Noembrie a. c.

16) Pr. C. Popescu parohul parohiei Valea-cu-apă, județul Gorjiu, a încetat din viață în ziua de 16 Octombrie a. c.

17) Pr. Petre Vultureanu parohul parohiei Gemeni, jud. Mehedinți, a încetat din viață în ziua de 10 Noembrie a. c.

18) Pr. Gh. Vasiliu supranumerar în parohia Tg.-Nămoloașă, a încetat din viață în ziua de 2 Noembrie a. c.

Copie de pe adresa Inaltei Chiriarhii a Moldovei și Sucevei, trimisă D-lui Ministru Cultelor și Instrucțiunii sub No. 1862 din 15 Septembrie 1907.

Domnule Ministru,

După greaua mea boală de astă iarnă, după nenorocitele rescoale țărănești de astă primavară și după hotărârile mari și dătătoare de vieață ale Sfântului Sinod din sesiunea de Mai trecut, foarte îmi sta la inimă dorința, tot mai vie și râvnitoare, de a întreprinde, în toamna aceasta, o vizită canonică întinsă și amănunțită prin unele din punctele cele mai însemnate ale acestei de Dumnezeu păzite Eparhii.

De aceea, fără să mă îngrijesc de ostenelele unui drum atât de îndelungat și foarte vătămător sănătății mele plecată spre obștescul sfârșit — fără să mă opresc la adresa Domniei-Voastre No. 19827 din 4 August a. c. semnată de T. Iulian, pentru Ministru, ca răspuns la adresa mea No. 1350, ambele din anul curent; fără să mă gândesc, câtuș de puțin, la frica cea mare, ce să zice că insuflu preoților, când mă duc să le vizitez bisericile și felul cum își îndeplinesc datoriile lor păstorale în parohiile respective, am plecat din Bucu-rești, Domnule Ministru, cu ajutorul lui Dumnezeu, în seara zilei de 11 August, să-mi îndeplinesc dorința sufletului meu și am vizitat până la 21 ale acestei luni, Monastirile: Agapia. Varatec, Neamț și Râșca, împreună cu satele vecine; cercetând în acelaș timp pe Egumenii dela Durău, Horaița și Slatina chemați într'adins de mine.

Din întrebările făcute tuturor, și din responsurile ce am primit dela ei, am putut află cu mulțumire sufletească și spre folos mare și întăritor, adevăratului sentiment religios în popor, că hotărârile Sfântului Nostru Sinod românesc,— date după propunerile Domniei Voastre și după stăruințele mele formale și verbale, cari au fost primite și sprijinite, precum știți, cu căldură, credință și știință de P.P. S.S. Lor Membrii, pătruși de Sfânta Lor chemare și datorile păstorale, ce au în vieața Sfintei Noastre Biserici Autocefale Ortodoxe Române,—au început să dea de pe acum, roade bune și hrănitore de suflet; pentru că așază cu iscusință extraordinară și temeinicie neclătită, pe cale dreaptă și duhovnicească pe creștini din aceste părți ale scumpei noastre Țări.

În toate cele 9 zile dintâi, am avut la dizpozițiune 4 trăsuri ale monastirilor. Muntele Pleșu l-am trecut pe jos, în dimineața zilei de Duminică 19 August. Pe la oara 9 dimineața am fost întâmpinat de Dl. Prefect respectiv Ghițescu, în poarta sfintei Monastiri Râșca, cu toate că recomandasem cu dinadinsul Prea Cucernicului Protoiereu de Suceava, să nu spue nimic de sosirea mea în această Monastire.

Mărți în ziua de 21 August, am fost condus la gara Fălticeni tot de acest domn prefect de Suceava, care a venit într'adins cu cupeul său, ca să mă ea dela M-rea Râșca.

Dela 26 ale acestei luni August și până la 9 Septembrie incluziv, am vizitat bisericile din satele: Mășcăteni, Ionășeni, Schitul Cozancea, Albești, Petrești, Buimăceni, Rânghilești, Calarași, CiornohaI, Pleșeni, Santa-Maria, Bădărăi Județul Iași, Durnești, Ostopceni, Bobulești, Ilișeni, Băscăteni, Tg. Ștefănești, Cucuteni, Durnești, Satu-Ștefănești, Stâncă, Mihălășeni, Ripiceni, Movila-Ruptă, Lihnești, Dobârceni, Slobozia-Șilișcani, Păun-Nastasă, Brăteni, Sarata, Dângeni, Iacobeni, Hulubu, Epureni, Ungureni, Plopeni din județul Dorohoiu, Dorobașu, Nicșăni, orașul Botoșani, M-rea Agafton, Stâncești, Corni, Poiana-Lungă, Vorona-Nouă, Dobrăvățu, Monastirea Vorona, Liteni, Pașcani și Blăgești unde în ziua de 9 curent, am sfințit biserica aceluî cătun.

Pretutindeni am observat cu amănunțime bisericile și am cercetat pe preoți față cu creștinii adunați de ocaziune.

Pe preoți și dascăli i-am sfătuit să-și facă datoriile lor cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste.

Să citească cu pătrundere și râvnă și să cânte cu toată cuvioșia cele ce Sfintele Soboare au hotărât să se citească și cânte la sfintele slujbe, fie în biserică fie în popor; căci de aceea creștinii noștri nu învață și nu știu mai nimica mergând la biserică, pentru că cele ce li să citească și cântă, să fac uneori cu grabă, de multe ori cu strigăte tari și gorgonate, ca să mulțamească auzul, mai totdeauna însă aproape numai de mântuială.

Pe creștini i-am îndemnat: Să crează în Dumnezeu, căci El este Părintele nostru Ceresc și Atot-puternic, dela care noi toți așteptăm sănătate, milă și ajutor în viață și în nevoile noastre pământene de toate zilele; să vie la biserică Duminicile și serbătorile și să asculte în pace și liniște sufletească învățăturile Sfintei Evanghelii și ale cărților sfinților părinți ai bisericei—cari toate s'au scris pentru noi și a noastră mântuire.

D-nul nostru Iisus Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, s'a pogorât din cer pe pământ, numai și numai ca să ne învețe pe noi adevărata cinstire de Dumnezeu, dragostea cătră aproapele și nădejdea în viața cealaltă, unde are să ni să respălătească cu dreptate după faptele noastre.

De aceea și noi oamenii, suntem datori să viețuim pe pământ și să trăim între noi ca frații în Domnul Hristos și ca fii ai unuia și aceluiși părinte, carele este în ceruri și cunoaște inima noastră și vede toate mișcările vieții noastre.

Iam sfătuit apoi să-și iubească femeea, să-și crească copii în frica de Dumnezeu și rușine de oameni; să-i trimită la școală și să-i hrănească cum trebuie, pentru ca să crească și să ajungă, a fi oameni luminați, întregi la minte și sănătoși.

Să se ferească de beție, de minciună, de hoție și de lene, pentru că ele sunt vițuri blestemate, adică păcate mari și urâte înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Ele strică pe nesimțite pe om, înjosește în el chipul cel frumos cu care l-a înpodobit Făcătorul seu și-l oprește

să înainteze pe calea cea bună și cinstită în viața aceasta; iar în cea-l-altă îl lipsește de viața cea vecinică, care ni s'a fâgăduit dela întemeerea lumii.

Casele și cuprinsul lor, să le ție curate și bine acoperite și aerisite ca să nu vatâme sănătatea și să scurteze viața celor ce le locuiesc.

Vitele să le îngrijască de aproape, pentrucă ele ne sunt date de Dumnezeu, ca să ne ajute și să ne înlesnească la munca câmpului și la nevoile vieții noastre pământene: căci, cine nu are milă de dobitoace, acela arată că este om rău la inimă și nu are frică de Dumnezeu. Un asemenea om nu merită să se numească om, ci ne om, adică fiară sălbatecă și spurcată, pe care Dumnezeu va pedepsi fără întârziere.

Să muncească cu credința în Dumnezeu și la vreme, pământul ce are, iar agonisînța ce va căpata din vinderea productelor, să o păstreze cu sfințenie, legându-o în zece noduri, pentrucă ea ne este de folos mare și ne trebuie la hrana familiei, la creșterea copiilor, la vremuri de lipsă, la nevoile vieții și la bătrânețe, când slăbește virtutea și puterile noastre trupești.

Să se lasă răul obiceiului de până acum, de a samana poșoi prin ogrăzile sau curțile caselor, căci nu le este de nici un folos din pricina stricăciunii cânilor, a porcilor, vitelor și păsărilor casnice.

Aceste ogrăzi, să se îngrădească, să se are și să se samene în ele ciapă, usturoi, cartofi, varză, linte și toate legumele și verdețurile, care sunt de neapărată trebuință pentru hrana noastră de toate zilele.

Să se supună cu sfințenie legilor țării și să respecte cu toată inima autoritățile de orice fel ar fi ele. pentrucă sunt întocmite și așazate toate, numai spre folosul nostru ca să ne asigure, nouă tuturor, buna viațuire, drepturile și datoriile ce fiecare din noi are șa om în societate.

Să-și aducă aminte ziua și noaptea de Majestatea Sa Regele nostru Carol I ca și de întreaga noastră familie Regală, pentrucă Majestatea Sa Regele, fiind din fire bun și înțelept, și-a închinat toată viața Sa scumpei noastre Țări și veghează și lucrează cu neadormire și fără preget pentru binele și fericirea neamului nostru Românesc.

Să se ferească ca de duhul cel rău de acei oameni stricați, cari fiind leneși, răi și lipsiți de mijloacele de trai, a-leargă pe la țară și cutreeră satele ca să amăgească și să înșale cu vorbe viclene și făgădueli criminale, simplitatea și nepriceperea lor; pentru că toată fericirea omului pe pământ nu vine decât numai din credința în Dumnezeu, care ne dă sănătate și minte și din munca dreaptă și stăruitoare ce facem cu brațele și ființa noastră.

Le-am mai spus creștinilor că, dela Dumnezeu și numai dela El și dela munca voastră, puteți dobândi bunul trai zilnic și fericirea în această viață.

Când aceste sfaturi vor fi ascultate și făptuite fără abatere, atunci darul lui Dumnezeu, se va pogori în inima fiecăruia din voi, ca să o încălzească și înputernicească în calea acestei vieți pământene și în câștigarea celei viitoare, pentru care am fost făcuți de Dumnezeu.

Iată D-le Ministru, în rezumat sfaturile și îndemmurile ce am dat fiilor mei duhovnicești în aceste 25 de zile ale vizitelor mele canonice.

Cu această ocaziune și de prin aceste meleaguri pe unde bătrânii nu-și amintesc să fi auzit că vr'odată ar fi trecut pe acolo vr'un Metropolit, Smerenia mea, am asistat la Te-Deumurile făcute în bisericile din parohiile: Ostopceni, Bobulești, Târgul și satul Ștefăneștii, Durnești și Mihălășeni, după cum cunoașteți aceasta din telegrama ce v'am trimis în ziua de 30 August a. c., din acest din urmă sat, atât Domniei-Voastre, precum și D-lui Ministru de Interne și D-lui Prim-Ministru, pentru aniversarea «luării Griviței» și ca să se știe unde mă aflu și ce fac.

În ziua de 1 Septembrie—începutul Indictionului—adică al anului nou bisericesc, am dat telegramă de felicitare și Înalt Prea Sfințitului Metropolit Primat D. D. Iosif, cari după înturnarea sa din străinătate mi-a răspuns în ziua de 11 curent, mulțumindu-mi de felicitările trimise.

În tot cursul lor am fost însoțit de șeful cancelăriei Metropolitane, de protoiereii respectivi, de arhidiaconul și servitorul meu, cari toți s'au ostenit mult cu mine și și-au stricat hainele după ei, pentru ca să mă ajute în această călătorie, pot zice evanghelică și apostolică.

Dacă nici lor nu să cuvine vre-o plată, atunci rog pe

Dumnezeu să-i bine-cuvinteze și să-i întărească cu harul seu ceresc.

Trăsurile în număr de 4 ce am întrebuițat în zilele de la 26 August și până la 8 Septembrie curent, mi-a fost date de administrația județului Botoșani, care m'a însoțit pretutindenea și a căutat prin toate mijloacele să-mi îndulcească aceste zile grele pentru mine, care știți că sunt slăbănogit de boală și de amărăciunile ce-mi dă purtarea acestei sarcine duhovnicești și împlinirea, pe cât este cu putință, a datoriilor mele păstorale, în această de Dumnezeu păzită Eparhie a Moldovei și Sucevei.

Aduc mulțumiri Domnilor Prefecți de Suceava și Botoșani și las la o parte pe cel de Neamț, care urmând tradiția predecesorilor Domniei sale din toate vremele și de toate sentimentele, să mulțumește să-mi trimită tocmai a doua zi pe inspectorul comunal—cred poate numai de mântuială sau ca să iă parte cu amicii D-sale în număr mare la masa ce mi să dă la Monastirele Neamț, Agapia și Varatec, când mă duc acolo, pentru hramurile acelor Monastiri.

Rog pe Dumnezeu cel Atot-Puternic, ca să resplătească cu harul seu ceresc familiile: V. Isăcescu dela Ionășeni, frații Goilav dela Rânghilești, frații G. N. și Grig. Ursianu dela Mihălășeni. I. Mavrocordat dela Dângeni, Ioan Jianu dela Ungureni și N. Enășescu din orașul Botoșani, pentru ostenelele ce ș'au dat cu mine și suita mea, ca să mă primească și ospăteze creștinește și cu toată cinstea în casele Domniilor lor—bлагословите de Dumnezeu.

Primiți vă rugăm Domnule Ministru, încredințarea deosebitei Noastre considerațiuni și Arhierasca bine-cuvântare.

(ss) *Parthenie Metropolit Moldovei și Sucevei.*

Șef Cancelariei (ss) *Econ. Șt. Ionescu*

CATAGRAFIA BISERICILOR BUCUREȘTENE

LA 1810.

(Urmare. Vezi Biserica Ortodoxă Română, anul al XXXI-lea, No. 8).

LVIII. *Mahalaua sf. Proroc Ilie*—82 case, 175 bărbați, 214 femei, 389 suma toată. Amestecătură: rumâni, greci, sârbi. Biserică de zid, hramul sf. proroc Ilie, cu toate orânduelile bune. La aciaștă biserică să află trei preoți: 1) Preot Panait sin Manea, 38 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Maria soție, 26 ani, Dragomir fiu, 6 ani, învață la filadă, Efrosina fică), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Tevaidos chir Meletie, cu blagoslovenia Mitrop. Dosithei, în leat 1802 April 13, pă biserica ot satul Cumeștii sud Ialomiță, și mutat la aciaștă biserică în leat 1805 Noemvrie 13, cu pecetluit.—2) Preot Florea sin Ioan Dascăl, 30 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ana soție, 24 ani, Ioan fiu, 6 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Cervenu chir Neofit pă biserica sf. Pantelemon din (l. a.), în leat 1806 Noemvrie 21, și din răzvrătirea vremurilor viind aice s'au așezat la aciaștă biserică—cu pecetluit.—3) Preot Grigorie sin popa Radu, 26 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Zoița soție), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1802 Decemvrie 14, pă bi-

searica Flămânda, și mutat la biserica aceasta în leat 1809 Noemvrie 26, cu pecetluit.

LIX. *Mahalaua Vlădicăi*—151 case, 209 bărbați, 196 fămei, 405 suma toată. Amestecați: rumâni, greci, sârbi și țigani. Biserică de zid, hramul sf. ierarh Nicolae, cu toate orânduelile bune. La această biserică se află trei preoți și un dascăl:—1) Preotul Stancul sin Marin, 35 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Oprea soție, 27 ani, Ecaterina, 10 ani, Ana, 7 ani,—fice), de neam rumân, feciôr de mirean, hirotonit de Vlădica Sevastis chir Dionisie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1801, pă biserica Sf. Mitropolii, și mutat la această biserică în leat 1805, cu pecetluit.—2) Preotul Dimitrie sin Theodor Ieromonah, 30 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Stana soție, 25 ani), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1807 Octombrie 19, pă biserica Sf. Mitropolii, și mutat la această biserică în leat 1809 Avgust 6.—3) Preot Andreiu sin Daniil, 30 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Maria soție, 22 ani, Maria 6 ani, Sofia 2 ani,—fice), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1809 Maiu 24 pe biserica aceasta.—Anghel Dascălul sin Ianache Dascălul, 18 ani, cu cetire și cântare bună, fără nici o patimă, holteiu.

LX. *Mahalaua Bărbătescului*—129 case, 140 bărbați, 139 fămei, 279 suma toată. Amestecați: rumâni, greci, sârbi.—Biserică de zid, hramul Schimbarea la față, cu toate orânduelile bune. La această biserică să află doi preoți: 1) Preot Șerban sin diacon Petre, 60 ani, cu cetire bună, fără patimă și neglobit, cu soție (Floarea soție, 50 ani, Ioan fiu, 25 ani, cu cetire și cântare bună, fără nici o patimă și neglobit, holteiu, Trif fiu, 16 ani, învață carte rumânească), de neam român, fecior de diacon, hirotonit de Vlădica Zehnon chir Daniil, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie, în leat 1779 Mart 24, pă biserica din

șatu Jilava sud Elfov, și mutat la aciaștă biserică, fără pecetluit, în zilele răposatului Mitropolit Cozma.—2) Preotul Constandin sin Ioan, 43 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Dobra soție, 35 ani; Ioan fiu, 16 ani, învață rumânește la ciaslov, Grigorie, 9 ani, fiu, învață rumânește la ciaslov), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sevastis chir Dionisie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1800 Decembrie 23, pă biserica ot satu Falaștoaca(?) sud Vlașca, și mutat la biserica aceasta în leat 1807 Mai 25, cu pecetluit.

LXI. *Mahalaua Flămânda*.—86 case, 159 bărbați, 181 fâmei, 340 suma toată. Amestecați: rumâni, greci, sârbi.—Biserică de zid, hramul Schimbarea la față, cu toate orânduile bune. La această biserică să află trei preoți:—1) Preotul Gheorghie sin Mihail, 40 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ana soție, 38 ani, Dimitrie fiu, 12 ani, învață la ciaslov rumânește, Gheorghe fiu, 3 ani, Elenca fică, 16 ani, Maria fică, 2 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de proin Pogonianis chir Antim, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie în leat (l. a.) Noemvrie 16, pă biserica aceasta.—2) Preotul Nicolae sin Tudor, 37 ani, cu cetire bună, cu patimă de beție și neglobit, cu soție (Bălașa soție, 32 ani, Constandin fiu, 12 ani, învață gramatică grecește, Grigorie, 8 ani, învață ciaslov rumânește), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sevastis chir Dionisie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dositei, în leat 1800 Iulie 18, pă biserica din curtea Vornicului Iordache Crețulescu, și mutat la această biserică în leat 1808 Decemvrie 6, cu pecetluit.—3) Preotul Radu sin Sima, 26 ani, cu cetire cam slabă, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Dumitrana soție, 24 ani), de neam român, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolit Dosithei, în leat 1808 Mart 6, pă biserica ot Mahalaua Delea-Nouă, și mutat la biserica aceasta în 1809 Decemvrie 6; cu pecetluit.

LXII. *Mahalaua Slobozia*—126 case, 200 bărbați, 206 fâmei, 406 suma toată. Amestecați: rumâni, greci și sârbi.—Biserică de zid, hramul Adormirea Precistii, cu toate o-

rânduele bune.—La biserica aceasta să află trei preoți:—
 1) Pr. Constandin sin Câdea vt. Vornic, 50 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Marica soție, 46 ani, Radu fiu, 12 ani, învață ciaslov rumânește, Voicu fiu, 6 ani, învață filadă rumânească, Alexandru fiu, 1 an, Ruxandra fică, 4 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sidis chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie, în leat 1786 Ghenar 6, pă biserica aceasta—2) Pr. Grigorie sin popa Stefan, 50 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Theodora soție, 40 ani, Ioan fiu, 20 ani, au învățat carte românească, fără nici o pătımă, holteiu, Chiriachi fică, 12 ani, Zoïța fică, 4 ani), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Sidis chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie, în leat 1784 Decemvrie 4, pă mahalaua Broșteni, și mutat la biserica aceasta în leat 1792 Aprilie 21, cu pecetluit.—3) Pr. Constandin sin popa Ștefan, 40 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, vădov (Simeon fiu, 17 ani, au învățat gramatică grecească și acum învață *frantozeste*, fără nici o patimă, holteiu), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Stavropoleos chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Filaret, în leat 1792 Noemvrie 25, pă biserica Flămânda, și mutat la biserica aceasta în leat 1804 Noemvrie 10, cu pecetluit.

LXIII. *Mahalaua Mânăstirii sf. Ecaterina*—78 case 185 bărbați, 181 fâmei, 366 suma toată. Amestecați: rumâni, greci și sârbi. Biserică de zid, cu toate orânduele bune. —La aceasta biserică să află un preot de mir:—Pr. Constandin sin Nicolae, 45 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ana soție, 38 ani, Bălașa fică, 16 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de prea osfinția sa Vlădica Pogonianis chir Antim, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Cosma, pă biserica sf. Spiridon nou, cu leat 1789 Maiu 29, și mutat la aceasta biserică în leat 1810 Fevruarie 26, cu pecetluitul prea sf. Mitropolit și Exarh chir Gavriil.

LXIV. *Mahalaua Mânăstirii Radului Vodă*—46 case, 182 bărbați, 179 fâmei, 361 suma toată. Amestecați: rumâni,

greci și sârbi.—Biserică de zid, hramul sfintei Troițe, cu toate ale ei bune. La această biserică se află un preot de mir: Preotul Zoe sin Anastasie, 60 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, văduv, de neam grec, fecior de mirean, hirotonit de Mitropolit Ioanicon chir Macarie, pă biserica sfintei Mitropolii de acolo, în leat 1784 Noemvrie 1, și viind aici s'au așezat la această biserică în leat 1807 August 22, cu pecetluit.

LXV. *Mahalaua Broșteni*.—114 case, 204 bărbați, 190 femei, 394 suma toată. Amestecați: sârbi, rumâni și greci.—Biserică de zid, hramul Adormirii Precistii îndestulată cu odăjdii și cărți. La această biserică să află patru preoți și-un țârcovnic: 1) Pr. Toma sin Teodor, 30 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, văduv, de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1806 Mart 19, pă biserica aceasta. 2) Preotul Costandin sin Șarban, 26 ani, cu cetire slabă, fără de nici o patimă și neglobit, cu soție (Costandina, 22 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1809 Octomvrie 7, pă biserica aceasta. 3) Preotul Ioan sin Radu, 36 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Dobra soție, 28 ani, Anastase fiu, 6 ani învață filadă, Vasilie fiu, 4 ani și Gheorghê fiu, 2 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sevastis chir Dionisie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1807 Iulie 31, pă biserica aceasta. 4) Preotul Ioan sin Stanciul, 50 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Marica soție, 40 ani, Vasile fiu, 16 ani, au învățat carte rumânească, Nicolae fiu 12 ani, învață ciaslov, Stanca fică, 7 ani, Costanda fică, 4 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Stavropoleos chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Cozma, în leat 1791 Maiu 14, pă biserica aciasta. Andrei (țârcovnic), 35 ani, cu cetire cam slabă, fără nici o patimă și neglobit, cu soție, de neam rumân, fecior de mirean, orânduie țârcovnic cu pecetluitul Mitropolitului Ignatie în leat 1810 Iunie.

LXVI. *Mahalaua Cărămidarilor de Jos.*—136 case, 248 bărbați, 267 femei, 515 suma toată. Amestecați: rumâni și sârbi.—Biserică de lemn, hramul sf. Dimitrie, neîndestulată cu cele trebuincioase. La aciastă biserică să află patru preoți: 1) Stoia sin Vlad, 40 ani, cu cetire bună, fără de nici o patimă și neglobit, cu soție (Stoica, 26 ani, Tudor fiu, 5 ani, Dumitra fică, 4 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Eliupoleos chir Nicodim, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1803 Mart 14, pă biserica aciasta. 2) Preotul Tudor sin Serban, 45 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Dumitra, 36 ani, Anastasia, 13 ani, Elisafra, 5 ani—fice), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sidis chir Grigorie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolitul Dosithei, în leat 1793 Decemvrie 13 pă biserica aciasta. 3) Preotul Ignatie sin Ivan, 55 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Marica, 45 ani, Constandin fiu, 13 ani, învață gramatică grecește) de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sardeon chir Thimotei, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Cozma, în leat 1790 April 25, pă biserica aceasta.—4) Preot Savu sin Mihai, 32 ani, cu cetire slabă, cu patimă de beție, cu soție (Rada, 28 ani, Ecaterina fică, 4 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia lui proin Mitropolit Dosithei în leat 1804, Noem. 20, pă biserica aceasta.

LXVII. *Mahalaua sf. Gheorghe Vechiu*—170 case, 503 bărbați, 284 femei, 787 suma toată. Amestecați: greci, sârbi, rumâni. Biserică de zid, hramul sf. marelui mucenic Gheorghie, cu toate orânduielele bune. La această biserică să află cinci preoți, un dascăl și un paraclisier: 1) Preot Nicolae, proin protopop, sin popa Jipa, 64 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă, cu soție (Maria soție, 50 ani, Andrei fiu, 32 ani, gramatică grecească și românească, fără nici o patimă, holteiu; Eftimie fiu, 8 ani, învață grecește la octoih, Dumitrana fică, 20 ani, Zoița fică, 16 ani, Maria fică, 2 ani), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Amidis chir Serafim, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie, în leat 1772 Mart 1, pă bi-

serica aceasta unde se află acum.—2) Preot Gheorghie sin popa Arion, 50 ani, cu cetire slabă, cu patimă de beție, cu soție (Maria, 40 ani), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Vlădica Sidis chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Grigorie în leat 1787 Maiu 23, pă biserica aceasta.—3) Preot Gheorghe, Proestos sin Costandin, 32 ani, cu cetire bună, și cântări, fără de nici o patimă și neglobit, cu soție (Pena soție, 27 ani, Nicolae fiu, 2 ani, Ana fică, 5 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Titopoleos chir Teofilact, cu blagoslovenia proin Mitropolitul Dosithei, la leat 1801 Maiu 7, pă biserica Udricani, și mutat la această biserică în leat 1804 Mai 17, cu pecetluit.—4) Preot Ioan sin Ioan, 45 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ancuța soție, 40 ani, Vasile fiu, 20 ani, cu cetire bună și cântări, fără nici o patimă și neglobit, holteiu, Nicolae fiu, 3 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Patriarhul chir Procopie în leat 1795 Oct. 9, pă biserica sf. Gheorghe ot Craiova, și din răsvrătirea vremilor viind aici s'au așezat la această biserică în leat 1807 Ghenar 17, cu pecetluitul proin Mitropolitului Dosithei.—5) Preot Gheorghie sin Neag(u) Dascăl, cu cetire bună și cântări, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Voica soție, 25 ani, fiul lor Chiriță făcut acum, de 6 săptămâni), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Pogonianis, chir Dionisie, în leat 1800 Avgust 24, pă biserica Doamna Bălașa, cu blagoslovenia Mitropolitul chir Ignatie, și mutat la această biserică tot într'acest leat Sept. 21, cu pecetluit.— Dascălul Chiriță sin Gheorghie, 42 ani, cu cetire bună, grecească, rumânească și slovească și cu cântări, fără nici o patimă, cu soție (Ioana), de neam bulgar, fecior de mirean, așezat dascăl la școala domnească cu hrisov domnesc. Ioan paraclisier sin Costandin, 26 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă, holteiu, de neam ungurean, fecior de mirean, tocmit paraclisier cu sâmbrie la această biserică dă merge pe trei ani, făr'de pecetluit.

LXVIII *Mahalava Stelii*—: 39 case, 123 bărbați 127 fâmei, 250 peste tot. Amestecați: greci, rumâni, sârbi și

armeni.— Biserică de zid, hramul Adormirea Precistii, cu toate orânduelile ei bune. La această biserică să află doi preoți și doi țârcovnici:— 1) Pr. Costantin sin Chiriac, 40 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ana soție, 35 ani, Mihai fiu, 7 ani 'nvață octoih grecesc, Frusina fica, 12 ani, Catrina fică, 10 ani), de neam grec, fecior de mirean, hirotonit de Mitropolitul Târnov chir Matheiu, în leat 1795 Dec. 20, pă biserica Nașterea lui Hristos dela Arvanitohore, și din răsvrătirea (vremilor) viind aice s'au așezat la această biserică în leat 1795 Oct. 4.— Pr. Zaharia Ieromonah sin popa Hristea, 40 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă și neglobit, de neam grec, fecior de preot, hirotonit de Episcopul Athinon chir Dionisie, în leat 1783 Iunie 4, pă biserica sf. cuvioș Iacov și viind aice s'au așezat la această biserică în leat (l. a.).— Gheorghie sin Costândin, țârcovnic, 18 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, holteiu.— Ioan sin popa Irimie, țârcovnic, 18 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, holteiu.

EXIX *Mahalana Vergului*—31 case, 100 bărbați și 98 femei, 198 suma toată. Amestecați: rumâni, greci și sârbî. Biserică de zid, hramul marelui mucenic Dimitrie, cu toate orânduelile ei bune. La această biserică să află doi preoți și un dascăl.— 1) Pr. Vlad sin Mircea, 46 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă, vădov (Ioan fiu, 20 ani, știe carte rumânească, cu patimă de hoție și globit, holteiu), de neam rumân, hirotonit de părintele Episcop Râmnicului chir Nectarie, în leat 1793 Avgust 5, la biserica (l. a.) ot Craiova, și din întâmplarea răsvrătirilor viind aice s'au așezat la această biserică în leat 1809 April 19, cu pecetluit.—(Petre fiu 9 ani, Ancuța fică 12 ani, Eva fică 4 ani).— 2) Pr. Costandin sin Radu, 30 ani, cu cetire proastă, cam bețiv și neglobit, cu soție (Ana soție, 24 ani, Ioan, fiu 1 an, Lucsandra fică 5 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sevastis chir Dionisie, cu blagoslovenia proin Mitropolitului Dosithei, în leat 1803 Fevruarie 6, pă biserica aceasta.— Nenul Dascăl sin Ioan, 50 ani, cu cetire slabă, cu patimă de beție și neglobit, cu soție (Zmăranda, 30 ani).—

LXX *Mahalaua Sf. Vineri*—37 case, 166 bărbați, 164 femei, 330 suma toată. Amestecați; rumâni și greci. Biserică de zid, hramul cuvioasei Parașchivei, cu toate orânduile ei bune. La această biserică să află patru preoți și un dascăl;— 1) Pr. Manta sin popa Costandin, 38 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, vădov (Atanasie; fiu 16 ani, învață la gramatică grecește, fără patimă, neglobit, Manoil fiu, 11 ani, învață la gramatică), de neam rumân, fecior de preot, hirotonit de Titopoleos chir Teofilact, cu blagoslovenia proin Mitropolitului Dosithei, la leat 1794 Noemvrie 12, pă biserica aceasta.— 2) Pr. Nicolae sin popa Ioan, 35 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Marica soție, 25 ani, Casia, 6 ani, Ana, 4 ani și Natalia, 2 ani, fice), de neam rumân, fecior preot, hirotonit de Vrața chir Sofronie, cu blagoslovenia proin Mitropolit Dosithei, în leat 1806 Mai 28, pe biserica aceasta.— 3) Pr. Radu, protopop sud Ilfov, sin Stoica, 55 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, vădov (Păuna fică, 16 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit Vlădica Stavropoleos chir Grigorie, cu blagoslovenia proin Mitropolit Dosithei, în leat 1794 Februarie 27, pe biserica Lucaci, și mutat la biserica aceasta în leat 1804 Maiu 14, cu pecetluit. 4) Pr. Ștefan sin Petre, 50 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, vădov (fiul lui Petre 23 ani, au învățat carte grecească, fără nici o patimă și neglobit, holteiu, fiul lui Mihai, 20 ani, au învățat carte grecească, fără nici o patimă și neglobit, holteiu), de neam grec, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Pastoriiano chir Ghenadie din Machedonia în leat 1785 Fevruar 22, pe biserica sf. ierarh Nicolae, și viind aice s'au așezat la această biserică în leat 1801 April 4, cu pecetluit.— Dascăl: Dimitrie Logofăt de divan, 28 ani, cu cetire bună și cântări, fără nici o patimă și neglobit, holteiu.—

LXXI *Mahalaua Udricani*—65 case, 149 bărbați, 187 femei, 336 suma toată. Amestecați: rumâni, greci, sârbi. Biserică de zid, hramul sf. ierarh Niculae, cu toate orânduile bune. La această biserică să află doi preoți, un dascăl și un țarcovnic.— 1) Pr. Vasile sin Ștefan, 63 ani,

cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Voica soție, 40 ani, Theodor fiu, 7 ani, învață la octoih; Toma fiu, 5 ani, învață la filadă, Fotinia fică, 11 ani, Zmaranda fică 10 ani), de neam caramanlău, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Sidis chir Grigorie, cu blagoslovenia răposatului Mitropolit Cozma în leat 1788 Nov. 23, pă biserica aceasta.— 2) Pr. Costandin sin Voinea, 32 ani, cu cetire bună și cântări, fără nici o patimă și neglobit, cu soție (Ruxandra, 24 ani, Dimitrie fiu, 3 ani), de neam rumân, fecior de mirean, hirotonit de Vlădica Iliupoleos chir Nicodim, cu blagoslovenia proin Mitropolitului Dosithei, în leat 1803 Maiu 4, pă biserica aceasta.— Dascăl: Dimitrie sin popa Stamate, 34 ani, cu cetire bună, fără nici o patimă și neglobit, văduv.— Petre țârcovnic sin Iacov monah, 20 ani, cu cetire slabă, fără nici o patimă și neglobit.

(Va urmă)

EVANGELIA

SÉŪ

VIATA ȘI INVĚȚĂTURA DOMNULUI NOSTRU IISUS CHRISTOSŪ

DUPRE CEI PATRU EVANGELIȘOI; PUSĂ ÎN ȘIRŪ CHRONOLOGICŪ ȘI PARAPHRAZATĂ.

D E

MELCHISEDEC EPISCOPUL DE ROMANŪ.

(Urmare. Vezi «Biserica Ortodoxă Română», anul al XXXI-lea, No. 8).

2) Unŭ Phariseŭ, ca să pótă mai de aprópe observà pre Iisus, l'a invitatŭ să prânđescă la elŭ a casă. Iisus se duse cu dĕnsulŭ, și, gătinduse prânđulŭ, se așeđă la masă, fără a'și spăla mai ântĕiŭ mânele duple datina Phariseilor, la carea ei țineaŭ fórte multŭ, cređĕndŭ că să spurcă celŭ ce arŭ mânca cu mânilē nespălate. Acĕstă împregiurare a scandalizatŭ pre Phariseŭ, și a datŭ lui Iisus motivŭ a mustra hypocrisia Phariseilor, cari redusese legea numai la forme exterióre. «Voi Pharisei, đise elŭ, puneți tótă sirguinta vóstră pentru spălarea corpului; dar nu cugetați nici-cum de curăția sufletului, care este plinŭ de răpiri și de alte reutățī. Voi, prin acĕsta vĕ asemĕnați cu omulŭ care arŭ spăla pacharele și blidele sele numai pe dinafară, érá înlăuntru le arŭ lăsa necurate. Nebunilor! aŭ nu aveți datorinți către sufletŭ cași cătră corpŭ? Aŭ nu este Dumneđeŭ autorulŭ amânduror, căruī aveți să dați sĕmă de întrebuintiarea ce ați facutŭ din amĕndouĕ părțile ființei vóstre? Voi socotiți că vĕ quituiți de datorințele vóstre cătră sufletŭ prin aceea că dați eleimosină din averea vós-

tră cea agonisită cu răpire. Ânsă vai voi! pentru că ave-
rea din carea dați eleimosină este nelegiuită. Legea cu
adevărut vă da drită a lua dela ómenī deciuelă pentru
susținerea vóstră. Dar voi ați întinsă deciuela până la cele
mai mici obiecte ce găsiți la poporulă de josă, și pe lângă
aceea, la adunarea deciuelelor vóstre, înșelați și asupriți
fără mustrare de consciință, fără milă, fără témă de drep-
tatea lui Dumneđeș, și fără să cugetați că asemenea fapte
ale vóstre sânt contrarii iubirei aprópelui, ce cere Dum-
neđeș dela ómenī. Folosinduvă de dreptulă vostru, nu se
cuvine nici-o-dată a perde din vedere dreptatea și dra-
gostea cu care súnțeți datorī ómenilor. Vai vói! pentru
că datorința ce aveți de a covârși pre alții în fapte bune și
ale fi de modelă în moralitate, o ați redusă numai la pre-
ferințe lumeșci, precum scaun'le cele mai de frunte în Sy-
nagoge, și semnele de respectă dela cei ce vă întâlnescă
prin stradele și piațele cetăței. Vai vói! pentru că pieta-
tea vóstră este numai o hypocrisiă, sub a cărei mască se
ascundă cele mai urite crime; încât súnțeți asemine mor-
mintelor necunoscute, pe care trecătorii calcă ca pe pă-
mântă sănătosă, fără ale trece prin minte că sub picioarele
lor se află óse de morți». Auđindă aceste ună legistă ce
era în numărulă mesenilor, s'a ofenđată și a đisă lui Iisus:
«cu vorbele téle atacă nu numai pre Phariseiă, dar și pre
noi legisti, cari pe temeiulă legei susținemă învățeturile
Pharisaice». «Vai și vói, legistilor, fu respunsulă lui Iisus;
pentru că în cele ce privescă pre alții îngreuiati legile,
în cât le faceți nesuportabili și neaplicabili, érá în ceea
ce vă privesce pre voi ênșivă trăiți ca când nici ați fi sciindă
că există vre-o lege. Vai Vói, Phariseilor și legiștilor!
pentru că pe de oparte înalțați monumente pe mormin-
tele prophétilor uciși de părinții voștri, spre avă aréta
lumei mai bunī de cât predecesorii voștri, érá de altă
parte prin faptele vóstre aprobați și comiteți aceléși crime
ale părinților voștri, persecutândă și uciđendă pre ómini

trimiși de Dumnezeu pentru luminarea și mântuirea sufletelor voștre. Pentru aceea eți ce a hotărît pentru voi Dumnezeu în înțelepciunea sa: «Eu voi trimite lor profeți și Apostoli; dar ei îi vor persecuta și parte din ei vor ucide, până ce va sosi ziua izbîndirei, când se va răsbuna asupra lor tot sîngele profeților cel vărsat de dînșii, sînge nevinovat, ca al lui Avel și al lui Zaharia, ce s'a ucis în templu. Și vă asigur, că acesta se va împlini asupra generațiunii de față. Vai voi, legiștilor! pentru că știința ce vi o a dat Dumnezeu, în loc să vă folosiți de ea spre a cunoște adevărul și a vă mântui pre voi și pre alții, o ați făcut uneltă a peirei voștre și acelor ce vă ascultă». Cărturarii și Phariseii s'au aprins de mînie asupra lui Iisus pentru demascarea lor, și spre a-l putea incrimina cu vre-o idee contrară a legii, exprimată de el, îi propunea întrebări.

§ 41. *Invățătura Domnului dată Apostolilor despre absoluta neinteresare. Despre privighierea ce se cuvine a avea pentru ca să nu ne apuce mărta nepregătiți de judecata lui Dumnezeu. Invățătura lui Christos are să producă în lume o mare revoluțiune morală. Iisus se tînguește despre orbirea Contimpuranilor în respectu către dînșii (Luc. XII).*

-1) Predicînd Iisus la o mare mulțime de popor, orecine s'a adresat la el cu rugămintă de a îndemna pre fratele său, ca să-i dea partea cuvenită din o clironomie. Era el, refuzîndu a se amesteca întru o chestie relativă la autoritățile legali, îi dîse: «Omule! cine m'a pus pre mine judecătoriu în sfețele voștre, său împărțitoriu de averile voștre»? Apoi adresă către următorii săi cuvintele: «Păziți-vă de lăcomia averilor, căci fericirea omului nu constă în prisosința avuțiilor. Ca să vă convingeți de acest adevăr, ascultați o parabolă: Un om bogat foarte ia rodită țerina întru un an; încât el se îngrija că no să

aibă locŭ unde să'şi depună fructele după ce le va aduna. Cugetându elŭ la acésta, mai la urmă, îşi đise: Şciŭ, ce voiŭ face; Sparge-voiŭ magazinele ce le amŭ avut până acum, şi voiŭ face altele mai încăpétóre, încare voiŭ strânge tóte fructele şi bunătăřile ce posedŭ. Apoi, în acestŭ chipŭ asiguratŭ pe mulři anŭ înainte, nu voiŭ avea de cāt a mē odichnŭ, a mânca, a bea şi a petrece în desfătări! Pe când elŭ se deda celor mai fantastice ilusiuni despre unŭ viitoriŭ fericitŭ pe pământŭ, Dumneđeŭ đise lui: Nebune! Tu te îngrijeşci cum să-ři pregăteşci plăcerile materialŭ pe mulři anŭ înainte, şi nu şciŭ, că mórtea are să-ři răpescă sufletulŭ în acéstă nópte! Aşa dar, ce folos vei să aibŭ tu dela avuřile cele mari ce ai grămăditŭ, şi cugeři a mai grămădi? Étă cum se înşelă omulŭ care caută fericire în avuřiă, érá nu în împlinirea voiei lui Dumneđeŭ! De aceea dar voi nu ocupaři sufletele vóstre cu grijele nemăsurate despre mâncare şi îmbrăcăminte. Sufletulŭ este mai superiorŭ de cāt a'lŭ mărgini la aceste ocupařiuni. Pronia dumneđeéscă, întru înțelepciunea sa a prevăđutŭ necesităřile vóstre materialŭ, şi aşa a combinatŭ lucrurile în cāt voi cu lesnire să vă puteři procura cele necesare pentru susținerea vieřeŭ corporalŭ, Uitaři-vē la corbŭ, pe cari Dumneđeŭ îi chrăneşce, fără ca ei să se ocupe a'ři aduna avuřiŭ în magazine. Cu cāt dar mai vėrtos nu vă va lăsa în lipsă pre voi, cari sŭnteři mai superiorŭ de cāt paserile? Şi de veři îngriji voi cāt de multŭ pentru îndestularea vieřeŭ materiale, au dóră prin aceea o veři putea prelungi măcar cāt de pućinŭ peste voința lui Dumneđeŭ, carele singurŭ este isvorulŭ vieřeŭ vóstre? Aşa dar, zedar-nice sunt acestŭ felŭ de griři pentru avere. Să vă daŭ altă dovėdă despre îngrijirea Proniei pentru făpturile sele. Uitaři-vē la crini, cu ce frumseře crescŭ ei dela sine, fără nici o ostenélă pentru îmbrăcăminte! Óre Solomon, cu tóte avuřiile şi gloria sa fost-aŭ în stare a'ři procura chaŭne de unŭ colorŭ aşa de frumosŭ ca alŭ acestorŭ florŭ? Pu-

chin-credințioșilor! dacă o buruénă de pe câmp, carea este atât de ephemeră, Dumneđeũ o decórá cu așa mare frumsețe, óre cu cât mai vêrtos va îngriji de voi, cari sũnteți dupre chipulũ și aseménarea lui? Voi dar sã nu mãrginiți grijele vóstre la îndestulãrile materialĩ, nici sã vã faceți din ele objectũ de gloriã; cãci acésta o facũ numai ómenii materialĩ, dedați cu totulũ la lucrurile lumești, ca animalele ce nu vèdũ de cât pãmêntulũ, la care sũnt din fire aplecate. Voi sã fiți adũncũ convinși, cã Pãrintele vóstru celũ cerescũ cunóșce necesitãțile vóstre, și nu vè va lãsa în lipsã. Dar pentru a vè asigura de aceluã ajutoriũ alũ proniei, care sã vè dea v'oi tot-de'-una cele trebuitoré: urmați invèțeturei méle, conformativè viața cu dãnsa. Deși voi sũnteți pușini la numèrũ, și înconjurați de inimi, ânse nu vã temeți, și nu încetați a predica invãțatura mea, pentru cã Tatãlũ cerescũ vè favorézã; elũ voeșce a regenera prin voi lumea și a întemeea pe pãmêntũ împèrãția sea. Ca uniĩ ce v'ați fãcutũ apostoliĩ aĩ acesteĩ fericite împãrãții a lui Dumneđeũ, disbrãcați-vè de tóte interesele lumești ce v'ar putea împedeca în chiãmarea vóstrã acéstã mare. Vindeți-vè averile ce veți fi avèndũ, și prețul lor sã nu'lũ pãstrați în pungele vóstre, ci faceți cu elũ eleimósinã. Prin acésta, în loculũ pungelor materialĩ și stricãcióse, vè veți face o comóra cerescã ne înpușinatã nici-o-datã și neperitoare. Așa nefiind inima vóstrã lipitã de nici unũ bunũ pãmãntescũ, veți întórce tóte țintirile sufletului vóstru la bunulũ celũ mai înaltũ; cãci fireșce omulũ își arè inima și cugetarea ațintite acolo unde ș'a depusũ comóra sea. Prin acésta voi vã veți face vrednici de cea mai înaltã fericire în viața eternã.

2). Sã fiți cu cea mai mare îngrijire și luare-a-minte ca faptele vóstre sã corespundã chiãmãrei vóstre, așa ca ori când vi s'ar cere sémã sã nu remãneți rușinați pentru neîmplinirea datorinților vóstre. În acéstã privire sã urmați exemplului bunilor servitori, cari stau gata așteptãnd pre

Domnul lor ce are ase întorce dela ospetă, ca oră în ce timpă ală noptă ară veni elă şi ară bate în uşă ei să fiă înaintea lui spre a'î deschide şi servi. Decă precum nişce asemenea servitoră merită ca Domnulă lor să'î trăteze cu tótă bine-voinţa sea: aşa şi voi, pentru fidelitatea vóstră cătră învăţeturile mele, veţi fi remuneraţi cu cea mai înaltă tréptă de fericire. Acesta privighere şi îngrijire de respundere să nu vė părăsescă nici-o-dată, pentru că timpulă în care veţi fi întrebaţi de faptele vóstre este cu totulă necunoscută. Precum stăpínulă caséi nu şciă timpulă anume când are să vină vre ună fură, ca să'î spargă casa şi să'lă préde; şi în asemenea neşciinţa este nevoită tot-dé-una a avea în vedere măsurile de apărare contra furilor: aşa şi voi următorăi méi trăiţi ast-feliu ca oră când vi s'ar întembla mórtea, după carea aveţi afi judecaţi înaintea Fiiului omnescú, faptele vóstre să nu se afle contrare învăţăturilor ce aţi primită dela elă.»

Petru a întreată pre Iisus: «Dómne! Acestă îngrijire pururelă despre înfăçoşarea la judeciulă dumnezeescú nepriveşce óre numai pre noi Apostoliă, ca cele ce ai disú despre deseversita nóstră neinteresare, seú priveşce şi pre toţi ceilalţi următorăi ai tăi? Iisus a respunsă cu o parabolă: Domniă obicínescă a pune mai mare peste şerbii lor câte pe unulă din ei, pre carele ilă socotă ei mai fidelă, şi mai înţelept, ca să'î conducă şi la timpă să le dea măsura prescrişă de chrană. Dacă să întembla ca celă alesă, în nefinţa Domnului seú împlinesce cu deplinătate voia lui şi respunde aşteptărei sele, atunci Domnulă la reîntórcere, găsindă dorinţele sele realizate, spre remuneraţia fidelităţei şerbului îi incredinţiază tótă avuţia. Érá dacă şerbulă acela, în lipsa domnului seú, socotindă că Domnulă seú are să întârdiă a veni, că elă póte în acelă timpă să facă ce îi va plăcea; şi prin urmare va începe pe deoparte a nedreptăţi în totă chipulă pre şerbii şi şerbele ce s'au incredinţiată economiei lui; érá pe de altă

parte a petrece în desfătări, fără a gândi la responsabilitate ce îi prestă: ce sórtă socotiți că va avea unŷ asemine șerbŷ necredincosŷ, când, peste așteptarea lui va veni Domnulŷ seŷ și'lŷ va afla sevîrșindŷ lucruri cu totulŷ contrare ordinilor lui? Negreșitŷ că îi va aplica cea mai mare pedepsă. De arŷ găsi vinovați pedepsilor și pre alți din șerbiŷ seŷ; dar nici pe unulŷ nu'lŷ va pedepsi așa de cumplitŷ ca pre acela pre carele elŷ îlŷ pusese mai mare, cărui îi discoperise voea sea cu de amănuntulŷ, și care șciă bine ce datoreșce să facă și ce nu. Căci fireșce să cere multŷ dela acela, cărui a s'a datŷ multŷ, și se cere mai pușinŷ dela acela cărui s'a datŷ mai pușinŷ. Așa dar toți următorii mei datorescŷ a se îngriji ca să fiă tot-dé una gata a da sémă la judecata lui Dumneșeu de faptele lor, cu acea ânse deosebire, că voi Apostolii, cari sŷnteți aleși spre a conduce pre alți în împărăția lui Dumneșeu, aveți o mai mare responsabilitate de cât alți, și prin urmare delă voi se cere și mai mare privighiare și îngrijire; de la voi ce cere nu numai mântuirea vóstră, dar și a multorŷ altora.

3). Invěțetura mea are să producă în omenire o catastrophă mare, asemine incendiului care nimiceșce o cetate și aruncă spaîma în locuitorii ei. Eŷ sŷnt cu nerěbdare ca să vedŷ acestŷ focŷ aprinděndu-se; deși șciŷ că și pre mine ênsumi mă așeptă cele mai cumplite suferinți, de acărora apropiare mă înfiorezŷ. Să nu socotiți, că invěțetura mea are să lase pre omii în pace și să măgulěscă plăcerile și deprinderile lor; nici de cum. Ea are să dispartă omenirea în două partite; de o parte următorii mei, însuflețiți de o nouă viață; érá de alta-ceealaltă omenire învechită în rěutate. Lupta va fi mare; va străbate până și între membrii aceliași familie, producěndŷ disbinare între părinți și fiŷ, bărbați și muieri»

4). Iisus, adresându-se cătră glóte, a șisŷ: Când vedeți ridicěndu-se unŷ norŷ despre apusŷ, șciți că aceea este

prevestire de plóiă; deasemine, când suflă vântulú austru, știți că are să urmeze arșiță: hypocriților! Cum de nu puteți cunoște de pe semnele ce vedeți la mine, că a sositú la voi timpul Messiei? Voi acei ce gâciți așa de ni-meritú schimbările temperaturéi de pe semnele ce vedeți în aerú: pentru ce nu veniți ênșivé dela sine la drépta judecatá despre mine, fără ca să vè îndemnú și mustru eú? Veniți-vé în cunoșcința pâná ce âncá aveți timpú favorabilú de convertire, ca nu odiniórâ să vè căiți cu amarú, dar fără folosú. Urmați exemplulú datorniculú, care fiind trasú la judecatá pentru datoriá de creditorilú seú, spre a înlátura schingiuirile și închisórea, se împacá pe cale cu pîrișulú seú, și așa scapá de pericolulú celú amenință.

§ 42. *Învêțétura Domnului despre pocâință. Vindecarea unei muieri gîrbove în ziua Sâmbetei.* (Luc. XIII, 1—17).

1). În acelu timpú óre carii, spuidú lui Iisus, că Pilatú a ucisú pre nișce galilieni tocma când ei aduceau jertve la templu, voiaú să știá socotința lui Iisus despre o asemenea faptá. Elú ânse le respunse: «Sá nu socotiți că acelor galilieni le s'ar fi întêmplatú acea nenorocire, pentru că ei arú fi fostú mai pécátoși de cât toți ceialalți galilieni. Nicí de-cum: Toți veți peri în asemenea modú, dacá nu vè veți converti. De asemenea să nu socotiți, că acei opt spre dece ómini ce aú peritú sub dèrâmaturile turnului dela Siloam, arú fi fost mai culpabilí de cât toți locuitorii Ierusalimului. Vè încredințezú, că de nu vè veți converti, toți veți avea aceeași sórtá, și nu într'unú viitoriu depártatú (*). Așcutați la acésta o parabolá: Unú omú plântase în via sea un smochinú. Dupá mai multú timpú, vèđindu'lú că nu produce fructe, a đisú viárilor: taie arborulú acesta, că nu este de nicí unú folosú, ci numai ocupá îndeșertú unú locú ce arú putea

(*) În amêndoué casurile Iisus face alusiune la surparea Ierusalimului de Romani.

produce ceva folositoriu. Viarulū ânse a ȃisū Domnului viei: fiindcā m'am ostenitū cu elū atāt de multū, mai lasā'lū ânccā unū timpū; și eū voiū întrebuintia cele mai eficace metode spre a'lū face fructiferū. Dar dacā și așa nu va produce fructe, atunci îlū vei tăia. Acēstā parabolā este icōna vōstrā. Sōrta vōstrā este deja hotāritā în decretule providenței. Dar existența vōstrā ca poporū se continuā numai pentru ca eū să potū face cele mai de pe urmā încercāri spre convertirea vōstrā.

2). Intru o Sāmbētā, Iisus învăța poporulū în órecare Synagogā. Intre ascultātorii sei era și o muierē epilepticā și gírbovā, carea de optspreȃece añi pātimea, fārā a se putea vindeca. Iisus, vėđindu-o, a chiāmat'o, și 'i a ȃisū: «Muiere! Sā fii vindecatā de bóla tea». Apoi, punāndu'și mānile pe ea, s'a însenātoșatū, și mārīa pre Đumneȃeū, plină de bucuriā. Archisynāgogulū, ca să înculpe pre Iisus ca pre unū cālcātoriu de legea pentru nelucrare în ȃiua Sāmbetei, se adresā cātrā poporū și ȃise cu māniā: «aū nu sūnt șesē ȃile de lucru? Intru acele veniți ca să vė vindecați de neputințile vōstre; ȃrā nu în ȃiua Sāmbetei, când nu este ȃertatū a lucra nimicā». Iisus respunse lui: «hypocritule. De ce întinȃi oprirea sāmbetei peste marginile legali? Aū nu fiā care din voi în ȃiua Sāmbetei dislėgā dela ȃsle boulū seū asinulū seū și'lū duce de'lū adapā, fārā ca cineva să cugete cā prin aceea arū jigni sāntitatea Sāmbetei? Cu cāt dar mai vėrtos nu póte fi contra acei legi vindecarea cāpētātā sāmbēta de acēstā nenorocitā, tot de osemintia cu voi, ce suferia de optspreȃece añi nișce așa cumplite chinuri?» La aceste cuvinte se roșirā toți inimiciī lui, ce căutaū a încriminā bine facerea lui; ȃrā mulțimea se împlea de entusiasmū, privind faptele glorióse ale lui Iisus.

(Va urma).

O CUVÂNTARE¹⁾

Onorați Congresiști,

Salut cu bucurie întrunirea celui de al doilea congres al funcționarilor comerciali din întreaga țară și primul în orașul Focșani, zicându-vă: «Bine ați venit».

Zic cu bucurie, pentrucă în programul lucrărilor D-v. este o chestiune de mare importanță care ne preocupă și pe noi clericii, pe Biserică și pe toți creștinii în genere:

E legea repaosului domenical.

Această lege votată și sancționată în 1897, nu numai că nu e creștinească, dar nu-i nici umană. Nu-i creștinească, pentrucă la alcătuirea ei nu s'a ținut socoteală de a patra poruncă dumnezească care zice:

«Aduși aminte de ziua sâmbetei» care la noi, creștinii, e Duminica, «ca să o sfințești pe ea, șase zile vei lucra și-ți vei face toate lucrurile tale, iar a șaptea să o consacri Dumnezeului tău. Nu vei face într'însa nici un lucru; nici tu nici serva ta, nici vre-o vită a ta și nici chiar străinul tău, care locuște înlăuntrul porților tale».

Dându-se voie prin art. 3 din această lege, ca Duminicile, prăvăliile și stabilimentele să fie deschise până la orele 12, din zi, s'a lovit direct în legea Divină transfor-

¹⁾ Rostită în biserica catedrală, Sf. Ioan din Focșani de P. C. S. Iconomul Climent Bontea Protoiereul județului Putna la Te-Deumul oficiat de sfinția sa, în sobor, cu ocaziunea celui de al doilea congres al funcționarilor comerciali, care a avut loc în ziua de 26 Octomvrie 1907, în Focșani.

mând sărbătorile de odihnă, în zile de lucru, și s'a luat creștinilor posibilitatea, întâiu, de a se odihni ei și vitele lor, și al doilea—de a veni la biserică pentru hrana spirituală și grija celor sufletești.

S'a uitat că omul nu e numai corp ci și suflet și că muncind 6 zile pentru corp să cuvine a șaptea zi din săptămână, conform porunței divine, a o întrebuiță pentru curățirea și hrana sufletului.

Din această cauză cu durere constafăm, că sentimentul religios s'a răcit în inimile creștinilor, că în zile de Duminică, bisericile sunt lipsite de cercetarea credincioșilor, cari privesc la ea de departe, ca șoarecele la cursă fără însă a intra în lăuntru.

Numai la sărbători împărătești mai au timp creștinii să vină la biserică și anume în acele sărbători cum e cea de astăzi (26 Oct.) în cari prăvăliile, conform acestei legi, sunt închise toată ziua.

Dar nu numai pentru creștini e dăunătoare această lege ci și pentru biete animale.

De aceea am zis că această lege nu e nici umană.

Țăranul muncește cu boii toată săptămâna: la arat, la cărat și la tot felul de muncă.

Duminica în loc ca vita lui să se odihnească și să mănânce mai în tihnă și mai din belșug ca să-și recapete puterile pierdute în timpul celor șase zile de lucru, din contra o înhamă sau înjugă și pleacă la târg cu marfă, pe când preoții să roagă singuri în biserică; aci, la târg, biete vite de cele mai multe ori rabdă de foame toată ziua, așa că a doua zi, de multe ori, nici omul dar nici vitele, nu mai sunt trebnice de muncă.

Zic de multe ori nici omul, căci această lege mai are o parte foarte rea, ca dinadins făcută ca să înstreineze pe creștini de biserică și să-i împrietenească cu cârciuma și anume:

Prin art. 2 să prevede că la țară cârciumele sunt închise până la 12, iar prin art. 3, că la oraș sunt deschise până la 12.

Ce să întâmplă?

Țăranul, Duminica, vine de dimineață la târg, fie cu

marfă de vânzare, fie de gura-cască,—că-i desobișnuit de a să duce la biserică,—fie pentru alte interese.

Aci, desfăcându-și marfa și mai întâlnindu-să cu rude sau cunoscuți, să pun și beau adalmașul și de cele mai multe ori să îmbată.

Dela 12 pleacă acasă amețit de băutura și găsind lângă drum cârciuma din sat deschisă, continuă ceea ce au început la târg și bea, de multe ori până a doua zi, iar calul sau boii șed flămânzi dinaintea cârciumei.

A doua zi, bietul țăran se vede istovit de puteri, oboșit, cu durere de cap, dacă nu și cu el spart în urma vre unei bătălii, și neapt de muncă, iar vitele late de foame.

Iată fructele acestei legi!

Legele omenești să fac și să schimbă de oameni, cupă timp, împrejurări și trebuința din care sunt isvorâte.

După zece ani de aplicarea acestei legi,—care în treacăt fie zis, nici așa cum este nu s'a respectat,—vedem că așa cum este alcătuită, nu-i de folos, ba din contra-i dăunătoare creștinătăței și sănătăței omenești și de aceea trebuie modificată.

Noi suntem creștini, și ca creștini trebuie să respectăm religia strămoșilor noștri, care ne-a păstrat limba și țara, dacă vrem să progresăm și să vedem țara noastră mare și tare, așa precum o visează tot bunul român.

Părăsind religia și cufundându-ne în munca de toate zilele, ne abrutizăm, ne înstrăinăm de Biserică, mama noastră, ne îndepărtăm de Dumnezeu și pierdem noțiunea iubirei de aproapele, devenind egoiști.

Un atare om, fără religie și fără Dumnezeu, e periculos pentru societate și semenii lui și nefolositor Patriei.

De aceea, poate, vedem că s'au înmulțit în mod considerabil crimele și sinuciderile.

Să luăm pildă dela străinii care trăesc în mijlocul nostru, cari-și țin legea divină cu sfințenie și cari rād răutăcios de noi când văd cum ne batem joc de ceea ce avem mai sfânt.

Ceea ce este cimentul între pietrele unei temelii, aceea este religia între cetățenii unui stat: îi înfrățește și leagă unii cu alții.

Apelez la sentimentele D-v. umane și creștinești și în

deosebi ale D-lui Președinte al secției din localitate I. P. Rădulescu, avocat, cu călduroasă rugare ca în deliberările ce veți avea, să conchideți la modificarea acestei legi în sensul ca Duminicile și sărbătorile, prăvăliile și stabilimentele de orice natură, să fie închise toată ziua atât la țară cât și la oraș; să nu se facă nici un fel de comerț în aceste zile, nici chiar plățile la muncitori, și afară de birjari, nimeni să n'aibă voie a înhămă sau înjugă vitele, afară doar de cei ce vor să se preumbe, ale căror vite să odihnesc în cursul săptămănei.

Nici chiar bălciurile să nu fie îngăduite; iar schimburile de mărfuri să se facă Sămbăta și tot Sămbăta să se procure cele necesare gospodăriei și bucătăriei pentru adoua zi. In speranță că D-v. veți bine voi a ținea socoteală de această rugă și părere a mea, pe care o cred mult foloșitoare Bisericei, rog pe Dumnezeu ca să vă binecuvinteze lucrările, să vă țină cu deplină sănătate și să vă ajute în toate întreprinderile D-v. într-u mulți ani.

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice pioșilor donatori menționați mai jos, cari au binevoit a dona bis. din satul Bratcovu, pendinte de parohia Bălțați, jud. Teleorman, diferite obiecte și anume: D-na Zinca Isvoranu, proprietara moșiei Bratcovu, 1000 lei pentru zidirea bis și picturei, și 700 l. pentru două sfeșnice Impărătești de bronz aurit. D-nu Manolică N. Butculescu, cu soția D-sale Elenuța 500 l. pentru un policandru de bronz aurit și 500 l. una candelă de bronz aurit la crucea răstignirii în altar. Pr. Paroh Petre Raicu, un rând vestminte preoțești de mătase, Sf. vase, potir, disc și alte obiecte toate în val. de 700 l. Dl. Constantin Rădulescu comerciant din Bratcovu, a donat una cristelniță și alte obiecte în val. de 400 l. precum și 100 l. pentru pictatul sf. Evangheliști, D-nii Frați Barbu și Florea administr. moșiei Bratcovu, au donat o pereche cununi de argint de china, un epitaf de mătase și un steag de pânză toate în valoare de 360 l. D-nu N. Vrăbiescu cu soția D-sale Ioana, trei candelă de argint de china în val. de 51 l. Dl. Toma Metaxa Avocat în București a donat 20 l. Dl. N. Severin cu soția D-sale Stana, a donat bulumaci pentru uluca bis. în val. de 50 l., și enoriașii bis în număr de 150, au ajutat la zidirea bis. cu câte 100 l. de fie care cap de familie.

Se aduc mulțumiri publice D-nei Eliza C. Politimos, din București, care a binevoit a dona bis. Sf. Nicolae din com. Antonești, jud. Teleorman, o candelă de argint de china, o iconiță a. M. D-lui îmbrăcată în catifea și metal, o perdea la ușile Impărătești, trei perechi perdele pentru sf. iocane, o masă pentru preastol și una pentru iconostas, toate de etamină frumos cusute. Și săteanului Florea C. Tălpeanu care asemenea a dăruit obiecte necesare bis.

Se aduc mulțumiri publice D-nei Teodora Constantinescu din Ploești str. Gloriei, care a binevoit a dărui bis. Sf. Filoteea din acel oraș un rând complet de vestminte preoțești în val. de 250 l.

Se aduc mulțumiri publice piosului creștin, Crăciun Socol, din com. Brăniștari, jud. Vlașca, care a binevoit a dărui bis. din acea com. un rând de vestminte preoțești în val. de 100 l., un steag în val. de 80 l. și o pereche cununii de argint în val. de 26 l.

Se aduc mulțumiri publice enoriașilor bis. parohiale din Telega jud. Prahova, cari au binevoit a contribui cu sumele arătate în dreptul fiecăruia pentru procurarea unui rând de vestminte preoțești acelei bis. și anume: Tanase Mocanu cu familia 100 l., Ioan Tălăngescu 3 l., Gh. Stătescu, Anastase Chițu, Gr. R. Mărăciue, T. Tudose, Gh. Samoilă, Stau D. Eitimie și Radu Gh. Bobescu câte 2 l. Gh. C. Ilie, Gh. C. Badea, V. Apostol, V. Fericeanu, Manole Moraru și Neaga, Marița Năstăsescu, V. Boldojar, Scarlat Cojocaru, I. Micu-Hodoin, St. Gh. V. Milea, Ioan Gh. V. Milea și Alex. Christache, Eufrosina Gh. Maxim și Tinca câte 1 leu, Frusina M. Răduțu, Tița C. Ciuteanu, Dobre Busuioc, Zamfira T. Mantu câte 50 b. Dobra Duțu 20 b. Gr. Nedelen și Anastasia 2 l. și un epitrahil, Simina I. Brebeanu 10 l., Ioan Constantinescu 5 l. Nae Bucătaru și Aurica 5 l.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Tănase Mocanu, Epitrop bis. din com. Telega, jud. Prahova care a binevoit a dărui acelei bis. una cruce de argint în val. de 90 l. precum și obiecte necesarii ca Potir, linguriță etc. toate în val. de 150 l.

Se aduc mulțumiri publice d-lui Anton Manea mare proprietar, în Epureni jud. Botoșani, care a avut buna voință a donă bisericii două candelă de o mare valoare pentru icoana maicii d-lui.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor mai jos notate, care au binevoit a dona diferite obiecte Bis. parohiale, Căndești com. Dersca jud. Dorohoi și anume: locuitorului Ananie Cazacu agricultor, care a donat bisericii cu hramul Buna Vestire din Căt. Vițcani, un elopot în valoare de 410 lei, precum și un rând complet de vestminte preoțești de 125 lei tot la acea biserică. Locuitorului Vasile Damaschin și soției sale Profira din parohia Pueni, care au donat tot bisericii din Vițcani un rând sfinte vase în valoare de 150 lei. D-lui Gr. Gheorghiu primarul com. Dersca, care a donat bis. cu hramul Adormirea Maicii Domnului, (catedrala) una Evanghelie legată în argint de China în valoare de 140 lei. D-lui Eduard de Barbure de Vesambeque proprietarul fermei Dersca, un stânjien lemn de plop, donat pentru facerea bârnelor

casei parohiale. Principelui D. P. Moruzi. care a donat suma de lei 20 lei, ajutor la acoperirea casei parohiale.

Se aduc mulțumiri publice enoriașului Ioan Hănceanu care împreună cu alții a procurat bisericii parohiale Sfântul Ierarh Nicolae, din parohia Leorda Județul Botoșani, un evhologiu, Slujba Invierii și un volum de 60 cuvântări da la tipografia Cărților Bisericești, toate legate în piele și pânză, în valoare de 23 lei 30 bani.

Se aduc mulțămiri publice D-nei și D-lui Ștefan Gheorghiu din orașul Fălticeni, județul Suceava, pentru că au contribuit cu suma de 1200 lei la reparațiunea bisericii Sfântul Ierarh Nicolae, din parohia Șoldănești, zisul județ.

Se aduc mulțumiri publice persoanelor de mai jos care au venit în ajutorul bisericii filiale Sf. M. M. Voevozi, spre a fi împrejmută cu zaplaz :

Obștea satului Sapoveni 40 lei; obștea satului Ungureni-Isăcescu 20 lei; Lupu Groper 5 lei; T. Armeanu 3 lei; D. Crețu, C. Baltac, Gh. Mazururu, Gh. Nazare, M. Osoianu, Floria, Usep Ghinzel, Iosub Aronovici, I. Gross a câte 2 lei; D. Scutaru și I. L. Constantinescu câte 1 leu 50 bani; Th. Chebac, Th. Velincov, P. Pasniciuc, Solomon Beer, D. Popa, D. Atanasiu, D. Pohoacă, D. Cuciureanu, D-na Ghinzel, I. Chelariu, C. Burlacu, Candrea, Gh. Scutaru, Rosman, Eugen Frunzeti, Pomârleanu, Iosuh Cohn, Dr. Urmă, Iosif Remeli, Dr. Iager, D. Fliușcă N. Grosaru, I. Poșa și C. I. Costăș toți câte un leu; I. Șotropa, V. Șotropa, Moisă Chelaru și Henri Lamy câte 50 bani și Iord. Vasiliu 20 bani; Arendașul Zalman Bercovici 10 lei și 3 tarași pentru Zaplaz; Gh. Chebac 3 tarași, Simeon Iftime 1 taraș; I. Chebac 3 tarași; Ion Pavăl 2 tarași, G. I. Ștefan 2 tarași, Vasile Prescorniță 2 tarași, Spiridon a Simionesei 1 taraș, Gh. Maticiu 2 tarași.

Se aduc mulțumiri publice D-lui Iordan Crăciunescu și soției D-sele Polina, care au binevoit a dona bis. din parohia Giulești. jud. Vâlcea o evanghelie legată în argint, un policandru de bronz, un miruitor de argint, o colimivtră și o cruce de argint, toate în val. de 679 l.

Se aduc mulțumiri publice D-lui C. Poroineanu, care a binevoit a dona bis. din oom. Jiaui, jud. Romanați, cu ocaziunea sărbăt. sf. Invierii a D lui nostru Iisus Hristos, lumânări de ceară curată, în val. de 50 l.

Se aduc mulțumiri publice D-lui Iordan Crăciunescu, proprietar din Giulești, jud. Vâlcea care a binevoit a dona bis. „Buna Vestire“ din R. Vâlcea, o linguriță de argint poleită cu aur; Și D-lor Sava Avră-

mescu și Alex. Boicescu, din urbea R. Vâlcea, cari au dăruit bis. filiale „Sf. Gheorghe“, parohia „Buna Vestire“, din acea urbe : oel din tâu un rând de vestiminte preoțești în val. de 260 l. și al doilea o cristelniță de aramă în val. de 50 l.

Se aduc mulțumiri publiae D-nei Rada Popescu, din urba Craiova, care a binevoit a dona bis. filiale din parohia Lăpușata, jud. Vâlcea, un felon, un epitrahil și mânecuțe în val. de 60 l.

Se aduc mulțămiri publice d. Ioan Bistriceanu Mic și soției d sale Catalina. din com. Perișoru, jud. Dolju, care a binevoit a cheltui 400 l. pentru reparațiunea elopotniței bis. din menționata com.

Se aduc mulțumiri publice societății „Lotru“ din jud. Vâlcea, care a binevoit a procura și dăruî bis. filiale „Sf. Nicolae“ din satul Sărăcinești, parohia Călinești Jud. Vâlcea, un rând complet de Minee ediția Sf. Sinod.

Se aduc mulțumiri publice D rei Sevastița Cosma Constantinescu, din urbea Corabia, jud. Romanați, care a binevoit a dăruî bis. Sf. Nicolae, din com. Călinești, acel jud. mai multe perdele la icoanele Impărătești, în val. de 100 l.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane, care au făcut daruri bisericii din parohia Românul, jud. Brăila : Constantin Eftimie, un rând de olăjdii bisericești în valoare de 300 lei. Dumitru Sprânceană și Stoica Crăciun un chivot în valoare de 250 lei. Preotul Ioan Cheorpec una Sf. Evanghelie legată cu pluș în valoare de 140 lei. Petre Oprisan un steag și una candelă în valoare de 110 lei. Teodor Rădulescu un candelabru cu 7 lumini în valoare de 80 lei. Niculai Soare și Ene V. Surdu un epitaf în valoare de 82 lei. Costea Ioan un Sf. Potir (de argint de China) în valoare de 40 lei. Anghel Călinescu, Sf. Disc cu accesoriiile în valoare de 45 lei. Gheorghe Dârjan, un tricher în valoare de 35 lei. Stan Ioan, un dicher în valoare de 35 lei. Tudor Chirpac una sf. Cruce în valoare de 32 lei. Stancu Anghelnuță una candelă în valoare de 30 lei. Tudor Sisu una Cruce în valoare de 32 lei. Ilie Carabăț una Candelă în valoare de 24 lei. Grigore Soare una tavă în valoare de 40 lei. Costin Grigore două candelale în valoare de 36 lei. Ioseph Galin una candelă în valoare de 18 lei. Tudora Sisu una candelă în valoare de 18 lei. Marin Teodorescu una candelă în valoare de 18 lei. Neculai Gheocca una cadelniță în valoare de 24 lei. Ioan Meisoin una iconă în valoare de 30 lei.

Se aduc mulțumiri publice Domnului George P. Malaxa, care a binevoit a donă bisericii „Intrarea în biserică“ (Vovidenia) din Galați un policandru de bronz masiv în valoare aproximativă de 300 (trei sute) lei.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane, care au binevoit a face donațiuni bisericilor : „Sf. Nicolae din Urbea Hârșova și Sf. Gheorghe“ din parohia Caciămac, județul Constanța. La biserica Sf Nicolae din Hârșova : Tzone I. Tzochy un policandru de bronz cu 36 lumânări în valoare de 500 lei, o scară, un epitrahil—valoarea 65 lei și 15 kgr. lumânări, D. Constantinescu cu soția, un rând acopereminte de mătase, o față de pluș la tetrapod, un chivot, o linguriță, o copie și un cleștor în valoare totală de 100 lei. Leonida Atanasiu cu soția, o față de masă de catifea de 30 lei. Alexe Verzea cu soția, o față de masă de catifea de 20 lei. La biserica Sf. Gheorghe din Caciămac: Ioan Scarlat, întreținerea policandrului cu lumânări, total 120 lei. Maria Stefan Popa, o covertură de pluș la iconostas și un tetrapod cu îmbrăcămintea lui în total de 16 lei și N. Gheorghiu din Murfaltar 20 lei pentru lumânări.

Se aduc mulțumiri publice familiei Gh. Dobrea din com. Frumusița, cătunul Scântești, jud. Covurlui, care a binevoit a dona bisericii parohiale cu hramul „Sf. M. M. Gheorghe“ una sfântă Evanghelie legată cu pluș în valoare de una sută lei.

Se aduc mulțumiri publice următoarelor persoane, care au binevoit a face donațiuni bisericii parohiale „Sf.ții Voevozi“ din parohia Băleni, județul Covurlui. Obștea locuitorilor din comuna Băleni, un clopot, în valoare de 712 lei. Doamna Principesă Ana Leon Cantacuzino, o perdea la ușile împărătești, câte o îmbrăcăminte pentru sf. Pristol și pentru proscomidie, un rând de acopereminte pentru sf. vase și o clopotniță de lemn, toate în valoare de 300 lei. Domnul Stavăr Vasiliu Ionciu și soția sa Maria două prapore în valoare de 185 lei. Domnul Vasile Hancău un sf. Antimis în valoare de 10 lei.

Se aduc mulțumiri publice D-lui Emil Sbec din București, care a binevoit a dona 15 tablouri ale M. S. Regelui și 140 tablouri ale A. S. R. Principesa Maria, pentru a fi distribuite diferitelor așezăminte bisericesti de sub jurisdicțiunea acelei Eparhii cum și bibliotecilor celor patru secțiuni ale societății clerului „Solidaritatea“.

